

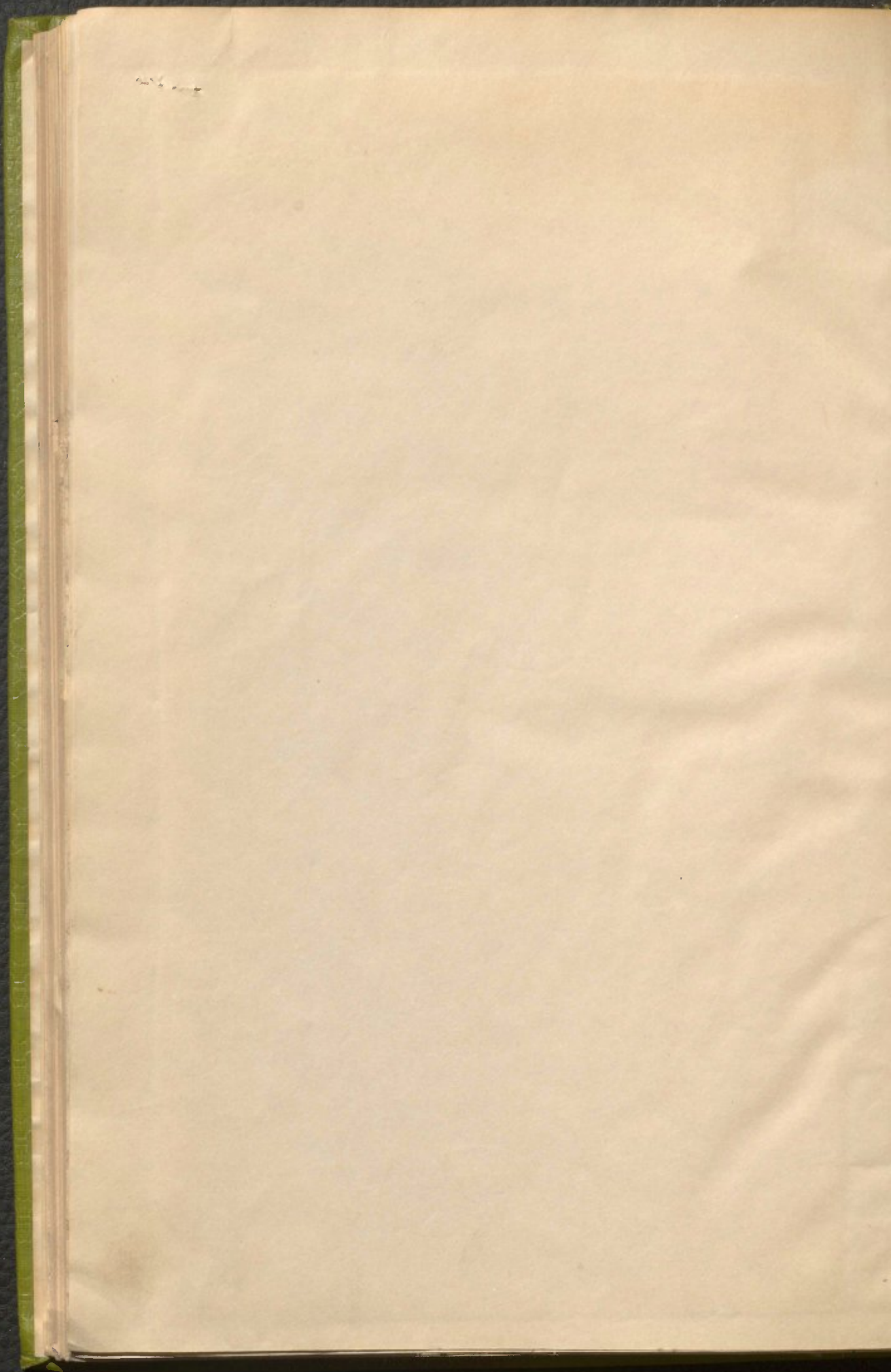
MGI
K161i

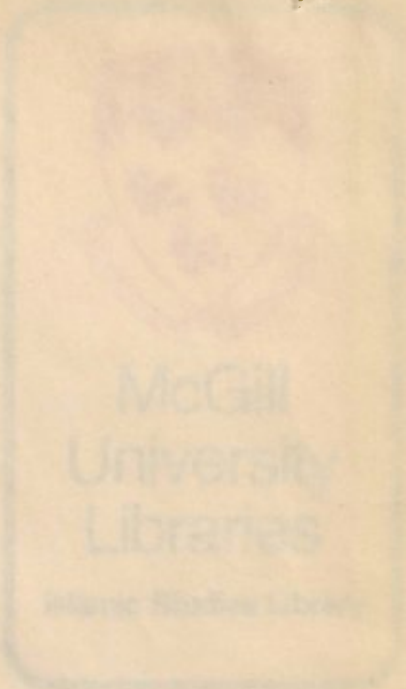
McGill
University
Libraries

Islamic Studies Library

2714135

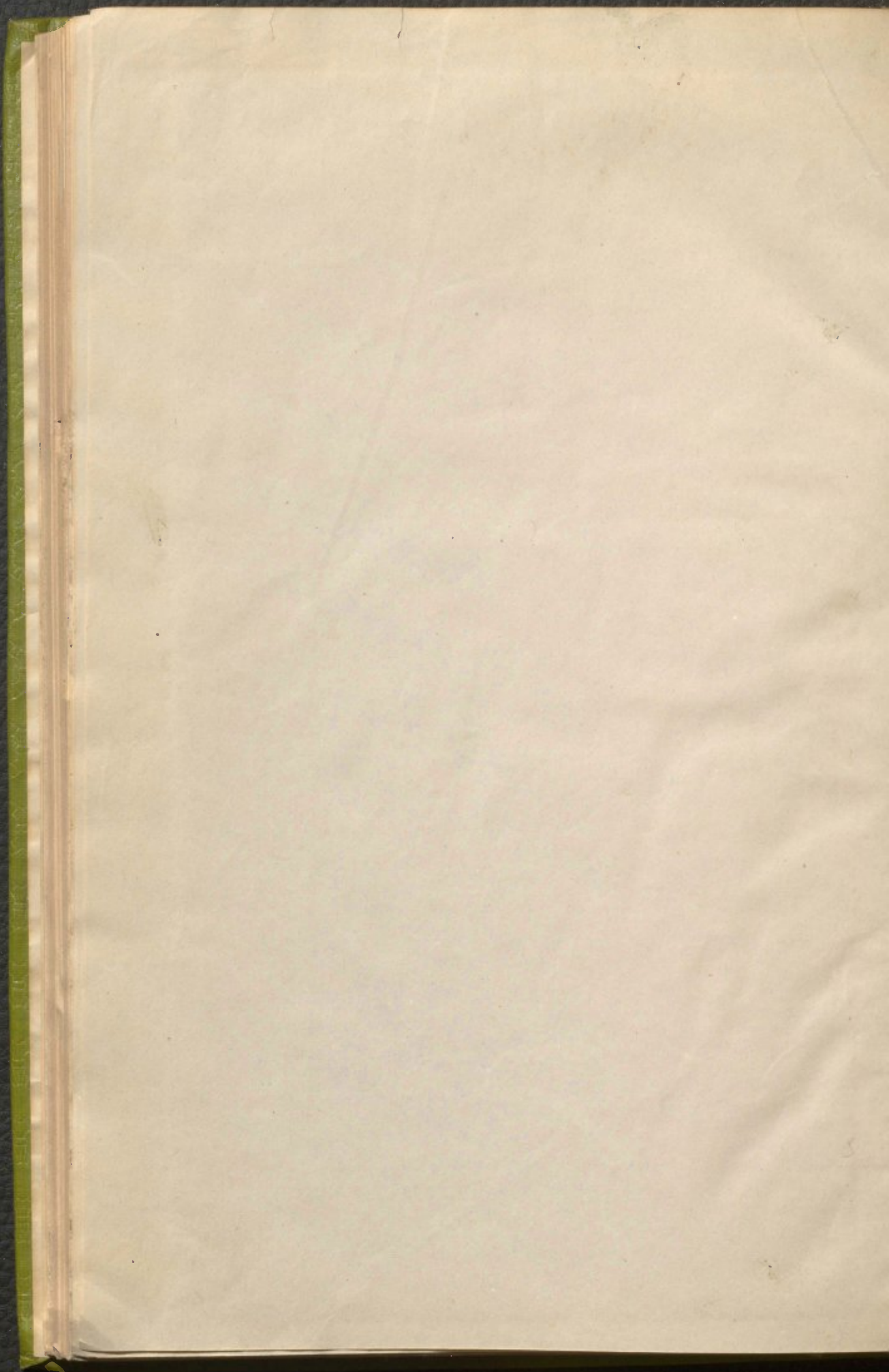

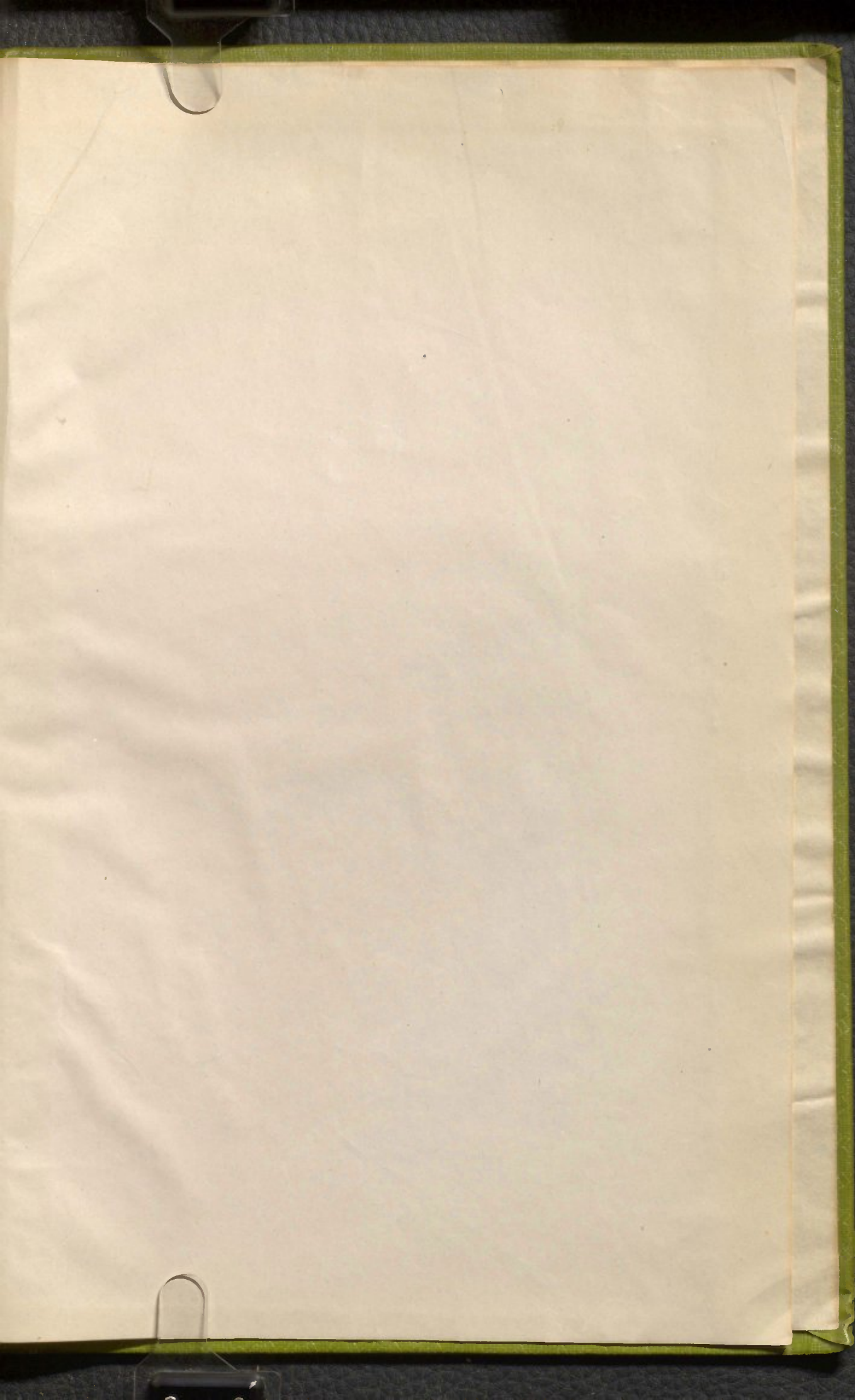
12/20

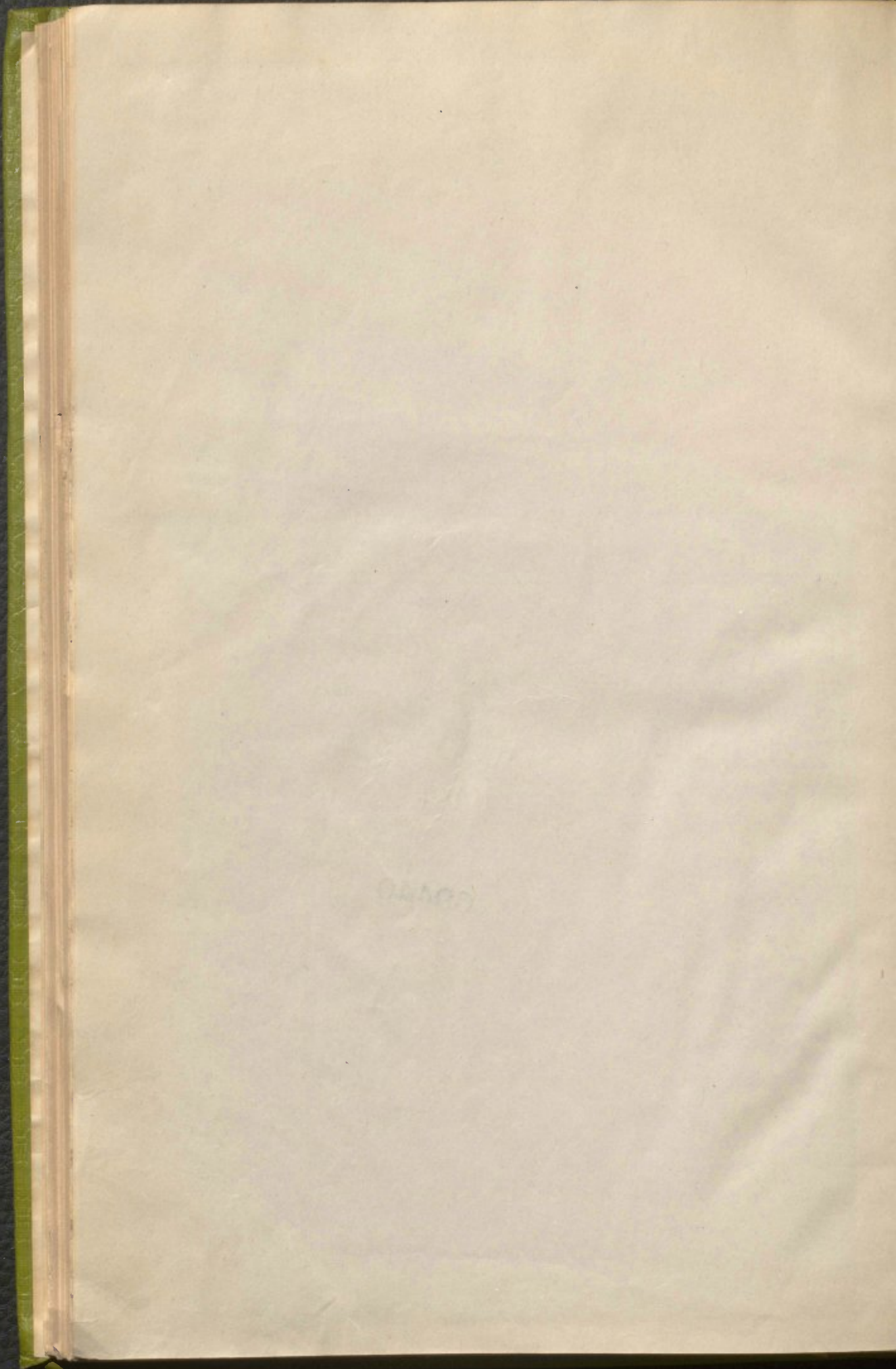

McGill
University
Libraries

Marianne H. McManus Library

MGI
- K161i

69440

Muhammed Satānist Allah Kāfir

۲۰۵
16.5.80

Ishtā' al-kashām...

اِسْتَا' الْكَشَامِ فِي تَبَاؤُكَ الْوَالِدِ الْاِقِيَا

الصد البداء وتم الكافور متع لله المسلمين لبداوم بقائه

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

أَحْمَدُ بْنُ شَرَفِ الْوَلَادَةِ بِمَوْلُودٍ لَا تَطِيرُ لَهُ فِي الْوُجُودِ * وَكَرَّمَ
السَّعَادَةَ بِمَسْعُودٍ لَيْسَ كَمِثْلِهِ شَيْءٌ مِنَ الْمَوْجُودِ * فَسُبْحَانَكَ
مَنْ فَطَرَ نُورًا مِنْ نُورٍ وَسَمَاءَ مَحَلٍّ * فَخَلَقَ مِنْهُ مَا خَلَقَ وَ
رَبَّاهُ مُحَمَّدٌ * وَالصَّلَاةُ وَالسَّلَامُ عَلَى الَّذِي لَوْلَاهُ مَا وَجَدَ
الْوَجْدُ * وَمَا وُلِدَ وَالِدٌ وَلَا مَوْلُودٌ * فَطَوَّبَ لِمَنْ ضَعَتْهُ مَدَّةً حَنُونًا
وَمَكَّوَلًا وَطَيِّبًا وَطَاهِرًا وَمَغْسُورًا وَعَلَى آلِهِ وَأَصْحَابِهِ الَّذِينَ ذَكَرَهُمُ اللَّهُ
فِي التَّوْرَةِ وَالْإِنْجِيلِ وَالتَّنْزِيلِ الْعَظِيمِ وَالتَّوْحِيدِ وَمَنْ تَلَّهُمْ فِي الْإِسْمِ الْخَمِيلِ

اما بعد این عجايب است مسمى باقبياع الكلام في اثبات
المعوله والقيام كه بايماي بعضي از حضرات خلت سمات در سده
يكهزار و دوهصد و هفتاد و دو از بهر نبوي على صاحبها الصلوة و الصلوة حلة تحرير
در بر كشيده بتوفيق ايزدي دين كم فرصتها با تمام سده لغام ترتيبش بر مقدمه

و دو باب خامته گرديد اما مقدمه پس متضمن تهديد كلام تحقيق
معنى بدعت و تقسيم آنست بايد دانست كه در بين و زمان كه على عالي شان شير
زمين فتنه اند و مضلا منبع لكان لى خفته نحر زيرى كيم بنان اشارت با ورود مفقود و حبر
كه عقد انابل باوكشند نابود طائفه از مستخدمان كه بطاير احيا سنت اطاعت
بدعت از زبان قال شان و دو باطن بالعكس از سر حال انيان بارو كعبه
بر داشته و جابجا علم فساد و برفرشته بسيا از اعمال نديده و افعال شرعيه را كه
از صد با سال متوارث از نسلف صاحبين متداول در قطار عالم از عرب و عجم
ميانه و فقها و محدثين مرسوم معمول و متلقى بقبول مقدمان دين پشتويان
شرع متين و اكابر على حزين يفتين ضوان اسد عليهم جمعين اوده بدعات سيمه
شامند و فاعل و عامل آنرا مبتدع و فاسق انكارند مخلصه آن عمل مولد شرع
كه آنرا بدعت سيمه فهميده خط انكار بر صفحه حاشا كشيده اند

تفصيح
تفسير
و
عنه

و بر کسانیکه دیره لیسرت نشان نمودند و اینها مکتب بکلی

عزیزانست چون از او شنیدند حقیقت این عمل خیر ازین نیت که در

شهر ربیع الاول یا مکر در از شهر مسلمانان از علماء و فضلا و قرا و اعیان

بدعت مسلک و مباح شون و خواص و عوام اهل اسلام باذن عام بیجا خرامیم

آیند و در آن مجلس بعضی از رات قرآن محتوی بر فضائل و نشر کمالات آن

شکر کائنات علیه الصلوات و التحیات مذکور شون و بعد از احادیث صحیح متضمن

معجزات حالات و آیات و تبارک و تعالی رضاع مقدس و حلیه مطهر آن فضل بشت

معروض بیان آید و همین که این کبریت پذیر بیان سید حفاظ حاضرین مجلس مکرم

بقراءت آیات معدود از قرآن شریف و شرح ختم این کبریتها بختم

بعد از آن با حضری بر میسور طعام شیره بر چه باشد تقسیم ب حاضرین کنند پس

از آن تقریبی این جمیع اتفاق افتد و هر کس که بخوبی درود با جمله هدیه مجموعی چنین مجاف

خلد شاکل جمیع مؤمنین قراءت آیات آن بیان فی آن ذکر احادیث صحیح و مستفاد

برود و طعام علماء و صلحا و غنیها و غریبا از اهل دین و ایشا صدقات و خیرات بر فقرا

و مساکین است و مقصود ازین همه ذکر فضائل و معجزات و نشر فضائل و

کمالات آویز شکر نعمت وجود با وجود آن فضل موجودات و اکمل کائنات

باید غایت
مقصود از این

علیه الصلوات والتسلیمات است این عمل خیر باین تعیین تخصیص اگر چه معمول
 در قرون ثلثه و ماثور از آن از منته متبرکه نبوده لیکن چون اصلی برای آن قرون
 برکت مقرون ثابت و متحقق محسوب بدعات حسنه و موجب ید بر کرامت
 لهذا سلف صاحبین از علما و عرفا و اکناف عالم شرقا و غربا و جنوبا و شمالا
 آنرا تلقی بقبول نموده از مستحسانات شرعی و حجیات بنیه شمرده شش صد سال
 بلکه زیاده آن می رود که اینهمه عمائد دین تعامل و تداول آن از رند خاصه استعمال و
 اشتغال کابر حرمین یفین اوها السعده و تکریمه استقطقات شرع محمدی
 و اشیا جانین مصطفوی عیارت از نشانیست بچو وجود مکه معظمه و مدینه منوره
 چنان مشهور متواتر است که انکارش در حکم انکار خبر متواتر است پس در عملی که
 اصلش در قرون ثلثه یافته شود سواد عظیم محدثین و فقها و صوفیه و کلمین بحسن
 قبول پیش آمدن آن باشند و آنرا موجب عظیم و اجر خیم انکارند انکار
 شرمه قلیله از منکرین سابقا از پایه اعتبار است و مغلطه که راه منکرین ده عدم
 و معنی بدعت قسم است چه اینها مطلق بدعت را محصور در سینه دانسته
 حدیث کلب بدعت ضلاله و امثال آنرا عام غیر مخصوص انکارند و اصل
 بدعت سینه شمارند و این شش فہمی بن حیر فہمان بعضی اسفیهان بیشتر

بیان حکم این عمل
 غیر بطریق احوال

بیان مغلطه
 تنسیب زوده

از اعمال بینیه و با عت که هی بی زبخوان اکثری امسال شرعیه گردین
 حال آنکه مطلق بدعت سینه نیست نه هر بدعت ضلالت بلکه بدعت حسنه که
 موجب و ثواب است هم از قسام بدعت شریعت است لهذا ارباب تحقیق
 بدعت منقسم بقسام خمسة نموده حکام خمسة از وجوب تذب اباحت کرا
 و حرمت در آن جاری نموده و در تفصیل این مقام تحقیق این امر شریعی
 خواهد که این که گنجایش آن در دلهذا بر میان قدر ضروری کافی بر کشف
 مقصود باشد کفایه و امام نووی علیه الرحمه در شرح صحیح مسلم می نویسد
 كُلُّ بِدْعَةٍ ضَلَالَةٌ الْبِدْعَةُ كُلُّ شَيْءٍ عَمِلَ عَلَى غَيْرِ مَثَلِ سَبَقٍ وَ
 فِي الشَّرْحِ اِحْتِثَاتٌ مَا لَمْ يَكُنْ فِي عَهْدِ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ
 فَقَوْلُهُ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ كُلُّ بِدْعَةٍ ضَلَالَةٌ عَامٌّ مَخْصُوصٌ وَ
 الْمُرَادُ غَالِبُ الْبِدْعِ قَالَ الْعُلَمَاءُ الْبِدْعَةُ خَمْسَةٌ اَفْسَاهُ وَاجِبَةٌ
 وَمَنْدُوبَةٌ وَمَحْرَمَةٌ وَمَكْرُوهَةٌ وَمُبَاحَةٌ فَمِنْ الْوَجِبِ تَطْمُرُ
 اِدْلَةُ الْمُتَكَلِّمِينَ لِلرَّدِّ عَلَى مَلَاحِدَةٍ وَالْمُبْتَدِعِينَ وَشِبْهَ ذَلِكَ
 وَمِنْ الْمَنْدُوبَةِ تَصْنِيفُ كِتَابِ الْعِلْمِ وَبِنَاءُ الْمَدَارِسِ وَالرُّبُطُ
 وَغَيْرُ ذَلِكَ وَمِنْ الْمُبَاحِ التَّبَسُّطُ فِي الْوَالِ الْأَطْعَمَةِ وَغَيْرُ ذَلِكَ

تحقیق
 معنی بدعت
 اقسام آن

وَالْحَرَامُ وَالْمَكْرُوهُ ظَاهِرَانِ وَقَدْ وَضَحْنَا الْمَسْئَلَةَ بِأَمْثَلِهَا
 الْمَبْسُوطَةِ فِي هَذِهِ الْأَسْمَاءِ وَاللُّغَاتِ فَإِذَا عَرَفْتَ مَا ذَكَرْتَهُ
 عَلِمْتَ أَنَّ حَدِيثَ عَامٍ مَخْصُوصٌ وَكَذَا مَا أَتَتْ بِهِ مِنْ الْأَحَادِيثِ
 الْوَارِدَةِ وَيُؤَيِّدُ مَا قُلْنَاهُ قَوْلُ عُمَرَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ فِي التَّرَاوُجِ
 نِعْمَتُ الْبِدَاعَةِ وَلَا يَسْتَعْمَلُ مِنَ كَوْنِ الْحَدِيثِ عَامًّا مَخْصُوصًا
 قَوْلُ كُلِّ بِدْعَةٍ مُؤَكَّدًا بِكُلِّ بَلٍ يَدْخُلُهُ التَّخْصِصُ مَعَ ذَلِكَ
 كَقَوْلِ اللَّهِ تَعَالَى تَدَّعَى كُلُّ شَيْءٍ أَنْتَهُ إِذَا كُنَّ الْأَنْصَافُ مَلَا حَظْرًا
 أَيْنَ بَيِّنَاتٍ تَجَانِبُ أَيْ ثَبَاتٍ عَامٍ وَأَبْطَالِ دَعْوَى بَيْنِ عَمَلٍ خَيْرٍ وَبَيْنِ عَمَلٍ
 كَلِّ بِدْعَةٍ ضَلَالَةٍ بَسَدَتْ كَمَا بَصُرَتْ عَامٍ مَمْدُوحٍ ثَابِتٍ شَدِيدٍ
 نَذِيرٍ وَمَا نَدَى عَامٍ مَخْصُوصٍ سَمْتٍ وَتَشَكُّكٍ بِلَفْظِ كُلِّ أَيْ ثَبَاتٍ غَيْرِ مَخْصُوصٍ
 أَيْنَ عَامٍ كَمَا مَنَشَأُ غَلَطًا قَالِي عَمَلٍ مَخْصُوصٍ سَمْتٍ نَبِيَّ طَالٍ شَدِيدٍ بَأْجُودٍ لَفْظِ كُلِّ
 عَامٍ قَبُولِ تَخْصِصٍ سَيَكُنْ جِنَاكُمُ دَرَكِيَهُ تَدَّعَى كُلُّ شَيْءٍ مَوْجُودٍ سَمْتٍ لَفْظِ كُلِّ
 كَمَا فِي حَدِيثِ نَذِيرٍ سَمْتٍ بَأْجُودٍ قَبُولِ تَخْصِصٍ نَبِيَّ نَدَى وَنَبِيَّ ثَابِتٍ شَدِيدٍ
 شَرَعِيٍّ مَنَقَسَمٍ بِقِسْمِ خَمْسَةٍ كَمَا فِي جُودِ نَبِيٍّ بِمِزَاقِ سَمْتٍ بِرَأْسِهِ تَحْقِيقِ أَيْنَ قِسْمِ
 خَمْسَةٍ بِدَعْتِ شَرَعِيَّةٍ لِعُمِّيٍّ نَبِيٍّ بِعَرَضِ ثَبَاتٍ سَمْتٍ كَمَا فِي عَمَلِ عُمَرَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ

که بر تریوح اطلاق بدعت فرمودند و از آن بدعت شرعیست که آن التزام بر بدعت
 کسب نیکه این بدعت محمول بر بدعت لغوی و نه انداز راه صواب و در ترفا و نه بدعت
 بلا حظه بیان معنی بدعت کبی سابق گذشت این حل بر غیر محل است قد بر نیز مقرر
 شد
 که اطلاق بدعت شرعی در امریکه حادث بعد قرون ثلثه کرده و منحصر نیست بلکه در
 قرون کوره نیز اطلاق بدعت امری شد یعنی کرده اند پس اینجا چون آفتاب نیمروز
 و درختانست که بدعت محصور در سینه و اصل بدعت سینه نیست اگر زیاده
 نائید و شمشید این مطلب است باید دید که در مصباح الرجا علی سنن ابن ماجه مرقوم
 است
 قوله صلى الله عليه وسلم وشركا لمور محدثا نقا قال في النهاية جمع
 محدثة بالفتح وهي ما لم يكن معروفا في كتاب لاسنة ولا
 اجماع وقوله صلى الله عليه وسلم كل بدعة ضلالة قال في
 النهاية البدعة بدعتان بدعة هدى و بدعة ضلال فما
 كان في خلاف ما امر الله به ورسوله فهو في حيز الذم و
 الاثكار و ما كان اقعا تحت عموم ما ندب الله اليه و حص
 عليه او رسوله فهو في حيز المدح و ما لم يكن له مثال موجود
 كنوع الجود والسخا و فعل المعروف فهو من الافعال المحمودة

مصباح الرجا
 علی سنن ابن ماجه

ولا يجوز ان يكون ذلك في خلاف ما ذكر الشرع به لان النبي
 صلى الله عليه وسلم قد جعل له في ذلك ثوابا فقال من سن سنة
 حسنة فله اجرها ومن عمل بها وقال في ضد هامة من سنة
 سيئة فعليه وزرها ووزر من عمل بها وذلك اذا كان في
 خلاف ما امر الله به ورسوله ومن هذا النوع قول عمر رضي
 الله عنه في التراويح نعت اليد هذه لما كانت من فعال
 الخير داخلة في خير المداح سماها بدعة ومدحها لان النبي صلى
 الله عليه وسلم لم يسنها لهم وانما صلاها اليك ثم تركها و
 لم يحفظ عليها ولا جمع الناس لها ولا كانت في زمن ابي بكر وانشاء عمر
 جمع الناس عليها وندبهم اليها فبهذا سماها بدعة وهي
 على الحقيقة سنة لقل صلى الله عليه وسلم عليكم بسنتي وسنة
 الخلفاء الراشدين من بعدك وقوله ائتمروا بالذين من بعدك
 ابي بكر وعمر وعلى التاويل ليجل قول كل محدث بدعة انما يريد
 ما خالف اصول الشيعة ولم يوافق السنة واكثر ما يستعمل البدع
 عرفا في الذم وروى البيهقي عن الشافعي في كتاب مناقبه

قال المحدثات من الامور ضربان ما احدثت بها يخالف كتابا او
 سنة او اثرا او اجماعا فهذه البدعة ضلالة وما احدثت من ^{الخير}
 لا خلاف فيه لو احدثت من المذكورات فهذه محدثة غير مذمومة
 وقد قال عمر بن الخطاب في قيام شهر رمضان نعمت لبدعة هذية اي
 انها محدثة لم تكن واذا كانت ليس فيها ردة لهما مضى هذا
 اخر كلام الشافعي وقد اختلف من المتقدمين الامام ابو بكر الطرطوسي
 كتاب الحوادث البدعية من المتأخرين الامام ابو عبد الله الحارثي
 احد مشايخ الشيعة تقي الدين السبكي كتاب المدخل في ذلك
 جمع فيه ما وعي هو كتاب كبير عظيم جليل الشأن ودر شرح
 منتخب نسائي ^{سنة} كنهى بصحيح مجتبي است مسطورست قول صلى الله عليه
 وسلم وثبت الامور محمد ثنائها قال القرطبي يعني المحدثات التي ليس
 في الشريعة اصل يشهد لها بالصحة وهي المسماة بالبدعة وقوله
 صلى الله عليه وسلم كل بدعة ضلالة عام مخصوص المراد
 غالب البدع انتهى ودر المذاهب عبد الوهاب حفي مذكورت قال
 الشيخ الامام الملقب بسيلطان العلماء ابو محمد عبد العزيز في آخر

البدع

بحر المذاهب

كتاب لقواعد البدعة منقسمة الى واجبة ومحرمة ومندوبة
 ومكروهة ومباحة والطريق في ذلك ان يعرض لبدعة
 على قواعد الشرع فان دخلت في قواعد الاحباب فهي واجبة
 او في قواعد التحريم فهي مكروهة او النذية مندوبة او الكراهية
 المكروهة او الاباحة فبإباحة انتهى وشرح ابن حجر بيته شرح
 اربعين ايام نووي في اهل حديث خاس وتقسيم بدعت نوشته قدری از ان
 بعض نقل می یقال الشافعي رحمه الله ما أحدث وخالف كتاباً
 او سنة او اجماً او اثرافه البدعة الضلالة وما أحدث
 من بخير ولم يخالف شيئاً من ذلك فهو البدعة المحمودة والحاصل
 ان البدعة الحسنه متفق على ندها وهي ما وافق شيئاً مما
 ولم يلزم من فعله محد و شرعي ومنها ما هو فرض كفاية
 كتصنيف العلوم ونحوها كما قال الامام ابو شامة شيخنا
 رحمه الله ومن احسن ما ابتدع في زماننا ما يفعل في كل عام في
 اليوم الموافق ليوم مولده صلى الله عليه وسلم من الصدقات و
 اظهار النعمة والسرفان ذلك مع ما فيه من الاحسان الى الفقراء

شرح اربعين
 از ابن حجر

مشعر محبته صلى الله عليه وسلم وتعظيمه واجلاله في قلب فاعله
 ذلك وشكر الله تعالى ما آمن به من ايجاد سوره الذي ارسله
 للعالمين بحجة صلى الله عليه وسلم وان لبدع السيئة وهي ما خالف
 شيئاً من ذلك صريحاً والتزاماً قد انتهى الى ما يوجب التحريم تارة
 والكراهة اخرى انتهى بقدر الحاجة ونيز شرح مذكور وشرح حديث
 ثبت في نوتته والحاصل ان لبدعة منقسمة الى الاحكام الخمسة
 فمن لبدعة الواجبة على الكفاية الاشتغال بالعلوم العربية
 المتوقف عليها فهم الكتاب لسنة كالصرف والنحو والمعاني و
 البيان واللغة ومن لبدع المحرمة مذاهب ساء تراهل لبدع انتهى
 ما اردنا ايراد اربعين بارت باشارات في تقسيم بحث بحسنه وسببه بيد و
 معناه اقترح بكون عمل مولود في اربعين بارت حسنه مطابقين بقصود و
 منقول الشيخ الشيوخ امام بوشامة است كه محتاج تشرح تفصيل نسبت نيز از
 شواهد مدعاست آنچه ابن تيمية صنبلي و منهاب نوتته البدعة هي الحوادث
 في الامر فانك انك بغير دليل شرعي فبدعة قبيحة وان وفق
 اصول الشرع فبدعة حسنة والبدعة قد تذكر ويراد بها القبيحة

منهاب
 ابن تيمية

وقد يراد بها الاحداث المطلق انتهى ونيز اشواهد مقصودت ني
دره ايه ترميد شرح جواب التوجيه ومن الجملة من يجعل كل امر لم يكن
في زمن الصحابه بدعة مذمومة وان لم يقم دليل على قبحة
تمسكا بقول صلى الله عليه وسلم اياكم ومحدثات الامور ولا يعلمون
ان المراد بذلك ان يجعل في الدين ما هو ليس فيه انتهى ونيز
از اشواهد مطلوبست انچه طيبى شرح مشکوٰۃ نوشته قوله وكل بدعة
ضلالة عامر مخصوص البدعة كل شئ عمل على غير مثال سابق
وفي الشرع احداث ما لم يكن في عهد الرسول صلى الله عليه وسلم
قال الشيخ ابو محمد عبد العزيز عبد السلام في اخر كتاب القواعد
البدعية خمسة واجبة كالتعلم بعلم النحوق فهم القرآن ^بلام الله
صلى الله عليه وسلم وحفظ غريب الكتاب السنة وكذا وبالفقهاء
والكلام في الحرح والتعديل تمييز لصحيح من السقيم وطهارة كمد
البحرية والقديية والمجسمة والرد على هؤلاء من البدع الواجبة
لان حفظ الشريعة من هذه البدع فرض كفاية ومنذ ^٣وبه
كاحداث الرباط والمدارس وكل احسان يعهد في العصر الاول

وكالتراويج والكلام في دقائق التصوف وكبح المحافل للاستدلال في المسائل
 ان قصد به وجه الله تعالى ومكرمه كخرقة المساجد وترويق المصاحف
 ومباحة كالمصافحة عقيب الصبح والعصر والتوسع في لذات الماء
 والمشروب والملابس المساكن وتوسيع الاكام وقد اختلف في كراهية
 بعض ذلك انتهى وينبغي ان يشهد دعوى استيحاء علي قارى حنفى در قارة شرح
 مشكوة نوشته وشكرا مؤرخا تأتيا يعني البدع الاعتقادية وكل بدعة
 ضلالة قال في الاشارة هذا مخصص اي كل بدعة سيئة ضلالة
 لقوله صلى الله عليه وسلم من سن في الاسلام سنة حسنة فله اجرها واخر
 من عمل بها جمع ابوبكر وعمر رضي الله عنهما القزاز وكتبه زيد في المصنف
 في عهد عثمان قال النوق والبدعة كل شيء عمل على غير مثال سبق وفي الشرع
 ما لم يكن في عهد سوا الله صلى الله عليه وسلم قوله صلى الله عليه وسلم كل
 بدعة ضلالة عام مخصوص قال الشيخ غزالي بن عبد السلام في آخر كتاب
 القواعد البدعة ما واجبة كتعلم النجوم لفهم كلام الله وسروله كتدوين
 اصول الفقه والكلام في الحج والتعديل اما محرمة كمنها الحبرية في
 القديية والحرجية والحجسة والرد على هؤلاء من البدع الواجبة لان حفظ الشريعة

قارة
 شرح
 مشكوة
 نوشته
 وشكرا
 مؤرخا
 تأتيا
 يعني
 البدع
 الاعتقادية
 وكل
 بدعة
 ضلالة

جدید نیست و نیز از شواهد مطروبت کلام شیخ عبدالحق محدث بلوی علیه الرحمه
 که در شرح مشکوٰۃ است قال العیاض المالکی کل ما احدث بعد النبی
 صلی الله علیه و سلم فهو بدعة و البدعة فعل ما لا سبق الیه فما
 وافق اصلا من السنة یقاس علیها فهو محمود و ما خالف اصول السنن
 فهو ضلالة و منه قولہ علیہ الصلوٰۃ والسلام کل بدعة ضلالة
 انتهى یعنی ان قول کل بدعة ضلالة عام مخصوص لبعض انتھ
 و نیز ازین قبیل است آنچه محدث بلوی صوفی ترجمہ مشکوٰۃ ذیل حدیث و کل
 بدعة ضلالة نوشته بدانکہ ہرچہ پیدا کردہ شدہ بعد از پیغمبر صلی اللہ علیہ و سلم
 بدعت است از انچہ موافق اصول و قواعد سنت است قیاس کردہ شدہ است
 بر آن از بدعت حسنہ گویند و آنچه مخالف آن باشد بدعت ضلالت خوانند و کلیہ کل
 بدعة ضلالة محمول برین است بعضی از بدعتہا است و جب چنانچہ تعلم و تعلم
 صرف نحو کہ بدان فتاویٰ احادیث حاصل دو حفظ غائب کتاب سنت و دیگر چیز
 حفظ دین ملت ان قوف بود بعضی مستحسن و محب مثل نائی باہا و مد رہا و بعضی
 مکروه مانند نقش و نگار کردن مساجد و مصاحف بقول بعضی بعضی مباح مثل فراخی طعناہا
 لذیذ و لباسہا فاخرہ بشرطیکہ حلال باشند و باعث تطغیان نگردد و مغاشرت نشود

لغات
 کتاب منہ
 عبدالحق بلوی

ترجمہ مشکوٰۃ

بهر امر مستحدث درین هجرت صحابه تا بعین بدین شود یا بعد آن بمقتضا عموم کلمه من که
 در حدیث من سنن سنه حسنه الحدیث واقع است هر چه از آن موافق اصول است
 آن بجهت حسنه و محمود و مقبول است هر چه مخالف آنست آن بدعت سیئه و مذموم و مردوست
 و نیز ثابت شد که احادیث امری درین قرون ثلثه مستلزم بدعت سیئه بودن نیست یعنی
 که تدوین کتب علم و تعلیم علم و تبحر و غیر آن آنچه سابق مذکور شد و حجاب آن بلکه جمله
 مستحبات خیرین که بیان می آید همه از بدعات حسنه است پس باطل شد قول کسانی که
 بدعت را منحصر در سیئه گفته حدیث کل بدعت ضلاله و نظائر از عام غیر مخصوص است و نیز باطل
 شد قول کسانی که بدعت حسنه موقوف بر ثروت و قرون یا ثالث و ششم است که بعد از قرون
 ثلثه پیدا شد اگر چه مخالف اصول شرع باشد از داخل در بدعت سیئه نمایند و مخصوص این مقام
 نیست که عبارات علماء در بیان بدعت حسنه و سیئه اگر چه بعنوان مختلف واقع است لیکن معنی
 و مقصود از جمله عبارات همین است که بر روی بعد از زمان آن سیر عالم صلی الله علیه و سلم پیدا
 اگر موافق اصول شرع است بدعت حسنه است و در قرون فی ثالث پیدا شد یا بعد از قرون
 ثلثه و اگر مخالف آنست بدعت سیئه و این مخالفت نیز مثل موافقت عام آنست که در قرون ما
 یا ثالث یا بعد از آن باشد و اگر بدعت حسنه را مطلقا بمنطوق حکم که نسبت به سنه
 الخلفاء الراشدين امهدین و اعتبار عموم در کلمه خلفا راشدین پس این که علماء

تقسیم بدعت بطور
 مخالفان و بیان آن
 عدم مخالفت آن
 یا بدعت

مؤمن

نسکوا بها و عضوا
 علیها بالنواخذة احمد
 الترمذی و ابی داود
 و ابن ماجه

حسنة وماراه المسلمون حسنا قرن به اصحا است ضعیف عندهم پس بر تقد مفهوم
 سن سنة حسنة وماراه المسلمون حسنا مقصور زمان به و محسوب قسامت
 باشد نه بدعت پس این جهت قهقری قابل شاست که تسع واره منطوق علیکم
 بسنة وسنة الخلفاء الراشدين المهديين بعد که مستوعب علی ای مرت باشد
 توضیح حجه مفهوم من سن سنة حسنة وماراه المسلمون حسنا بوضع که
 محصور در زمان صحا که در وقت بسط و بسط کساد است که موجب تفاوت تعارض حد
 و تناقضی میان کلام سیدونین علیه الصلوة والسلام میگردد اگر اباب بصیرت و اصحاب
 حیرت چنین جهات دوازده کار را در غیر آن کشمیر کارند نمی و هر چه از لوازم آثار است
 جعل از حد می میدهند سابق بکرات مرات از صحاحی علم گذشت که بدعت اصطلاحی آن
 امر دینی که بعد از آن حضرت علیه الصلوة و التحیمة پیداشود پس آن را مرفوق کتاب و
 اجماع و اثر است سنت حسنة بدعت حسنة است اگر مخالف اینها سنت سیئه بدعت
 سیئه است بدیهی است که منقسمین قسمت معنی می بدعت بعضی اصطلاحی است معنی
 لغوی آن مقید با مروی نیست طاهر است که سنت اصطلاحی منقسم مجسسه و سیئه می تواند
 پس لا محاله مراد از سنت حسنة همان مروی باشد که موفقت با اصول شرعیة او و ظهور
 همین مراد از بدعت حسنة کنند و هر مروی استیحت که مخالف آنهاست آن

اخراج احادیث کثیره
 السنه من عدت ابی و ابی عن ابن
 مسعود قال ان الله نظري قلوب العباد
 فانما له محمد اصلي الله عليه وسلم بقعة
 بسا لثم نظري قلوب العباد فانما
 له اصحابه فجلهم انصار دينه و
 غيرهم فاراه المسلمون
 عند الله

هو
 هو في الحديث صحيح ورواية
 العالم لرواية محمد بن الوطاح الا انه
 زاد وماراه المسلمون سيما
 فهو عند الله سيئي ١٢

سنة

آن سنت سیئه است و با از بدعت سیئه میمانند و نیز از بیان سابق بدعت
که حدوث امر دینی خواه موافق قواعد شرع باشد یا مخالف آن مقصود
بر زمان صحابه نیست بلکه اعم از بدعت چنانچه این معنی از اجرای احکام حسنه
بدعت و بیان اشکال آنها پیدا و بهبود است و در هر زمان که آن امر دینی پیدا
شود آنرا بدعت موفقت و مخالف با قواعد شرعی باید سنجید اگر موافق
آنهاست مقبول و محمود و سیئه بدعت حسنه و بدعت حسنه و اگر مخالف آنها
است مذموم و مردود و نامزد بدعت سیئه و بدعت سیئه است پس این
هر دو مقدمه و جهت لازم آمد که عموم من سبب است حسنه الحدیث
و عموم اثر مذکور مخصوص بان صحابه کرام نمی تواند شد و بررسی که اولی
سلیقه بفهم عبارت دارد چون تا شیرز صبح میدرخشد که سیاق حدیث
مذکور و اثر معلوم مقتضی عموم مطلق است نه عموم من وجه که مخصوص بان صحابه
باشد چه صد و سنت حسنه و ترتب اجرو ثواب آن در آن مان خیر اقران
خود طایه است و احتمال نقیض حسنه و ران عهد خلافت مهاد سر بار طلب
و طرفه نیست که علمای رنجین حدیث علیه السلام استنبی
و سنه الخلفاء الراشدين المهديين نیز معمول بر عموم نموده اند

چنانچه شیخ عبدالحق محدث دهلوی در ترجمه مشکوٰۃ نوشته اند که مراد خلفا
 راشدین خلفای اربعه داشته اند و هر که بر سیرت ایشان و در موافق
 سنت عمل کند حکم ایشان اردد و گسائیکه بدعت حسنه را داخل در
 نموده اند نیز تعریف باین عموم و شمول از ند پس بقای عموم مطلق در
مَنْ سَنَّ سُنَّةً حَسَنَةً وَ مَرَّاهُ الْمَسْلُومُ حَسَنًا چنانچه
 از کلمه *مَنْ* لفظ مسنون و مختار جمهور علماءست هرگز محل کلام نمی تواند شد
 چون بر این ساطعه و حج قاطعه ثابت شد که بدعت اصطلاحی منقسم
 است و حدیث *كُلُّ بَدْعٍ ضَلَالَةٌ* و امثال آن عام مخصوص
 حدیث *عَلَيْكُمْ بِسُنَّتِي وَسُنَّةِ الْخُلَفَاءِ الرَّاشِدِينَ*
الْمُهْدِيْنَ وَ حَدِيثِ مَنْ سَنَّ سُنَّةً حَسَنَةً و اثر *مَرَّاهُ الْمَسْلُومُ*
 حسناً تا آخر عام و مثال ای خلفای راشدین از مجتهدین و علماء
 را سنجین است مقدمه با انجام رسید و ختم کلام در تمهید و تحقیق معنی بدعت
 گردید اما باب اول پس مکمل اثبات مولد شرعیت بر این
 کتب اسلاف پوشین باشد که انکار منکرین از زمان پانجمین مقتضی
 تصنیف سائل ای اثبات این مطلب منیف شده است چنانچه بعضی از

باب اول
 در اثبات شرعیت
 مولد شرعیت

حقا حديث والمه دين تبا ليف و در صيف پر و احه اتحاق حق
 درين مسئله چنانكه بايد ساخته اند و آرا نجا كه ستيفامى مقالات سلفين
 باب از محالات عادت بر استناد و تشهاد به بعضى از آنها اكناميرود
 اقتناع كلام درين مقام با خلاصه سالة شيخ الشيوخ مولانا جلال الدين
 سيد طي كه شمله اثبات تحسان عمل مولد و در سفوات تاج الدين با آنها
 و تنقيح كلام ابو عبد الله بن حاجت بعمل مى آيد و آن منبت و فقده
 و قمر السوال عن المولد النبوي في شهر ربيع الاول ملكه من حيث
 الشرع هل هو محمود او مذموم و عمل يتاب فاعله امره الجواب
 ان اصل المولد هو اجتماع الناس فرآة ما تيسر من القران و
 رواية الاخبار الواردة في مبدء امر النبي صلى الله عليه و سلم
 و ما وقع في مولده من الايات ثم يمد لهم ساططيا كلوا و ينصرفوا
 من غير زيادة على ذلك من البدع الحسنة التي يتبعونها جميعا
 لما فيه من تعظيم قدر النبي صلى الله عليه و سلم و اظهار الفرح
 و الاستبشار بولده الشريف صلى الله عليه و سلم و اول من اخذ ضاربه
 الملك المظفر ابو سعيد كوكري بن زين الدين احد الملوك الاجداد

سوال
 جلال الدين سيد طي

والكبراء الاجواد وكان له آثار حسنة وهو الذي
 عمّر الجامع المظفرى في بقعة قاسيو قال ابن كثير تأريخه
 كان يعمل مولدا الشريف في ربيع الاول ويحتفل احتفالا
 هائلا وكان شجاعا باطلا عالما رحمه الله واكرم مثواه
 قال وصنف الشيخ ابو الخطاب دحية له مجلد في مولد النبي
 صلى الله عليه وسلم سماه التنوير في مولد البشير النذير فجازاه على
 ذلك الف دينار وقال ابن خلكان في ترجمة الحافظ ابى
 الخطاب دحية كان من اعيان العلماء ومشاهير الفضلاء
 وقدم من المغرب فدخل الشام والعراق واختار اربل سنة
 اربع وستمائة فوجد ملكها المعظم مظفر الدين بن ابي
 يعقوب بمولد النبي صلى الله عليه وسلم فعمل له كتاب التنبؤ
 في مولد البشير النذير وقرء عليه بنفسه فاجاز بالف
 دينار انتهى مختصرا كما نيكه احقاق حق مد نظر ميدان ميدانك
 مولانا شيخنا عليه الرحمه تيز بدعت منقسم بسببه وحسنه است
 عمل مولد
 از بدعات حسنة كفته صاحب از اثبات ماجور نوشته و اول كسى كه

كذا وجدت صورة
 في نسخ الموجوده ١٢

احداث این فعل خیر از ملوک و سلاطین کرد سلطان مظفر الدین از یکی است
 که از ششصد و چار بجزی نجومی حدیث من سن سنة حسنة
 الحدیث خود را و سایر سلاطین عالمین این عمل شریف را محترمانه
 ساخته علم سبقت در ملوک میدان سعادت بر او خست و اول کسیکه
 قرعه شریف تصنیف مولد شریف بنام نامی او در ازل و ندیشخ
 ابو الخطاب بن وجه علیه الرحمه است که شهادت ابن کثیر و ابن خلکان
 بعض ثبوتین و ابن خلکان و از اراعیان علماء و مشایخ فضلا
 گفته رقم تعریف و توصیف بر صفحہ حالش کشین معینا و حقیقت این
 شیخ وقت از عدول و ثقات است و عظمت و جبروتش از اتفاقیات
 و برناظرین ساله مذکوره ظاهر و بامیر خواهد بود که مولانا می محدود بعد
 این عبارت که با مختصر سوادش برده شده شد رساله تاج الدین
 فاکهانی حرف بجز نقل ساخته بحواب تقیر و تطمیرش پرداخته نبندی
 از آن هم کسوت تحریر و تقریر میپوشد قال المنکر المرید لا اعلم
 لهذا المولدا صلا فی کتاب لاسنة قال الجیب المصد
 یقال علیه نفی العلم لا یدل منہ نفی الوجود وقد استخرج

شیخ عبا
 کلام او از
 بعض احادیث است
 رساله
 فاکهانی

له امام الحفاظ ابو الفضل بن حجر اصلا من السنة واستخرجت
 له انا اصلا ثانيا وسيما ذكرهما بعد هذا قال المنكر المريب ولا
 ينقل عمله من احد من علماء الامة الذين هم القدوة في الدين
 بل هو بدعة احدثها البطالون قال المجيب المصيب قد تقدم
 انه احدثه ملك عادل عالم وقصد به التقرب الى الله عز وجل
 وحضر عنده العلماء والصالحون من غير تكبر وارتضاة ابن دحية
 وصنف له من اجله كتابا فهو كلاء علماء متدينون رضوه و
 اقروه ولم ينكروا قال المنكر المريب ليس مندوبا لان حقيقة
 المندوب ما طلبه الشرع قال المجيب المصيب المطلب في
 المندوب تارة يكون بالنص تارة يكون بالقياس وهذا ان لم
 يرد فيه النص ففيه القياس على الاصلين الا في ذكرهما قال
 المنكر المريب لا جاز ان يكون مباحا لان الابتداء في الدين ليس
 مباحا باجماع المسلمين قال المجيب المصيب كلام غير مسلم
 لان البدعة لم تنص في المكروه والمحرم بل قد تكون مباحة
 ومندوبة وواجبة قال النووي في تهذيب الاسماء واللغات

قول القياس
 وفيه القياس
 والقياس
 رواه عن سلف
 ما بعد الكل
 في غيره على ان
 اذ نص على المناظر
 افاذ قاعدة كل
 تخرج

حكم واحد
 تطبيق النص
 منه بالقياس
 ابن حجر الاستدلال
 في القياس
 سماه شرحا فلما
 اشكال يستند

البدعة في الشرح هي احداث ما لم يكن في عهد رسول الله صل
الله عليه وسلم وهي منقسمة الى حسنة وقيحة قال الشيخ
عز الدين عبد السلام في القواعد لبدعة منقسمة الى اجبة محرمة
مندوبة ومكروهة ومباحة قال الطريق في ذلك ان تعرض لبدعة على قواع
الشرع فاذا دخلت في قواعد الايجاب فهي واجبة او في قواعد التحريم
فهي محرمة او المندوب فمندوبة او المكروه فمكروهة او المباح
فمباحة وذكر لكل قسم من هذه الخمس امثلة الى ان قال وللبدع
المندوبة امثلة منها احداث الربط والمدارس وكل احسان يصح
في العصر الاول ومنها التزاويج والكلام في دقائق التصوف وقيل
ومنها جمع المحافل للاستدلال في المسائل ان قصدوا بذلك
وجه الله تعالى وروى البيهقي باسناده في مناقب الشافعي عن
الشافعي قال المحدثات من الامور ضربان احدهما ما احدثت عمدا
يخالف كتابا او سنة او اثرا واجما عاقد هذه البدعة الضلالة والثانية
ما احدثت من الخير لا خلاف فيه لولا حد من هذه وهي محدثة غير
مذمومة وقد قال عمر رضي الله عنه في قيام شهر رمضان ^{عنه} اجتمعت اليه

هذه يعني انها محدثة لم تكن واذا كنتك ليس فيها رد لما مضى
هذا الخرك لام الشافعي حبه الله تعرف بذلك منع قول
الشيخ تاج الدين ولا جازان يكون مباحا الى قوله وهذا الذي وضعناه
بانه بدعة مكرهة الى اخره لان هذا القسم مما احدث وليس فيه
حجاجة للكتاب ولا السنة ولا اثر ولا اجماع فهي غير مذمومة كما في عبارة
الشافعي مو من الاحسان الذي لم يعهد في العصر الاول ان اطعام اطعام
الحالي عن اقتران الا نام احسان في من البدع المندوبة كما في عبارة الشافعي
قال المنكر الرب الذي ملخصه ان دخله الجناية وانضاف اليه
الغناء والرقص واجتماع الشبان مع النساء وغير ذلك من المحرمات
فهذا الذي لا يختلف في تحريمه اثنان قال المحيبي المصنوب كلام صحيح
في نفسه غير ان التحريم فيه انما جاء من قبل هذه الاشياء المحرمة التي
ضمت اليه الامن حيث الاجتماع لاظهار شعار المولد بالووقم مثل
هذه الامور في الاجتماع لصلاة الجمعة مثلا لك اقيحة شنيعة
ولا يلزم من ذلك ذم اصل الاجتماع لصلاة الجمعة كما هو واضح وقد رآنا
بعض هذه الامور في ليالي من رمضان عند اجتماع الناس لصلاة

القراوي يحرم الاجتماع لاجل هذه الامور التي قسرت بها كلابا نقول
 اصل الاجتماع لصكوة التواضع حسن سنة وقرية وما ضمت اليها من
 هذه الامور الشنيعة فيجب تسنيع كذلك نقول اصل الاجتماع لاطرافها
 شعار المولد مندوب قرية وما ضم اليه من الامور التي هي من ملة
 ممنوع قال المنكر المريب لشهر الذي ولد فيه صلى الله عليه وسلم
 وهو ربيع الاول هو بعينه الشهر الذي توفي فيه فليس التسوية فيه
 اولى من الحزن فيه قال الجيب المصديب جوابه ان ولادته صلى الله
 عليه وسلم اعظم النعم علينا ووفاته اعظم المصائب بنا والشريعة
 حثت على اظهار شكر النعم والتبدير والسكينة والكم عند المصائب
 وقدا عر الشرح بالعقيقة عند الولادة وهي اظهار الشكر وفرح بالمولود
 ولم يامر عند الموت بالبكاء ولا بغيره بل نهى عن النياحة واظهار الحزن
 فدللت قواعد الشرح على انه يحسن في هذا التنصرا ظوا الفرح بولادته
 صلى الله عليه وسلم وان اظهار الحزن فيه بوفاته منيت شبهات
 فاضل فاكباني وجوابات مولانا سيبويه مؤدبنا يزيد منيت وكر
 باعان نظرو جوابات مذكوره ملاحظه رود آينه وحالت منتظره برأي

توهمات منکون باقی می ماند بعد ازین مولانا می مدوح تعرض بکلام
 ابو عبد الله بن الحاج صاحب مدخل نموده بعد بیان مال و مایله ختم کلام
 فرموده و خلاصه همین قدر که نقل کلام صاحب مدخل مبدء آبانست و هو
 هذا قد تکلم الامام ابو عبد الله بن الحاج في کتابه
 المدخل علی عمل المولد و حاصله مدح ماکان فيه من اظهار
 شعار و شکر و ذم ما احتوی علیه من محرمات و منکرات و سائر
 مجیب به سبب جواب فاکهانی نوشته که ضم محرمات و منکرات باشعار
 مولد خود موم و ممنوعت و ازین شیعه در اصل مولد لازم نمی آید و
 نظیرش اجتماع مردم برای نماز جمعه و نماز تراویح ذکر کرده بجملامر کلام
 ابن الحلاج و جوابش بنا بر احتصار درین مقام منقول نشد ضرورتاً و آنکه
 آن هر دو اصل مولد که یکی از ان مشخرج حافظ ابن حجر است و دیگر مشخرج
 مولف ساله و در اول جواب فاکهانی صاحب ساله بقول خود و بیست
 ذکرها بگذرشم عن نموده از آخر ساله بعرض نقل آید تا این منقول
 انتظار و انجامز و عده موعود نماید و آن نیست و قد سئل شیخ
 الاسلام حافظ العصر ابو الفضل بن حجر عن عمل المولد فاجاب

کلام ابن الحلاج

اصل مولد ابن حجر و بیست

بان اصل المولد بدعة لم ينقل عن احد من السلف الصالحين
 في قرون الثلاثة ولا كنها مع ذلك فقد اشتمل على
 محاسن قصدوها فمن تحرى في عملها الحاسن وبتجنبها
 كان بدعة حسنة ومن لا فلا وقد ظهر في تحريها على اصل ثابت
 وهو ما ثبت في الصحيحين من ان النبي صلى الله عليه وسلم قدم المدينة
 فوجد اليهود يصومون يوم عاشوراء فسأهم فقالوا هو يوم عرف
 الله فيه فرعون ونجا موسى فحسبوا يومه شكرا لله تعالى فساد منه
 فعل الشكر لله تعالى على ما أمر به في يوم معين من ابداء نعمة
 ورفع نقمة وميعاد ذلك في نظير ذلك اليوم من كل سنة والشكر
 لله تعالى يحصل بانواع العبادات كالسجود والصيا والصدقة والتلاوة
 واي نعمة اعظم من النعمة يتولد هذا النبي الرحمة صلى الله عليه
 وسلم على هذا فينبغي ان تحرى اليوم بعينه حتى يطابق قصة مو
 عليه السلام في يوم عاشوراء وان لم يلاحظ ذلك لا يبالى بعمل المولد
 في اي يوم من الشهر بل توسم قوم فنقلوه الى يوم السنة وفيه
 ما فيه هذا يتعلق باصل عمله واما ما يعمل فيه فينبغي ان يقصر فيه

في قوله ما ثبت
 في الصحيحين
 من ان النبي صلى الله عليه وسلم
 قدم المدينة
 فوجد اليهود يصومون يوم عاشوراء
 فسأهم فقالوا هو يوم عرف الله
 فيه فرعون ونجا موسى فحسبوا يومه
 شكرا لله تعالى فساد منه

في قوله ما ثبت
 في الصحيحين
 من ان النبي صلى الله عليه وسلم
 قدم المدينة
 فوجد اليهود يصومون يوم عاشوراء
 فسأهم فقالوا هو يوم عرف الله
 فيه فرعون ونجا موسى فحسبوا يومه
 شكرا لله تعالى فساد منه

النوم فقتيل له ما حالك فقال في النار الا انه يخفف على كل ليلة
اثنتين وامص من بين اصبعيها تين ماء بقدر هذا وأشار رسول
اصبعوه وان ذلك باعنا في ثوبية عند بشرتي بولادة النبي صلى الله
عليه وسلم بارضا حاله فاذا كان ابو لهب الكافر الذي نزل القدر
بذمة جوزي في النار لفرجه بمولدا النبي صلى الله عليه وسلم فاحال
المسلم الموحدا من أمته صلى الله عليه وسلم ولعمرك انما يكون
جزاؤه من المولى الكريم ان يدخله بفضل جنات النعيم وقال
الحافظ ناصر الدين بن شمس الدين الدمشقي في كتابه المسماة
عروة الصادقي في مولدنا هادي وقد صرح ان اباهم يخفف عنه
عذاب النار في مثل يوم الاثنين لا تحتاقه ثوبية سرورا بميلاد
النبي صلى الله عليه وسلم ثم انشد اذا كان هذا كافر
جاذمه وتبت يداه في الحميم محمدا اتى انه في يوم الاثنين
يخفف عنه الشرور باحدا فما الظن بالعبد الذي كل عمر
ياحمر سرور ومات موحدا انتهى واكرسى يادوه ترطاب تفضيل و
تشرح اين محبت باشد رساله مذكوره الزاويل آخر ملاحظه نمايد كه مولانا

شريف

ورجاب فالكافي وغيره بحسب الحاج وقيمة اذ قالوا عمل شريفهما ما عني
 ثلثه اشبه انه وعلامة محمد بن يوسف شامي حمد الله عليه ورسيل الهدى الرشاد
 في سيرة خير العباد كمشهور ببيت شامي ست ايج در اثبات عمل مولد شريف
 رقمه انه قدرى زان هم بحيازة القاط ميرسد **الباب الثاني** عشر في
 اقاويل العلماء في عمل المولدات شريف اجتماع الناس وما يجد من ذلك وما يند
 قال الحافظ ابو الخير السخاوي في فتاواه عمل المولدات شريف لم ينقل عن احد من السلف
 الصالح في القرون الثلاثة الفاضلة وانما حدث بعد هاتهما ثم لانزل اهل الاسلام
 في سائر الاقطار لذلك كما يحتفلون في شهر مولد صلى الله عليه وسلم بعمل
 الولاية البدعية المشتملة على الامور البهيجة الرفيعة ويتصدقون في ثياب البانواع
 ويظهرون الشرفا ويزيدون في الملبس ويعتنون بقراءة مولد الكرم ويظهرون
 عليهم من بركاته فضل عظيم وقال الامام الحافظ ابو الخير بن الجوزي شيخ
 القراء من خواصه انه امان في ذلك العاوشير عاجلة ينيل البغية و
 المراد قلت واقل من احدث ذلك من الملوك صاير الملوك لم يظفروا ^{سعيد}
 كوكري بن بن الدين احد الملوك الامجاد والكبراء الجواد وقال الحافظ
 عماد الدين بن كثير في تاريخه كان حسبا اربيل يعمل المولد الشريفي في

فقال النبي صلى الله عليه وسلم عجيبا له لولا هذا لكانت هبة في النار قال
يا ابنك وكان هبة قضيت لاي شيء يا رسول الله صلى الله عليه وسلم فقال حتى لا يظلم
المولد والسنن قال يوفى بعمله منذ عشر سنة الى الان قال وسمعت يوفى
المذكور يقول سمعت اخي ابي بكر الحجري يقول سمعت منصور البشار يقول
رايت النبي صلى الله عليه وسلم في المنام يقول لي قل لا يبطله يعني المولد ما
عليك ممن اكل ومن لم ياكل قال وسمعت شيخنا ابا عبد الله بن ابي محمد
يعرف سمعت الشيخ ابا موسى الرتيبوني يقول ايت النبي صلى الله عليه وسلم في
النوم فذكرت ما يقوله الفقهاء في عمل الولاة في مولد فقال النبي صلى الله
عليه وسلم من فرح بنا فرحنا به وقال الشيخ الامام العلامة ناصر الدين المكي
الشهيد بابن البطاح في قوى بخطه اذ انفق المنقوت تلك الليلة وجمع
اطعمهم ما يحبون واسمهم ما يحبون سماه في فروع المستمع المشوق للآخر
صلى الله عليه وسلم كل ذلك سرورا بمولده صلى الله عليه وسلم في جميع ذلك جازوا ويتا
فأعله اذ الحسن القصد وقال الشيخ الامام جمال الدين عبد الرحمن بن عبد
مولد رسول الله صلى الله عليه وسلم جعل مكرم قدس يوم ولا يشتر
وعظم كان جوده سلبا انجاه لمن تبعه وتقليل خطاه من آمنه له

الفرح بولادته صلى الله عليه وسلم وتمت بركانه على من اهتد
 فشابه هذا اليوم يوم الجمعة من حيث ان يوم الجمعة لا تسع فيه
 جهنم هكذا ودعنه صلى الله عليه وسلم فمن المناسبات اظهر السرور
 وانفاق الميسور وبجأبة من عاه ربك لوليمة للحضور وقال الامام العلاء
 ظهير الدين بن جعفر هي بركة حسنة اذا قصد فاعلم اجمع الصالحين
 والصالحين على النبي صلى الله عليه وسلم واطعام الطعام للفقراء والانس
 وهذا القدر ثياب عليه هذا الشرط في كل وقت وقال الشيخ النجاشي
 الطبا ليس هذا من السنن ولكن اذا انفق في هذا اليوم واطهر السرور
 فرحاً بدخول النبي صلى الله عليه وسلم في الوجوه واتخذ السماع الخالي من
 المردان والنشاد ما يثير نار الشهوة من الفسقيات والمشروبات للشهوات
 الدنيوية واما النشاد ما يشوق الى الآخرة ويُرهد في الدنيا هذا الجماع
 حسن ثياباً فاصد ذلك واكله عليه السلام ان سوال الناس في ايديهم
 بذلك فقط بدون ضرورة وحاجة سوال مكرره واجتماع الصلوات
 فقط لياكلوا ذلك الطعام ويذكرون الله تعالى ويصلون على روله
 صلى الله عليه وسلم بضع كعبات بالقرابات المشروبات وقال الامام العلاء

ان
 يوم الايام
 الجمعة كذا في
 المشقة ١٢
 ان
 ان
 ان

فبال

ابو محمد عبد الرحمن بن اسمعيل المعروف بابي تمامه في كتابه المبسوط
 على احوال البدع والحوادث قال الربيع قال لشافعي رحمه الله تعالى الخد
 من الامور ضربان احدهما ما احدث مما في كتابنا او سنة او اثر او
 اجماع هذه البدعة هي الضلالة والثاني ما احدث من الخير لا خلاف لاحد
 هذا هي محدث غير مذمومة قال عمر رضي الله عنه في قيام رمضان
 نعمت البدعة هذه يعني ما احدثتم تكنوا اذا كانت فليس فيها حرام
 معنى فابدع الحسنة متفق على جواز فعلها ولا يستحبها ما اجاء التوا
 لم تحسنت نية فيها وهي كل مبتدع موافق لقواعد الشريعة غير
 الشئ منها ولا يلزم من فضله محدث شرعي ذلك نحو اجاء المناء والرطوبة
 المدارس و خانا السبيل وغير ذلك من انواع البر التي لو تعهد في الصدق لا
 فانه موافق لما جاء به السنة من اصطناع المعروف والمعاقبة على البر
 والتقوى من احسن البدع ما ابتدع في زماننا هذا من هذا القبيل ما كان
 يفعل بمدينة اربل كل عام في اليوم الموافق ليوم مولد النبي صلى الله عليه
 وسلم من الصدقات المعروفة و تطهار الزينة والشرفان ذلك مقرونا
 من الاخسان الى الفقراء اشيع المحبة النبي صلى الله عليه وسلم والموعظة

في الامور النبوية
 وابعادها من النسخ
 فان البدع قد اتخذ
 في غير ما هو
 صفة البدع والبدع
 وذلك من البدع
 في كتابنا
 فليس فيها حرام
 في كتابنا
 فليس فيها حرام
 في كتابنا
 فليس فيها حرام

واجلاله في قلبك عليه وشكر الله تعالى على ما من به من يجاد رسوله ^{صلى الله عليه وسلم}
رحمة للعالمين صلى الله عليه وسلم وكان اول من فعل بالموصل ^{عنه}
الملاء احد الصالحين المشهورين وبه اقدم في ذلك حصار اربل ^{عنه}
رحمهم الله تعالى وقال الشيخ الامام العلامة صدر الدين موهوب
برجس الخريزي الشافعي هذه بدعة لا باس بها ولا تكن البدع الا اذا
السنة واما اذا التزاعها فلا تكنه وشارك انسان بحسب ^{في الظاهر}
المشهور والفرح بمولد النبي صلى الله عليه وسلم وقال شيخنا في فتاواه
ان اصل المولد الذي هو اجتماع الناس وقراءة ما ينس من القرآن ^{بعض السبوطي ١٣} وروايت
الاخبار الواحدة في مبدأ امر النبي صلى الله عليه وسلم وما وقع فيه من الايات
تمديد لهم سماطيا كلوا منه وتفرقا من غير زيادة على ذلك من البدع ^{الحسنة}
التي تياب عليها صاحبها لما فيه من تعظيم قد النبي صلى الله عليه وسلم
واظهار الفرح والاستبشار بمولده الشريف وقال قد ظهر في فخر ^{عنه}
اصل غير الذي ذكره الحافظ وهو ما رواه البیهقي عن انس رضي الله عنه
ان النبي صلى الله عليه وسلم علم عن نفسه بعد النبوة مع انه ^{جده} كان
عبد المطلب عنق عنه في سابع ولادته والعقيقة لا تساد مرة ^{تسب}

فيجعل ذلك على ان الذي فعله صلى الله عليه وسلم فعلة انظار الشكر
 على ان يجاد الله تعالى اياه رحمة للعالمين وتشويق لامته كما كان يصلي
 على نفسه لذلك فيستحب لنا ايضا اظهار الشكر بمولد بلا حرام
 والاطعام وغير ذلك من وجوه القربات المشوات وقال في شرح سنن
 ابن ماجة الصواب ان من البدع الحسنة المندوبة اذا اخلي عن المنكرات
 شرعا انتهى ما اردنا ايرادها من السيرة الشامية بعد ان جناب صاحب
 السيرة ذكره كلامه فاهل كها في ابن الحاج بار ووثيق ان از شيخ خود يعني
 جلال الدين سيوطي عليه الرحمه بعض نقل آورده چون خلاصه اين قال مقال در اول
 حال از صل سائله شيخ ممدوح طره رومي بايضا كرده وافتتاح كلام نقل
 علمي اعلام حله تصدير پوشيد اين كلكل بعضي از روايات كه از صل سائله
 بدل تهلل كرده و در مقام فروگشته شده تا كار تبارك را لا حائل كشد و فذلكه كلام
 نيست كه بعد از انكه شيخ اشيوخ سيوطي وجود اقتصار و مختصار عمل مولد ^{بصفت}
 چنانكه بايد بذروه ثبوت رسانيد صاحب سيرة شامي نقل اقوال علمي اعلام
 صد و تايند و نشيد ان كروين ممدوح را از مذموم تميازي بخشيد پس آنچه در فتح
 كلام از حافظ ابوالخير سخاوي نقل كرده عمل مولد كرده منقول از سلف صالحين درين

خلاصه قول
 صاحب سيرة شامي

تلمه نشد لیکن معمول اهل اسلام در سائر اقطار رویدن کبار است که در ماه مبارک
ربیع الاول با تمام محافل و اجتماع مردم و عمل دلائم بدویه مشتمله انور بهیچ رفیعه
ایشان خیرات در شبها ببرکات ما بنواع صدقات و اطهار سرور و زیادت
در مبرات و قرأت مولد شریف جمله اصاغر و اکابر منظر حسنت و مہذب فضل عمیم
خداوند کردیم بوده اندین تقریر پذیر صاف مینماید و که حدوت امر خیر که مؤثر
توابع باشد منحصر در قرون تلمه نیست بلکه بعد آن قرون فاصله هم حدوت
حسن که آنرا بدعت حسنه نامیده اند موجب حسنات و برکات و مقبول و متواتر
از اکابر و ثقات است و مؤید نیست آنچه از حافظ ابو الخیر ابن جوزی منقولست
که از خواص عمل مولد است که تا یکسال امان از حوادث زمان و بشارت بهر چه
بہ نیل مقصد و مرست و چون صاحب ازل موافق تقریر ابن کثیر در طریق ایجاد
عمل مولد بشیر از کتب قدیم نهاده و شیخ ابو الخطاب ابن دجیمه تفسیر مولد مسمی با
فی مولد بشیر النذیر و تحقیق داده حافظ ابو شامه شیخ امام نووی در مدح و مناقب
و استحسان این عمل خیر زبان کنشاده و ابن جوزی آنرا از عام شیطان ادغام
اهل ایمان گفته و علامه ابن طغرلی در در منتظم کو متحقق در سلک بیان این طور
که همان نبی صلی الله علیه و سلم را بی فرح و سرور مولد آنحضرت ببلد الصلوٰۃ و الخیر عمل

عمل و لایم نموده اند و از آنجمله شیخ ابوالحسن المعروف بابن فضل و امام
 کبار بعل رآوره و قبل از و جمال الدین عمی سمدانی قدم درین کوه
 فشرده و از آن جمله است عمل یوسف حجازی بصر که خیال بر بجه قبول سین که آن
 علیه صلوة و استقام را خوابید که تخریض بن عمل غیر میفرمایند و بعد ازین در کوه
 صالح که مر و است موجب باید بر باید برای مقبولیت عمل مولد شریف است
 و قول علامه ابن بطاح در فتوی بجا خاص در جواز و ثواب این عمل و جمع
 اطلاق آنها بشرط حسن قصد و اظهار فرح و سرور مولد سرور عالم صلی الله علیه
 و احترام را امور نهیه نیز میاید این عمل مهم است ^{و علی} هذا القاس لمام جمال الدین
 عبد الرحمن که شغریه تحمل تکبیر و تقدیس و ولادت آنحضرت صلی الله علیه و سلم بود
 وجود با جوش مبدی سبب نجات تمامی برکات و مشابست این در مبارک
 عدم شعیب بنهم باره و رحمة و اظهار سرور و اتفاق میسر و اجابت دعوت صاحب
 برای حضور است و قول امام علامه طهرالدین بن جعفر خود نماد می آید است که این
 عمل مولد بدعت حسنه است و موجب ثواب اگر مقرون با سر محموده و خالی از
 و امام منبیه باشد و اشارت با مثال این شروط است آنچه صاحب کتاب عنوان
 باب بقول خود و میگوید و میاید نموده و از نجاست قول شیخ نصیر الدین که نقی

درین ذر و اظهار سرور و بفرح دخول آنحضرت صلی الله علیه و سلم در وجود و آنجا
سلسله خالی از مستنکات شرعی و انشاد امور مشرفه آخرت این اجتماع حسن موجب
ثواب قاصد عالی بعد ازین آنچه از امام حافظ ابو محمد عبد الرحمن المعروف ابو شامه
منقولست دلیل قاطع و برهان ساطع برای دفع انکار منکرین است که از حضرت امام ^ص
علیه الرحمه تفسیر بدعت بحسنه و سیئه ثابت و متحقق بعد ازین آنچه گفته که از این ^ص
آنچه در مدینه اربل هر سال موافق روز ولادت آنحضرت صلی الله علیه و سلم از صدقات
و اظهار زینت و سرور و حسان با فقرا معمول و مرسومست که این همه شرعیه محبت
آنحضرت علیه الصلوٰة و التحیة و تعظیم و تکریم در دل فاعل و تادیه شکر ایجا و رسول
منقول صلی الله علیه و سلمست و اول کسی که ابتدا باین فعل در مصل و شیخ عمر بن محمد
که یکی از ضعیفای مشهور بوده و صاحب بل و غیر آن افتد درین فعل باین برگ نهاده
باید داشت که این قول مشعراست که ابتدای این عمل از شیخ عمر بن محمدست
مصل صاحب بل و غیر آن منقده می این شیخ بوده اند و از کلام دیگر احاطه حاصل
مولانا عبدالالدین سیوطی چنانکه تصریح کرده است چنان مستفاد میشود که با وی این
حسن صاحب اربل ملک منظرست که شیخ وقت ابو الخطاب بن اعیان
مجلد در بیان مولد برای و فرموده و آن سلطان مان بیلدوی آن هزار و بیست

ممدوح انعام نموده بلکه خود کلام صاحب سیرت تهافت و تعارض صریح
 موجود است که اول خودش نوشته که اول کسی که احداث این عمل از ملوک
 آن صاحب اربل است و بعد از آن گفته که فاعل اتول این فعل در موصول عمر بن
 محمد است و صاحب اربل غیر آن مقتدی بشیخ ممدوح بوده اند و جواب این شبهه
 آنست که مراد از اولیت صاحب اربل درین عمل خیر اولیت اضافی نسبت
 بلوکست یعنی در سلاطین آن اول کسی که ابتدا باین عمل کرد صاحب اربل است
 و مراد از اولیت این فعل در موصول که فاعل آن عمر بن محمد است اولیت حقیقی است
 صاحب اربل غیر آن از ملوک دیگر عوام و خواص بشیخ ممدوح صحیح است
 و لهذا در بیان استنباط قول اول ساله سیوطی که مبداء کلام است یعنی اول آن
 احداث فعل فلک مقید بقید ملوک و سلاطین کرده شد و قید ملوک در عبارت اول
 صاحب سیرت خود موجود است و آنچه از شیخ امام علامه صدر الدین منقول است
 نیز مفید آنست که این عمل مملد اگر چه بدعت است لیکن بدعتیست که شمله مجاز
 و خالی از ضد آنهاست بعد ازین نقل فتوای شیخ خود و بیان تخریج اصل دیگر
 بهقی از این خصوص تکرار حقیقه و نقل عبارت شرح سنن ابن ماجه مصرح باینکه
 عمل مولد از بدع حسنه است بشرطیکه خالی از منکرات شرعیه باشد و ضعیف کشیده

ارکان استخوان است حجاب عمل مولد است محتاج بیان نیست بالجمله از
 تصریح صاحب سیر شامی که اقوال علمای سلف صالحین در بیان عمل
 جمع نموده با وجح تحقیق فائز که حافظ ابو النخیر سخاوی حافظ ابو النخیر جرجانی حافظ
 ابوشامه و علامه طغرل صاحب در منتظم و شیخ ابن فضل و یوسف حجازی و علامه ابن
 البطاح و امام جمال الدین امام طهرالدین و شیخ نصیرالدین امام حافظ ابو محمد
 شیخ عمر موصلی ملک عالم عادل صاحب ارباب امام علامه صدرالدین علامه
 جلال الدین سیوطی صاحب فتوی شارح سنن ابن ماجه این جمله سلف کلمه
 قائل استخوان است حجاب عمل که شریف بوده اند و پوشین نخواهد بود که حساب
 سیرت و تحقیق فائز بر تبه است که منکرین عمل مولدیم تشبیه بذیل کلامش و
 پس این توضیح قول که فی الجمله شایسته است که در هم داشته است برای رغام آف
 منکرین در کار است و رساله که از قلم تنانت قم مولانا علی بن سلطان محمد
 به ملا علی قاری ربیان است و عالم صلی الله علیه و سلم حکمیده و لالی شاه بود
 فضائل با جواهر و ابرو دلائل بسکت بیان کشین سواد قدر می از ان هم نصارت
 افزونی بین نظار کیان می شود قال شیخ مشائخنا الامام العلامة البحر
 الحبر الفخامه شمس الدین محمد السخاوی بلغه الله المقام العالی و کنت من

رساله ملا علی قاری

تشرف بأدمك المولد في مكة المشرفة عدة سنين وتعرف ما اشتمل
عليه من البركة المشار بعضها بالتعيين تكررت يارقي في محل
المولد المستفيض وتصورات فكرتي ما هنالك من الفخر الطويل العز^ب
قال اصل عمل المولد الشريف لم ينقل عن احد من السلف الصالح في القرون
الثلاثة الفاضلة وانما أخذ بعدها بالمقاصد المحسنة والنية التي لا ^{تخلو}
شاملة ثم لانزال اهل الاسلام في اقطار والمدن العظام تحفلون
في شهر مولد صلي الله عليه ولم يعمل الولاة البدعية والمطاعون
على الامور البهيمجة الرفيعة وتصدقون في ليااليه بانواع الصدقات
ويظهرون المسراوين في المبرات بل يعتنون بقراءة مولد الكريم
يظهر عليهم من مكانه كل فضل عميم بحيث كان مما جرب كما
قال الامام الشمس بن الجزري المقري للحرب من خواصه انه اما ^{على}
في ذلك العام وبشره تجل بدينك ليتبع ويرام قال اكثرهم بذلك
عناية اهل مصر والشام ولسطان مصر في تلك الليلة من العا^{لما}
اعظم مقام قال لقد حضر في سنة خمس وثمانين وسبع مائة
ليلة المولد عند الملك الطاهر يرفوق رحمه الله بقلعة الجبل

فرايت ما هالني وسرتي وما ساء في سررت ما انفق في تلك الليال
على القراء والحاضرين من الوعاظ والمفتين وغيرهم من الاتباع
والعلماء الخدام المتردين بنحو عشرة الاف مثقال من الذهب و
العين بالحدس المصيب بالمين ما بين خلع ومطعم ومشروب
ومشموم وشموع وغيرها مما يسقم به الضلوع وعددت ذلك
خمسا وعشرين جوقه من القراء الصيبتين المرجو كونهم مشتبين ولم
يزل احد منهم الا بنحو عشرين خلعة من الشيطان ومن الامراء
الاعيان قال السخاوي قلت ولم يزل ملوك مصر خدام الحرمين ^{اليفان}
عز وفقهم الله هدم كثير من المباني والاشين ونظرنا في الرعية
كالوالد لولده وشهر وانفسهم بالعدل فسعفهم الله بجنده
ومدده كالملك السعيد الشهيد الطاهر المصدق ^{بضم} ابي سعيد
يعتقون به ويتوجهون بطريق سببه بحيث انفتحت جوق القراء
اياهم بتعيين للزيادة على الثلثين فلنكر واين كل جميل وكفوا من المشا
كل عرض طويل فاما ملوك الاندلس والغرب فلم فيه ليل تسبها
الركبان يجتمع فيها ائمة العلماء لا يحيان عن يليم من كل

مكان وتعالوهنا بين اهل الكفر كلمة الايمان ولظن اهل الروم
لا يتخلفون عن ذلك اتقيا غيرهم من الملوك فيما خالك وبلاد الهند
تريد على غيرها بكثير كما علمينه بعض اولى النقل والخرير قلت
واما لجم من حين دخل هذا الشهر المعظم والزمان المكرم لاهلها
بجائس فحام من انواع الطعام للقراء الكرام والعلماء العظام و
الفقراء من الخاص والعام وقراءة الحثما والتلاوات المتواليات
والانشادات المتعاليات واجناس المبر والخير وانواع السرور ورضا
الجبوت حتى بعض العجايز من غنهن وسبحهن بمجمل الاكابر والاعيان
وبضيا فقهن ما يقدن عليه في ذلك الزمان ومن تعظيم مشا^{نهم}
وعلمائهم هذا المولد المعظم والمجلس المكرم انه لا ياباه احد من^{حضوره}
رجاء ادراك نوره وسروره وقد وقع لشيخ مشايخنا مولانا زين الدين
المحمدي البهمن النقشبندى قدس سره العيله انه اراد سلطان^{الزمان}
وخاقان الدوران هما يوت بادشا تفرده الله تعالى واحسن مثواه ان
يجمعه ويحصل للمراد والمدد بسببه فاباه الشيخ وامتنع ايضا
ان ياتيه السلطان استغناء بفضل الرحمن في السلطان على

وزير بيرم خان بانه لا بد من تدبير الاجتماع في المكان ولو في قليل من
الزمان فيسبح الوزير الشيخ لا يحضر دعوة من هناء وعزاء الا في مولد
النبى صلى الله عليه وسلم تعظيماً لذلك المقام فانهم الى السلطان
فاخروا بتهيئة اسبنا الملوكانية من انواع الاطعمة الاشربة وما يشتم به
ويخرج في المجالس العلية نادى الاكابر والاعاالى حضر الشيخ مع بعض الموالى^خ
السلطان الابر يقيد الادب معاونة التوفيق والوزير اخذ الطست
من تحت امره رجاء لطفه ونظرة وغسل ايدى الشيخ المكرم وحصل لهما
ببركة تواضعهما لله ولرسوله صلى الله عليه وسلم المقام المعظم والجاه
المختم قال الشيخ اوى انا اهل مكة معدن الخير البركة فينوحون
الى المكان المتواترين الناس انه محل مولده وهو في سوق الليل جاء
بلوغ كل منهم بذلك تقصده ومزيداهما مهم به على يوم العيد^{حسنة}
قل ان يتخلف عنه احد من صالح وطالح ومقل وسعيد سيما الشتر
صاحب الحجاز بدون توارده الجاز قال لا بل اللدني كثر هم الله تعالى
به احتفال وعلى فعله اقبال وكان تلك المظفر صاحب ريل رحمة الله
بذلك فيها اتم العناية واهتماما باشانه جاوز الغاية اثنى عليه به

العلامة ابو شامة احد شيوخ النوى الفائق في الاستقامة في
كتابه الباعث على انكار البدع والحوادث قال مثل هذا
الحسين ياب عنه ويشكر فاعله ويشي عليه زاد ابن الجزري ولم
يكن في ذلك الا رغام الشيطان سر اهل الايمان قال غي ائمة
الجزري واذا كان اهل الصليب تحذوا ليله مولد نبيهم عيسى
الاكبر اهل الاسلام اولي بالتكريم واجد قلت لما كان دعيت انا
ماموناً بخالفة اهل النكاح لم يظهر من الشيخ هذا السوان جواباً
قال الشيخ انا على سبيل الاضرب اخرج شيخ مشايخ الاسلام خاتمة
الاعلام ابو الفضل بن حجر الاستناد المعتبر رحمه الله تعالى وسكنه
فيسمى بخته فعله على اصل ثابت ما عميل الى الاستناد اليه كل خبر
وهما وهو ما بنت في صحيحين من ان النبي صلى الله عليه وآله وسلم المدينه
فوجد اليه يوم يصومون يوم عاشوراء فسالهم فقالوا هو يوم اغرق الله
سبحانه وتعالى فيه فرعون وبنوا معه عليه السلام فحين يصوم شكر الله
عز وجل فقال صلى الله عليه وسلم فانا احق بموسى منكم فصاموا لم يصيبوا
وقال ان عشت الى قبل الحديث قال امي الشيخ فيستفاد منه فعقل

لا صوم من الناس اذ كما قال عليه السلام يوم عاشوراء ١٢

الشكر لله تعالى على ما من في يوم معين من اشد النعمة
او دفع نقمة و يعاد ذلك في نظير ذلك اليوم من كل سنة
والشكر لله تعالى يحصل بانواع العبادة كالصلاة والصيام والتلاوة
واي نعمة اعظم من نعمة برور هذا النبي نبي الرحمة صلى الله عليه وسلم
قلت وفي قوله تعالى لقد جاءكم رسول اشعار بذلك و ايماء الى التعظيم
وقت مجيئه لما هنالك قال وعلى هذا فينبغي ان يقتصر فيه على
ما يفصح بالشكر لله تعالى من نحو ذكر و اما ما يتبعه من السماع والهو
وغيرها فينبغي ان يقال ان كان من ذلك مباحا بحيث يعين السرور بذلك
اليوم فلا بأس بالحاقه واما حراما او مكرها فيمنع وكذا ما كان خلافه
بل يحسن في ايام الشهر كلها ولباليه يعني كجاء عن ابن جماعة تسمية فقهاء
افضل من ان الزاهد القدر والمعلم المشهور بن عبد الرحمن بن ابراهيم
بن جماعة لما كان بالمدينة النبوية على ساكنها افضل الصلاة واكل
الحبة كان يعمل طعاما في مولد النبي ويطعم الناس يقول لو كنت
علمت بطول الشهر كل يوم مولدا قلت وانا لما حجرت عن الضيفاء
الصورية كتبت هذه الاوراق لتصير ضيافة معنوية نورية مستهمة

علی صفحہ الیوم غیر مختصہ بالسنة والشهر و مہمہ بالمواعد الروا
 فی مولد النبوی انہی علی من اردنا تلخیصہ و خاتمہ کہ در آخراين سالہ محررہ
 مؤلف مہرست نیت حررہ مؤلفہ الراجحی کرم ربہ الکریم و شفا
 رسولہ العظیم علی بن سلطان محمد المہر وی المقتدر بالبحر الشریف
 لکے عامہا اللہ بلطفہ و الخیر و کما الیقینی فی شہر بیع الاول
 الثبئی الاکل عام سبع بقولہ من الهجرة النبوی علی صاحبہا آلاف
 الصلوٰۃ و التوفیق لیتیمہ و الحمد لله رب العالمین پس از تحریر و تقریر
 مقدمہ ہم ثابت و متحقق کہ عمل مولد شریف مقبول و معمول سلف صالحین و متواتر
 از قدیم در اطراف و قطار بلاد اسلام است و سلاطین مصر و شام اہتمام تمام
 عمل فرجام داشتند و ہنچان ملوک اندلس و عرب اہل و دم نیز مقتفی آثار اکابر
 بوده ہمت برین امر حسن گماشتہ و بلا و ہند علم زیادت و برین باب دیگران
 بر فرستہ اند اما ہمچون ہنکام و حوالین شہر معظم و زمان مکرم سر کرم نصرا
 مجالس فخام از انواع طعام برای قرائی کرام و علمای عظام و فقرا از خالص
 و عام و قرابت ختمات و ملاوات متوالیات و انشاءات متعالیات و جہا
 بہرات و خیرات و انواع سرد و صنف جور می باشند حتی کہ زمان مجوزہ

خلاصہ رسالہ
 ملا علی قاری
 ۱۶

از تار و پود و عزل و فرج خود با فیده جمع اکابر و اعیان ضیافت این بزرگان عالی
و تعظیم و تکریم شایخ و علمای عالی مقام در آن مان سعادت اقران میرد از بدو ^{تعلیم}
و تجلیل این مولد معظم و مجلس مباحثی رسید که احدی از اصاغ و اکابر از حضور
درین مجلس بان بجا نیکشاد و برای در آنگ روسه و درش دعوت این مجلس است
قبول می نهاد و از شواهد این دعوی قصه شیخ المشایخ مولانا زین الدین نقشبندی
قدس سره شنیدست که از عادات این شیخ وقت بود که از خاتقاه خودش یا
بدر نیکداشت و کاهی عی خود مجلس عائد و امر اگر مدهشت چند آنکه سلطان
و خاقان ووران همایون با پادشاه که عظمت و جبرتش مسطور در کتاب ^{تاریخ}
که شیخ ممدوح را تکلیفی برای ملاقات تا بارگاه خودش بر چون شیخ ^{ساز}
خودش بخدمت حاضر شود ازین هم شیخ براه اعراض ^{فقه} عرض بادشاه راجا
بمعرض قبول او چون جا ذبه ملاقاتش بادشاه را از جا برده بود ^{توسنت} که از
حصول این تنها مدوش حمان ماندا چار بوزیر خودش ^{میرم} خان ^{ساز}
که به تدبیری اجتماع با خدمت شیخ حاصل شود اگر چه مان قلیلی اتفاق افتد
قرع صنایع وزیر مذکور کرده بود که شیخ دعوت کسی او ^{منا} و عزت قبول ^{مرا} کرده
از مقام خود حرکت نمیکند مگر آنکه دعوت مجلس ^{مولد} مکرّم ^{میرم} ختم ^{الم} سلیمان ^{صعلی} ^{عالی}

دعوت مردم از آن
خالی از بیار
وساز نکات
بوده است

باشد پس بنا بر عظیم و مکرم این مجلس یعنی البته حاضر میشود با دشتاده بجز در وقت
 این حال خیر مال مرفوع بود که کار پر و از آن تهیه است با ملوکانه از انواع اطعمه و
 آشپزی و دیگر امور شامانه پر و از هر مین که در آنک فرصت مجلس مبارک میباشد
 ترتیب یافته بود و در همین مجلس مکرم از طرف بادشاهه ماکوش حویش شیخ و
 رسید با بقور حضرت شیخ با موالی خدام خودشان حاضر مجلس مکرم گردید بادشاه
 با سایر عاقد و امالی در بار با بقیال شیخ و عظیم و مکرم خندان پر و دخت که شاه
 ابرق و وزیر پشت بدست ادب گرفته چنانکه باید دقیقه از دقائق محفلت
 رتبه شیخ نامری نگذشت بعد از این آنچه در رساله معلومه حال اهل مکرم و مدینه
 از سخاوی منقول است ملاحظه کردیمست که در جمیع و شریف بقعه متبرکه که مکرم
 که معدن خیر و برکت است حاضر مکان منیف یعنی محل مولد شریفی شوند و
 درین حضور سراسر نور و سرور فرزند ایتهام پر و زرعید مسکنند اما اهل مکرمه منوره
 پس افعال این برزگان اقبال این سکنه عالیشان خارج از حد حصرو عد
 و بیانست و ملک منظر صاحب اربل قسمیکه اعتنا و ایتهام باین مرام بود
 متجاوز از غایت و معلوم از سابق نهایت است که علامه بو شامه که کلی
 شیوخ امام نویست در کتاب الباعث علی انکار البدع و الاحادیث
 بن

له
 شیخ علی بن دلی
 در بیان اختلاف شیخ
 ولادت حضرت شیخ
 در کتاب تاریخ البته
 که قول اول شیخ
 ماه برج الاول است
 و عمل اهل مکرمه
 زیارت کردن ایشان
 ولادت حضرت را درین
 دو خاندان مولود و
 از آداب و اوضاع
 در شب و آواز هم

بمدح و تنمای او کتاده فاعل این فعل حسن امشکور و لائق حمد و ثنا قرار
و بیان زیادت این جزری که این فعل محصور در انعام شیطان سرور این
نموده زیاده بیان است و آنچه از جزری و اضراب سخاوی و تخریح حاصل
برای عمل مولد که از شیخ ابن حجر بشهادت صحیحین از قصه حضرت **سید** و در
خصوص صوم عاشورا و ختم بسیار آنحضرت علیه الصلوة و التحية این صوم را بر
تا دین شکر و ارشاد اجماع زنیاد که **فانا احق بموتی منکم و اعاده شکر این نعمت**
در نظیر این نور در هر سال و نبودن هیچیک نعمتی بزرگ از نعمت میلاد نبی که
بنی الرحمه است صلی الله علیه و سلم و بودن در گریه **لقد جاءک رسول**
من انفسک ایامی بسوی تعظیم وقت مجی اجازتک **سبح** سبحان
سرور در آن روز مبارک باشد و تنمای ابو اسحاق برای عمل **لله هر روز**
شامی شهر ربیع الاول اطعام طعام برای خواص و عوام تا مدت ماه کرم و
انظار عجز قاری مؤلف رساله از ضیافت صوری و تحریر این رساله برای **نعمت**
مغوی بسبیل شکر او دوام غیر مختص بشهر و احوام درین رساله قاری **سبح**
الطاف باری مرقوم است ارباب نظر و اصحاب فکر را همه مشهود و معلوم و
بر التماسی که از رساله مولانا جلال الدین **سیک** و سیرت شامی رساله **طاف**

مطلبات

نظير و انوار
قداره في كلام
البلغار ١٤

لاحق في الهند
في البيهقيين
والاثنين
يوم الاثنين
الى المدينة
قدم المدينة
برايوم الاثنين
المائة يوم
اكثر لكم
لا يا احمدين
وفيه ما

سرمه و بده تخرر شد اثبات عمل مولد شريف را محصور و مقصور بايد انگاشت
که بسيار از اکابر و اعلام در تحقيق اين محبت و اثبات اين مقصد و مرام تجرید
تقریر معجزه ستاد جامع برکات شرح از از انجمله است قسطلانی که بعد نقل
اختلاف در يوم و شهر و تاریخ ولادت با سعادت در موهب له نيه نوشته
و مشهورانه ولد يوم الاثنين ثاني عشر ربيع الاول و اذا كان يوم الجمعة
الذي خلق فيه آدم عليه السلام حصصا بساكنة لا يصاد فيها عبد مسلم
فسأل الله فيها خيرا الا اعطاه اياه فما بالك بالساكنة التي ولد
فيها سيد المرسلين صلى الله عليه وسلم لم يجعل الله في يوم الاثنين
يوم مولد من التكليف بعبادات ما جعل في يوم الجمعة
التي خلق فيها آدم من الجمعة و الخطبة و غير ذلك اكراما لنبينا صلى الله عليه
بالتخفيف عن منه لسبب عنايته و حبه قال الله تعالى و ما ارسلنا
الا رحمة للعالمين و من جملة ذلك علم التكليف عن قيادة الانصاف
انه صلى الله عليه و سلم سئل عن صيا يوم الاثنين قال ذلك يوم
ولدت فيه و انزلت علي فيه النبوة رواه مسلم و في المسند عن ابن
عباس رضي الله عنهما قال قال صلى الله عليه و سلم يوم الاثنين استبند

يوم الاثنين وخرجها جراً من مكة إلى المدينة يوم الاثنين دخل المدينة
 يوم الاثنين ورفع الحجر يوم الاثنين انتهى وكذا فتح مكة ونزول سورة المائدة
 يوم الاثنين انتهى وازان جملته استانج بن جوزي محدث وآخر رساله مولد
 شريف سيدي وقد بسط الكلام في ترغيب مولد النبي عليه الصلوة
 والسلام قال فلا تزال أهل الحرمين الشريفين والمصر واليمن والشام
 سائر بلاد العرب من المشرق والمغرب يحتفلون بمجلس مولد النبي صلى الله
 عليه وآله يفرحون بقدمه هلال ربيع الأول ويغتسلون ويلبسون
 بالثياب الفاخرة ويتزينون بأنواع الزينة ويتطيبون ويكحلون و
 يأتون بالسور في هذا الايام ويبدلون على الناس بما كان عندهم
 من المصروف والاجناس ويهتمون اهتماماً بليغاً على السماع والقراءة
 المولد النبي صلى الله عليه وآله بينا انون بذلك اجزى بلا وقد اعطيت
 وما جرت عن ذلك انه وجد في تلك العام كثرة الخير والبركة مع سلامة
 العافية وسعة الرزق وازدياد المال الاولاد والاحفاد وامان
 والامان في البلاد والامضاء والسكون والقرار في البيوت والدار ببركة
 مولد النبي صلى الله عليه وآله وسلم وقد حكى انه كان جده بغداد وكان

صبي

يصنع في كل سنة مولد النبي وفي حيرته يهوى به منكرة متعصبة
 فقالت مسجد لربها ما بأجارنا المسلم يذبحه إلا جزئلا وينفقوا مولا
 كثيرا ويتصدق على الفقراء والمساكين يطعم بأنواع الطعام في مثل هذا
 الشهر فما حاله فقال لها زوجها لعلاه بن عم ان له نبيا ولد في هذا الشهر
 فيصنع مولودا له ويكون بذلك عنده فرحة وسرور بنبيه صلى الله
 عليه وسلم فانكرت اليه في ذلك وقتل عليه الليل فنامت اليه
 فاذا برجل كثير الانوار وحواحل جارية من اصحابه فرأت وجهه ولبت
 من اصحابه من هذا الذي رآه اعزواكم فيكم فقالوا محمد رسول الله
 صلى الله عليه فقالت هل اذا كلمته يكلمني هو قالوا نعم قصده
 اليه وتقدمت وسلمت عليه وقالت يا رسول الله صلى الله عليه
 فقال لبنيك يا امة الله فبكت اليهودية وقالت كيف تجيدين
 كيف تقول لي لبنيك وانك اعز غيري فقال لها ما اجبت
 الا حسنت ان الله قد هدك ثم قالت لبنيك فاني شهيدان لا اله
 الا الله وانك محمد رسول الله فاندبعت من النوم واستيقظت
 ذي فرحة وسرور من هذه المنام التي رأت فيها سيد الانام

سنة ١٤

وفضلنا فيه بهذا التبرُّ الكَرِيم قاله الطبري والشيخ ^{ابن} ^{سنة}
 بينهما وبين الشهر الكَرِيم الذي من الله علينا فيه بسبب
 المسكين وكان يجب ان يزداد فيه من العباد والخير شكر المولى على
 ما اولانا فيه من هذه النعم العظيمة وان كان النبي صلى الله عليه وسلم
 لم يزد فيه على غيره من الشهوة شيئاً من العباد او ما ذلك لرحمة
 صلى الله عليه وسلم لامته ولفقه به صلى الله عليه وسلم كان يترك
 العمل خشية ان يفرض على امته رحمة منه بهم لكن اشاع عليه الصلوات
 الى فضيلة هذا الشهر العظيم بقوله للسائل الذي سأل عن صوم
 يوم الاثنين ذلك يوم ولدت فيه فلشرفه اليوم يتضمن لشرف
 هذا الشهر الذي لد فيه فينبغي ان يحرم حق الاخترام ويفضل بما
 فضل الله به الا شهر الفاضلة وفضيلة الامكنة والازمنة بما خصها
 الله من العبادات التي يفعل فيها لما قد علم ان الامكنة والازمنة لا شرف لها
 لذاتها وانما يحصل لها الشرف بمخصص من المعاني فانظر الى ما حذر الله
 به هذا الشهر الشريف ويوم الاثنين لا ترى ان صوم هذا اليوم فيه فضل
 عظيم لانه صلى الله عليه وسلم ولد فيه فعلى هذا ينبغي ان يدخل هذا

كذا قال ابن
 عاتق في صوم
 وشرح بذلك النبي
 في قيام ليال
 رمضان ١٢

الشهر الكريم ان يكرم ويعظم ويحترم بالاحترام والالتفات ابتعا
 له صلى الله عليه وسلم في كل شئ يخصه الاوقات لفاعله بزيادة فعله
 البر فيها وكثرة الخيرات فعل هذا تعظيم الشهر الشريف مما يكون بزيادة
 الاحتمال الزاكية فيه والصدقة الى غير ذلك من القربات انتهى ازاجله
 است نسخه قدوة متأخرين شيخ محمد بن محمد بن بلوي رساله ما ثبت من السنه في يوم السنه وذكر
 ضاع بعقل قصه الرب اعناق ثوبه شريف عذاره روز شنبه مطابق نسخه رساله ما اعلى قاري
 منقول است مينو سيد ولا زال اهل الاسلام يحيفون بشهر مولانا صلى
 الله عليه وسلم ويعملون الواجبات ويتصدقون في لياليه باوجاع الصدا
 ويظهرون النذور ويؤيدون في المبرات ويعتقون بقرآه مولانا الكريم
 ويظهر عليهم من بركاته كل فضل عجمي وانتهى وازاجله است نسخه مولانا
 جمال الدين المعروف بعزيز احسن على محدث الكهنوي عليه السلام في خصوص
 نوشته اند كه مفضل مولانا شريف ابي تجارب رسالت اب صلى الله عليه وسلم السنه
 تسجبت بلكه مستحب و موجب ثواب لال حج از مفضل مولانا شريف در رساله
 اثبات مولانا الزاكر محمد بن محمد بن علما از سلف و خلف ان نظامم از نذر و شيوخ
 سيبو از شرح نساي و شرح ابن حجر عسقلاني و شرح اربعين باسم نوزده

زيارت
 حضرت
 مولانا

تصدق مولانا
 حسن علي محمد

حکم باستان آن فرموده اند و امام نووی هم بهین مطلب فرموده اند
 مقرر ساختن آن حضرت صلی الله علیه و سلم حسان برای دفع سحر و جادو و شرک این حضرت
 صلی الله علیه و سلم در صحیحین بطوالت و بهین جهت فرمودند اللهم ابدل
 الحسان بروح القدس **کتاب فی الصحیحین** در حدیث آمده است که
 آن حضرت صلی الله علیه و سلم حضرت بلال که ترک مکن و زره دو شبانه از پیرا که
 زائده شده ام و زود و شبانه و این حدیث صلیت در جواز تعیین روز مولد و نیز
 در حدیث وارد است عن ابن مسعود رضی الله عنه ما رآه المسلمون حسناً
 فهو عند الله حسن لخرجه محمد فی الموطأ و اختیار عمل مولد الشریف
 از مدت پانصد سال کسری اند از علمای محدثین و فقهایی عظام مینقتان
 کرام و مشایخ اهل سنت و جماعت و تبعان سنت و مسلمین ترویج یافته
 سلاطین عاقلان تا یقین ایشان که برتسبته ترویج آن منظور داشته اند
 صرف اموال بسیار بر آن نموده اند و حال این عمل و دیار عرب از حرمین
 شریفین و بین معواق و هند از اکابر علماء و مشایخ کبار ارباب ربیع و تقوی
 بلاخطه دلائل مسطوره در کتب و رسائل جا بیت انتهی مختصر الطیف و
 این تحریر و مقرر بر آن تبیین شده خواهد بود که اگر نظیر انصاف ملاحظه و

ایقدر قلیل حاوی تفاریر سلف کرام بلکه خلاصه تحریر جلیل سخا بهر عظام است
 و ایما نیکه بقصه تقرحسان بن ثابت بروایت صحیحین و نیز صحیح دیگر صحاح نیز
 موجود و چنانچه در ترمذی این قصه بروایت حضرت عائشه رضی الله عنها ^{است}
 و حالتش اینکه آنحضرت علیه الصلوٰة و التحیة وضع منبر در مسجد منبف برای حسان
 بن مروه و حسان بن مروه استاده شد باین معنی آنحضرت صلی الله علیه و سلم دفع مطاعن آنحضرت
 علیه الصلوٰة و السلام میکرد و همین جهت دین بیان از زبان سالت جهان میکرد و بدان ^{الله}
 یؤید حسان بروح القدس ما یندفع او یفاحی رسول الله صلی الله علیه
 و سلم و مشکوٰة هم موافق ترمذی حدیثی بروایت حضرت عائشه از صحیح بخاری
 مرویت با جمله این قصه هم از مؤیدات مطلوبت منی یعنی که حسان بر منبر ^{است}
 شده ذکر مفاخر آنسرور کائنات علیه الوف من الصلوٰة و التسلیات باین تعظیم
 مکرم میکرد و آنحضرت علیه الصلوٰة و السلام وصحابه کرام میشنیدند پس این قصه
^{است} ای صحیح و خوب استجاب و استحسان انعقاد مجلس ^{است} پیشتر که عبارت
 از بیان فضائل و معجزات سرور کائنات است صلی الله علیه و سلم باید ^{است}
 و لهذا جناب محدث مدوح بذکر آن قصه بردخت و فذلکه کلام در مقام
 که استفاد از عبارات منقولہ علمای اعلام است اینکه عمل مولد ^{است}

فذلکه تاملی
 احوال باقیه
 ۱۱

و تعیین ماه و روز برای آن بلا رتیاب ز امور سنجیده و مستحسنه بدعاتند
 و موجب اجر جزیل و خیر بیست پسین شک نیست که شهر رجب الاوّل و
 بیچنان زرد و شبنه بیست و شرف لادت با سعادت آنحضرت علیه الصلوٰه و
 التحیّات واجب است و لائق الاحترام و التکریم است که تشریف کریم ظرف مکان در آن
 به تشریف و کریم نظروف است و لهذا تعیین وزه و شبنه که ثابت بقول
 و فعل آنحضرت صلی الله علیه و سلم است اصل عزم برای تعیین عمل که تشریف و
 صوم عاشورا و اعاده عقیقه فرار داده اند و اگر زیاده تر از نیمه که مبعوضان
 سند عمل که تشریف مطلوب است باید شنید و باید سماوی ابدیده حقین باید
 که مولانا شیخ ابوالخطاب علیه الرحمه که قرعه ابتدای نایف ساله میلاد تشریف
 بنام نامی همین علامه فراه در رساله خودش که سستی تویر است می نویسد
 ابن عباس رضی الله عنهما آنکه کان یُحدّث ذات یوم فی بیته
 و قائم و لادنه صلی الله علیه و سلم لقوم یلست بشرفان و یجهدون^{لله}
 و یصلون علیه علیه السلام فاذا جاء النبی صلی الله علیه و سلم قال حلت
 لکم فرفا کحتی و نیز در آن ساله بود در آن ضعیف و سستی آنکه فرام
 النبی صلی الله علیه و سلم الی بیت عامر لاصحاب و کان یعلّم و قائم و

ثابت و متحقق است پس چنانکه نظر ما بقره و اجتماع و استمداد است آن در تمام
 ماه رمضان برین فصل سنون اطلاق بدعت حسنه فرموده اند همچنان نظر
 و اجتماع و استمداد است آن تمام و ربع الاول بلکه در تمام سال کار علماء
 سلف اطلاق بدعت حسنه برین سنت تقریری نموده اند مختصرون سلسله
 سخن تا اینجا کشید و نوبت اثبات عمل مولد شریفین غایت سید ابوال
 خلد ختم تمام پوشیده و ابرام مرام چنانکه باید برین کردید اما باب دوم
 پس محتوی بر اثبات قیام منکام ذکر و ولادت ^{شور} و سرانام علیه الصلوٰه و
 است بر محمد مان آداب ثابت و اوفان اب جلالت حضرت سالت علیه
 و ایتمه چون لغه نور از اقی طور میدرخشید که حقیقت این قیام تقضای
 محض تعظیم و تکریم ^{عظیم} و عتبت صلی الله علیه و سلم و تعظیم بالقیام میان
 حواص عوام از قول و فعل سرورانام و صحابه کرام و تابعین سائر علمای علم
 ثابت و متحقق چنانکه رساله امام نووی علیه الرحمه بر این اثبات این دعوی و
 دفع انکار منکرین کافی و وافی است که این عار ابطری بیایه اثبات سائده
 که منکرین اجمال مزدون تنگ است هرگاه این نوع تعظیم بر می گیرند و حیث
 باجیروت از اربابین دنیا در شرع شریف جائز باشد اگر مشتاقان

که شکر از آن
 در سوره بقره
 مذکور است
 مع
 نو خوال سعید
 در حدیث
 بن مسعود
 قیام تعظیم
 قائم و عدلی
 ۱۲

نبوی و الهان صورت مصطفوی م سماع ذکر وضع و ولادت با سواد
 حضرت رسالت که بعدیت مان فاش مساوق در تعظیم و تکریم قلم بهیت
 زمان حیالتش موافق تصریحات علی است تعظیم بر خیزند و شهید و شکرند
 و ثنا و درود بر سرور انبیا صلی الله علیه و سلم با خمیر نامه تعظیم و تکریم با میرند
 چه جای استنکاف است و استتباع و یکد مائق از قول بجواز برای منکرین این قیام
 تعظیمیت نیست که این قیام بدعت است که اصلش قرون ثلثه نیست پس
 از بدعات سینه باشد که اصل شیعه برای خود ندارد و منشای این احکام
 بهم عدم تدبر و تامل در معنی بدعت است و سابق تمام تر تفصیل همین شد که بدعت
 سینه همان امر مستحدث در دین است که مخالف قواعد شرعی از کتاب
 و سنت و اثر و اجماع باشد و بر هر مری که مخالف یکی از اینها نیست
 امر مستحدث در دین بدعت نام است خواه اصل و نظیرش قرون ثلثه
 یابند یا نیابند و قول امام شافعی رحمه الله که باینش رفت و بعد از من نکرند
 شود شاهد عدل برین عوسیت و در مقام مغالطه دیگر است و رای
 مذکوره که در معنی بدعت متطرق شد از منکرین قیام از قومی دلائل انکار کما
 کرده نازشما بان از رو باینش اینکه در کلام بعضی از تفقات اجله علماء

تفسیر
 منکرین
 ۱۸

تفسیر
 از منکرین
 ۱۸

خصوص این قیام وارو شده که هذا القیام بدعة الاصل علی ما یجاء
 علامه برهان الدین حللی شافعی در کتاب بانان العیون فی سیرة الامین الامون
 نوشته و هذا القیام بدعة الاصل قضا و نیز امام علامه محمدرضا یوسف
 در سبیل الهدی الرشد فی سیرة خیر العباد که مشهور سیرت شامیت گفته و هذا
 القیام بدعة الاصل لیس بشهادت بچو شاپدین عادلین فانه یجوز
 میشود که این قیام بدعی است که برای آن اصلی نیست و هر مستحبت که
 لا محاله بدعت سیئه باشد و ارتکاب بدعتی ممنوع و حرام پس این قیام
 حرام و ممنوع است و تقریر این شبهه بنظر طبراق که از قلم بر نشان قلم
 چکیده زیادت بران از کلک انکار سلک منکرین تصور نیست بر محصلین که
 حظی از انصاف از مخفی نباشد که این شبهه هم با وجود تدلیس حیانت
 در نقل عبارات متفرع بران مغلطه سابقه است که کبری این قیاس مستینه
 بران مسطوره است که بکرات دفعش گذشت ملاحظه شود که انفاذ کورش که
 بدعت سیئه بر مخالفات با قواعد شرعی مذکور است و امر که مخالف کتاب
 و سنت و اثر و اجماع نباشد از بدعات حسنیه است برای او اصلی باشد یا
 نباشد پس تفوه نیکه را مستحبت که برای او اصلی نباشد بدعت سیئه

از الامین
 بنی
 ۱۲

که بدعت سیئه
 که بدعت سیئه
 ۱۲

كليت اين قول باطل و ناسوع و مريانية مرارا با بيان ترلين حيات
 نقل عجات پين ياشيند كه عجات كتابانان ليون في غير الينا
 الامون نيت ومن الفوائد انه جرت عادة كثير من الناس اذا سمعوا
 بذكر رضعه صلى الله عليه وسلم ان يقوموا تعظيما له صلى الله عليه وسلم
 وهذا القيام بدعة لا اصل لها اي لم يكن هي بدعة حسنة لانه
 ليس كل بدعة مذمومة وقد قال سيدنا عمر رضي الله عنه
 في اجتماع الناس لصلاة التراويح نعمت البدعة وقد قال العرب
 عبد السلام رحمه الله ان البدعة تعظمها الاحكام الخمسة وذكرها
 من امثلة كل ما يطول ذكره ولا يينا في ذلك قوله صلى الله عليه وسلم
 اياكم ومحدثات الامم فان كل بدعة ضلالة وقوله صلى الله عليه وسلم
 من احدث في امرنا اي شرعنا ما ليس منه فهو دلان هذا عام وريد
 به خاص فقد قال ما من الشافعي قيس الله ستره ما احدث وخالف
 كتابا او سنة او اجماعا او اثاره من البدعة الضالة و
 ما احدث من الخمر لم يخالف شيئا من ذلك فهو من البدعة الممجودة
 وقد وجد الفيا عند ذكره صلى الله عليه وسلم من عالم الامة

يعني واولاده
 واولادهم واولادهم
 سب القواد
 ١١

ومقتد لا تديننا وراعاً الامام زكي الدين السبكي وتابعه
 على ذلك مشايخ الاسلام في عصرة فقد حلي بعضهم ان الامام
 السبكي اجتمع عنده جمع كثير من علماء عصره فانشد منشد قول الصرعي
 رحمة الله في مدحه صلى الله عليه وشرف وعظمه قيل لم يدح
 المصطفى الخط بالذهب ^{قوله} على ورق من خط الحسن من كتبك ^{قوله}
 وان تنهض الاشرف عنده سماكهم ^{قوله} فيا ما صفوا او جثيا على الراس ^{قوله}
 فعندك قام الامام السبكي رحمه الله وجميع من بالمجلس فصل انكبير بذلك المجلس
 ويكفي ذلك في الاقتداء وقد قال ابن حجر الصيتم رحمه الله والحاصل ان لبدعة
 المحسنة متفق على نذرها وعمل المولد واجتماع الناس كذلك بلغة
 حسنة ومن ثم قال الامام ابو شامة شيخ الامام الفقيه ومن احسن ما
 ابتدع في ما نأما يفعل كل عام في اليوم الموافق ليوم مولده صلى الله
 عليه وسلم من الصدقات والمعروف في طهي الزينة والشرافا ذلك
 مع ما فيه من الاحسان للفقراء مشغرا بمجته صلى الله عليه وكلم
 وتعظيم في قلبه على ذلك وشكر الله على ما من به من ايجاد رسول الله
 صلى الله عليه وسلم تسلك ارسله رحمة للعالمين هذا كلامه قال

وبالاجتهاد
 الشيخ ابن حجر في الصواعق
 الحريفة قال في تاريخ الاسلام
 مجتهد عصره القبي السبكي
 رحمه الله رضي عنى من
 كنت في جامع النوري بدمشق
 يوم الاثنين سابع عشر
 جمادى الاولى سنة خمس
 وخمسين وسبعمائة الفقة
 بظواهرها ١٣

السجدي

الخط بالذهب على فضة من خط الحسن مركب
 وان تنهض لا شرف عند سماعه عوقا مافوقا و جشيا
 الركب اما الله تعظيما له كتب سبه على عرشه يارتبة
 تمت الرتب واقفون منشدا النشد هذه القصيدة فختم
 درس شيخ الاسلام الحافظ تقي الدين ابى الحسن السبكي ونقصا
 والاعيان بين يديه فلما وصل المنشد الى قول وان تنهض لا شرف
 عند سماعه الى اخر البيت قام الشيخ للحال قائما على قدميه
 لما ذكره المصنف حصل للناس ساعة طيبة ذكر ذلك ولد شيخ
 الاسلام ابو نصر عبد الوهاب في ترجمته من الطبقات الكبرى انتهى
 بين ناظر با بصره عينك نضاف پیش نظر دارد حال تلهيس كساينكه و عدم جواب
 قيام تمسك بعبارت سير جلبي و سير چا نموده نذ صاف چون ب
 روشن ست که در پرده شبنمی او دو کس و او ده با اختیار چنين تدليس و خيانت
 و نقل و ستا و زيری محکم و ستم بدست قائلين احسان قيام و او نذ الحق منطوق
 صدق و توفيق الحق يعي و او لا يعي الا اگر منكرين اين فعل حسن که ستر تعظيم و تكريم
 و محبت و او ستر انبيای امجاد و صلوات الله عليهم و سلم از ان می بارود در خصوص انکار

تشبیه نیل عبارتین بر دو سیرت منکر و مذممت قاطعه بر می قائلین
 علی بن ابی طالب کی بدست آید پس این سلسله الفجائی بن شعر عد و شود سبب
 خیر خدا خواهد خمیر بایه و کان شیشه گرسنگ است محول بتائیدات یزید
 و توفیقات اسما باید کرد و تفصیل این اجل بطریق اختصار است که مراد این قول
 وَ هَذَا الْقِيَامُ بَدْعٌ لَا أَصْلَ لَهَا بَعَثَ حَسَنَةً جَنَابِ صَاحِبِ
 سیرت علمی تبصریح آن و اخرت منشا غلط منکرین و اسکاف ساخته گفته لانه
 لیس کل بدعه مذمومه باقی آنچه استناد بقول حضرت عمر رضی
 و عن ابن سلام امام شافعی علیه الرحمه بکار برده تفصیل انبیه سابق سجایم و مروت
 و پیمان است نقل قول ابن حجر عسقلانی در باب بعثت حسنه بدون عمل مکرر است
 بقول امام ابو شامه درین مقدمه نقل قول سخاوی ازین جمله از مذکور است سابقا
 از شیخ قیام امام تقی الدین سبکی و متابعت مشایخ الاسلام بر می امام ممدوح
 درین قیام نزد کرام سر و امام علیه التحیه السلام که اصنافه بر قول سابقین است البته
 بچشم عبرت یزدنی و گوش بوش شنیدست که هرگاه چنین امام مقتدای شیخ الاسلام
 سبکام که اسم شریف صلی الله علیه و سلم قیام سازد جمع کثیر و جم غفیر از علمای عصر
 و حاضرین مجلسین متابعت امام ممدوح پروازند و این بر برای قداکاو وافی باشد

باز کلام در جواز این قیام منافی تنان را با سلام است و عبارت سیرت
 شامی هم در تادیب این عادت و نشن و شن با سیرت حلبی است که همین قصه تمام ^{مرد}
 و قیام آن مقتدا علی سلام هنگام نشا و نشسته قصیده حسنان مان بوزکر یا بحین
 یوسف صرصری رسیدن این شعر و ان تهنیض الاشراف الی آخر البیت ^{و تعبت}
 جمله قضاة و اعیان ^و این سیرت نیز مذکور است فزنی که سیرت همین ^{که در سیرت}
 بعبارة لفظ و سیرت ^{شما} با اشاره النضعت حسنه بودن این قیام ^{مست و فرینه}
 واضح بر این اشارت تعبیر بعنوان ^{حجت} ده کثیرین ^{المجین} در سباق ^{فقال} و المحبة الصاومه ^{حسان}
 زمانه در سباق است چه مقصود ازین سباق و سیاق غیر از محمود است مقبولیت این ^{قیام}
 امر و گرنی تواند شد و اگر ملاحظه رود عبارت انسان العیون تفصیل حال سیرت
 و بیان سیرت امی اجمال آن تفصیل خود اجمال قبل تفصیل باشد یا بعد آن ^{و انسان}
 العیون که مردیک حشیم قبول علماء و فضلاست تصریح ببدعت حسنه موجود است ^{و اشارت}
 سیرت شامی ابدالالت سباق و سیاق تیر بر آن مایه کرد و با جمله نقل و حکایت
 این هدین عالیین ثابت و متحقق شد که قیام نزد ذکر وضع شریف آنحضرت صلی
 علیه و سلم که عادت بیشتری از مردم کثیرین ^و مجیدین آن جا بست از بدعات حسنه
 امور مستحسنه است چون ^{مکمل} محکم ^{عنه} حکایت از ضرورات عقلیه است و تقدم این

عادت برین فصل و حکایات استیانی نیاشد و این مقدم حتماً نمی بینی اول برست که
 قیام مبتدع و دوم محبت از سالف تان است باقی ماند کلام قدیم که چون ما و شما
 سیرت علمی و سیرت سازین کلام در ایام بدعت حسنه است پس تعبیرش
 باینکه و هذا القیام بدعة کا اصل لها چه معنی دارد بلکه بجای این عبارت پنجمین می
 و هذا القیام بدعة حسنه تا مثبت عنوان با معنوی بوضوح تمام حاصل میشد
 گوئیم که چون اصل در اصل معنی یا معنی علیه غیره متعارف است بدعت معنی امر متعده
 در دین معنی لا اصل لها الا نظیر لها می فی القرون الثلثة باشد و بعضی از اطلاق
 علماء اصل لها معنی لا وجود لها نیز واقع است و اگر با معان نظر رود و قول حضرت
 عمر رضی الله عنه که در مقدمه التزام جمیع تراویح نعمت البدعة هذا فرمودند
 اصل بهر دو معنی مقصود است چه وجود تراویح اگر چه در زمان آن حضرت علیه الصلوٰة و التحیة
 یافته نشد لیکن ابی التزام این بیت اجتماعه داعی بطلاق بدعت این است فقط وجود
 در آن بان کت اقران مقصود نیست انتظامی نظر خود نظام التزام جماعت صلوة و تحیات
 جمعه مجیدین از نظیر آن قرار دادن و نامهمی دانست و اعراب آن و تصنیف کتب و تعلیم
 علوم از صرف سخن و غیر آن سائر مستحسنات تاخرین ان اصل بهر معنی نظام برزرا
 که در التزام تراویح گفته شد و اگر وجود مطلق از خصوصیت نظیر اهم از معنی متعارف گرفته شود

وجه اختلاف
 بدعت لا اصل لها
 برین معنی
 ۱۲

البته برای التزام تراویح بلکه برای تراویح خیر اصلی در قرون گذشته استخراج میتوان کرد
 مؤید این معنی است آنچه میاطی از امام شافعی علیه الرحمه نقل کرده حدیث قال قال
 الشافعی رحمه الله ما من خیر عمله احد من امة محمد صلی الله علیه و سلم
 الا وله اصل فی الشرع و نظر باین معنی تهاوت تعارض که در کلام علماء باعتبار
 اصل شیعیه نفی آن در بعضی از امور مستحذیه متطوق میشود و منع میگردد که منبای
 ثبوتی و غیرست مناط نفی معنی دیگر و نیز این قول شافعی علیه الرحمه من قایلین
 انحصار بدعت سینه و منکرین بدعت حسنه چنان میکنند که آئینه حاجت بخشیم اقامت
 بیات برای رفع توهمات این قه باقی نماند و چون این رُمه شد باید که استیفاء
 خلاف ظاهر چنانچه در هر دو سیرت کرده واقع شد برای اشعار با آنست که ثبوت بدعت
 چنانکه فرعون نالبدان علومست قوف بر وجود اصلش در قرون ثلثه نیست بلکه بسیار
 از امور مستحذیه و نیهیه که اصلش در قرون ثلثه موجود نیست از بدعات حسنه و مستحذیه
 و مستحذیه شمرده اند برای تنبیه این معنی صاحب النسا المعونین صا گفته که این قیام اگر چه
 بدعت است لکن بدعت حسنه است هر بدعت موم نیست بدعت موم است
 که مخالف قواعد شیعیه از کتاب سنت غیر آن باشد و هر چه مخالف آنها نباشد آن بدعت
 حسنه است اگر چه برای آن اصلی در قرون ثلثه نباشد و قیام نزد ذکر وضع شخصت

علیه الصلوة والسلام از زمین قبیل است و منظور نظر صاحب بیست و ششم
 ازین عدول نیز همین افاده است که مقرر شد و این افاده بغير این
 و عنوان چنین حاصل میشود لهذا طول مسافت در عبارت بر قصر آن
 اختیار افاد و اما عمل مولد پس اگر چه حدت این عمل شکی نیست
 بیست کذائی متعارف نیز بعد انقضای قرون ثلثه است و لهذا
 اطلاق بدعت حسنه بر آن نموده اند چنانچه از قول امام بخاری و
 دیگرى از ائمه دین تصریح شد لیکن ابی این عمل چون اصلی بلکه اصول
 ثلثه استخراج کرده اند و در این اصول ثلثه اصل صلی در قرن اول
 از استخراج این جمیع که بایش گذشت نیز پیدا است اطلاق لا اهل لها
 بدعت حسنه باین اعتبار نمیتوان کرد بخلاف قیام که هر چند ائمه
 بدعات حسنه است لیکن چون برای آن اصلی معنی متعارف استخراج
 نشد اطلاق اصل لها برین بدعت حسنه نموده اند و همین است تفاوت
 در عمل مولد و قیام که بود و از بدعات حسنه است استخراج موقوف
 تحقیق و مدقق کار بر زمین است و نیز دلالت است که اگر چه
 مطلق قیام تعظیمی که این قیام که ابی هم فردی را فراد آن نوع است

قریب و نفس
 مولد و قیام
 ۱۸

اصلي در شرع موجود است لیکن نظر برین خصوصیت اطلاق الاصل لها
 در مرتب خاص هو الیقام بذکر کرام الله و تقادم علی قبیل
 برین بدعت حسنه بوده اند و بتواتر این عمومی تحقیق سابق و نیز عبارت
 موسوی شرح مؤطا که از افادات قدوة المحدثین لانا شاه ولی السجده
 دهلویست پیدا و هو بدعت و عبارت کتاب کور که در خصوص مصنف
 بعد نماز فجر و عصر از امام موسوی منقولست است قال لنوی اعلم ان
 المصاحفه مستحبه عند کل لقاء و اما ما اعتاده الناس
 المصاحفه بعد صلواتی التیمم و العذر فلا اصل له فی الشرع علی
 هذا القول و لکن لا یابن فان اصل المصاحفه تسنه و کونهم حافظوا
 علیها فی بعض الاحوال و فرطوا فیها فی کثیر من الاحوال لا یخبر
 ذلك البعض من کتب من المصاحفه التي ورد الشرع بها
 اقول هكذا ینبغ ان یقال فی المصاحفه یوم العید و کذا
 فی المعانقه یوم العید انتهى ازین عبارت با بشارت چون
 سیده صبح میدرخشد که اطلاق کلمه الاصل که فی شرع بر امور
 و مستحبه شرعیه بوده اند و اطلاق این کلمه بر علی ان عمل او شرع
 برمی آرد و اگر نظر انصاف ملاحظه شود مشکف کرد که چنانچه خصوصیت

اصلي
 حکم مصاحفه
 بعد فجر و عصر
 و معانقه روز عید
 علی قول کمال النوری
 موسوی این
 در جواب اعتراضات
 ابی حکیم نجاشی که تغییر
 عید را بنوعی است
 ما ابل بن غیر است
 نوشته بود معانقه
 و مصاحفه بعد از صلوات
 عصر از بدعت است
 که از کتاب او معلوم
 با بشارت سیده
 اطلاق الاصل
 بر امور
 زیاده اند

تیسین

تعيين مصافحه بوقت صبح و عصر من مصافحه الزمانيه كه در وقت صبح باصل
 است خارج بيست و پنجان تخفيض تعظيم بالقيام بوقت صبح كه اولاد
 آنحضرت صلى الله عليه و سلم اين تعظيم را تعظيم بالقيام كه در وقت صبح
 باصل است خارج نخواهد كرد پس البته قيام كذا همچو مصافحه بعد نماز
 فجر و عصر از قبيل امور مباحه است و بدعت است نخواهد بود چنانچه
 اذكار نو و نوي باب مصافحه مينويد قد ذكر الشيخ الامام ابو محمد
 بن عبدالسلام رحمه الله في كتاب القواعد البدع على
 خمسة اقسام واجبة و محرمه و مكروهه و مستحبه و مباحه
 قال ومن امثله البدع المباهة المصافحه عقيب الصبح لعصر
 انتهى و هرگاه مصافحه بوقت صبح و عصر همچنان معانته روز عيد
 امور مباحه است بايد قيام بوقت مذکور چه تقصير کرده است که از
 امور مباحه است نباشد و آنچه در درختار در جواز مصافحه مذکور است
 نیز نمويد است که ما در ضد و انيم و عبارتش است كالمصافحه
 اي كما تبجح المصافحه كذا في سنة قديمه متواترة لقوله
 عليه الصلوة والسلام من صافح اخا المسلم و حرّك يده

بجمله بيست و پنجان
 البيان بن بيان
 مستند في
 قال السيوطي
 النوع الثاني
 و بيست و پنجان
 في باب الايمان
 قال الشيخ الامام ابو محمد
 بن عبدالسلام
 المصنف في
 القيام
 لم يعيد في
 الاصل
 و الصواب
 الندوي
 التبيان
 استحباب
 ذاك
 من تنظيم
 عدم التباين
 ۱۲

المصافحه
 في باب الاستبراء
 في اول كتابه

تأثرت ذنوبه واطلاق الصنعت تبعاً للذرور والكنز
 والوقاية والنقاية والمجمع والملتقى وغيره يفيد جوارها ولو
 بعد العصر وقولهم انه بدعاى مباحة حسنة كما افاده
 النوني في اذكاره وغيره وعليه ليجل ما نقله عن شارح
 المجمع من انها بعد الفجر والعصر ليس بشيء توفيقاً لما انتهى
 پس از عبارات در مختار که مستند با ذکر امام نوست نیز ثابت
 که اطلاق بدعت و پیمان لیس شی بر امور مباحه حسنه جایز است و
 نیز در در مختار نوشته و وقوف الناس بر عقوبه غیرها
 تشبیهها بالواقفین لیس بشیء هونکرة فی موضع النبی
 فنعم انواع العبادة من فوض واجب مستحب فیها
 الاباحه و قيل یستحب ذلك کذا فی مسکین وقال الباقر
 لو اجتمعوا الشرف ذلك علیهم وسمع الوعظ بلا وقت
 وکشف راس جاز بلا کراهة اتفاقاً انتهى و در
 شرح وافی سطوح است التعریف لیس بشیء وهو
 الناس نفسهم باهل عرفانهم معرفة وقيل یستحب ذلك

اصح النوسی
 ابوداود و ابی یحیی
 الطبرانی فی الاوسط
 المستدرک علی الصحیحین
 علی علم تعریف اطلاق
 لیس بشیء در مختار

عقوبات توفیق
 بوم عقوبه علی شی
 بیلا من کما هم فی
 نظر المجمع و تعریف
 عقوبه تشبیه بولید
 بعنه

کنز

لا تشبيه بأهل الطائفة فيكون لهم توابعهم ودرقاؤهم
 أراجع لصغير منقولست التعريف الذي يصنعه الناس
 ليس بشيء في ذلك أن جماعة من الصالحاء والعارفين يجتمعون
 في يوم عرفة في كل بلدة يهلون ويكبرون وشبه الحاج في عرفات
 فذلك ليس بشيء يعني بشيء من السننة ولكن في نفسه من جملة
 الديانات والخيرات اشتياق عرفات ووجامع بزبالي توبة
 هذه المسئلة بعض مشائخنا قالوا التعريف لا يصنع
 الناس ليس بشيء لو يرد به نفي شرعيته في نفسه لانه دعاء
 وتسبيح وتضرع الى الله وانما اراد وجوبه وكونه سنة ووجوبه
 انقوما ذكره روي عن محمد بن الحسن حم الله ان ذلك
 يجوز ذلك ورواه في فضل حسن شاه بقول امام محمد رحمه الله
 روه ميگوید از ابا حنيفة لا يرى سجدة الشكر شيئا معناه انه
 لا يرى نفي شرعيته اقرية انما اراد نفي وجوبها شكرا وهذا
 كما قال محمد في الجامع الصغير عن ابي حنيفة ان التعريف
 الذي يصنعه الناس ليس بشيء لو يرد به نفي شرعيته اصلا

بجا
 ١٥

عند ذکر مولد الشریف ائمة ذر وروایة وروایة
 فطوبی لمن کالتظیمه **صلی الله علیه و سلم** و مراد و فتوا
 مفتیان **ابن اربعه** و مولانا **عبد سراج حنفی عثمان بن**
دیلمی شافعی که از کتب معظمه در باب قیام مذکور فرزند **بهرود** مستطاین کاتب
 در دلی بخانه مقدم ای طریقه **تشنه** به **مجدوید** شاد غلام علی حسب
 مرحوم **مفقور** رسیده سوادش **بن بایسن** داشته میشود تا **کحل الجوار**
ویدو ایاتیان مقوی **بصر** **بیر چشم** **اسلامیان** کرد و مفتی
حنفی که معظمه استحسنه **کثیرون** و **الله سبحان اعلم**
کتبه **المفتقر** **عبد الله بن محمد المبرغنی** **حنفی** **مفتی** **امکة المکرم**
مفتی **والک** **القیام** **عند** **ذکر** **ولادة** **سید** **الا** **اولین** **والاخر**
صلی الله علیه و اله و **الله** **استحسنه** **کثیر** **من** **العلماء** **و**
اعلم **کتبه** **حسین** **بن** **ابراهیم** **مفتی** **المالکية** **بمکه** **المحمية**
مفتی **شافعی** **نعم** **القیام** **عند** **ذکر** **ولادة** **صلی الله علیه**
ال **و** **الله** **استحسنه** **العلماء** **و** **هو** **حسن** **ما** **یحی** **علینا**
من **تعظیم** **صلی الله علیه و سلم** **کتبه** **الفقیر** **لربه** **محمد** **عمر**

فتوا مفتیان
 مذاب اربعه
 کتبه ۱۲

عند ذکر مولد الشریف ائمه ذوروايه ورويه
 فطوبى لمن کانت علیه صلے الله علیه و آله و مراده فتوا
 مفتیان مذاهب اربعه و مولانا محمد حسن خفي عثمان بن
 ديماطی شافعی که از مکة معظمه در باب قائم مذکور فرزند بهرود خطاين کاتب
 در دلی بخانقاه متقدمی طریقه نقشبندیه مجدديه شاد غلام علی صاحب
 مرحوم مخفور رسیده سوادش بن باین داشته میشود تا کل الجوار
 دیده ایاتیان مقوی بصر بصیر چشم اسلامیان کرد و مفتی
 حنفی مکة معظمه استحسنه کنیرون والله سبحانه اعلم
 کتبه المفتی عبد الله بن محمد المبرغنی الخفي مفتی المکة المکرمه
 مفتی مالک القیام عند ذکر ولادة سيد الاولين والآخرين
 صلے الله علیه و آله و لما استحسنه کثیر من العلماء و الله
 اعلم کتبه حسین بن ابراهيم مفتی المالکيه بمکة المحمية
 مفتی شافعی نعم القیام عند ذکر ولادته صلے الله علیه
 و آله و لما استحسنه العلماء وهو حسن لما یجب علينا
 من تعظیم صلے الله علیه و آله و لما کتبه الفقیر لربه محمد عمر

فتواي مفتیان
 مذاهب اربعه
 مکة مکرمه ۱۲

لما في ذلك من كمال التعظيم له صلى الله عليه وسلم
لا يقال القيام عن ذكر ولادته بدعة لأننا نقول ليس كل
بدعة مذمومة كما لحاظ ذلك الإمام المحقق الوالي أبو عبد الله
حين سئل عن فعل المولد أمستح أو مكروه وهل ورد فيه شيء
أو هل فعله من تعبد به فاجاب بقوله الوليمة وإطعام الطعام
مستحب كل وقت فكيف إذا انضم إلى ذلك السر بنظيره
نور النبوة في هذه الشهر الشريف ولا نعلم ذلك عن السلف
ولا يلزم من كون بدعة كونه فكلها فكل من بدعة مستحبة
بل ولجأة إذا انبضم لذلك مفسدة والله الموفق انتهى
نقله عنه العلامة ابن حجر في مولده الكبير فيقال نظير
ذلك في القيام عند ذكر ولادته صلى الله عليه وسلم
أيضا قد اجتمعت الأمة المحمدية من أهل السنة والجماعة
على استحسان القيام المذكور وقد قال صلى الله عليه وسلم
لا يجتمع أمتي على ضلالة قال العلامة المدائني جواز العادة
بقية الناس إذ الله المدايح الخ كمولده وهي بدعة

مستحجة ثمانية من اظهر الفرح والسرور والتعظيم وفي هذا
 القدر كفافية لمن وفقه الله وهما ^{صلى الله عليه وسلم} ^{عليه السلام}
 محمد وعلي له واصحابه وسلم تسليما كثيرا قال بغيره ولم
 يرقمه الفقير الى احسان رب في الدنيا والاخرة ^{عندما}
 الدنيا طي الشافعي خادم طلبة العلم بالمسجد الحرام مكة
 وبا لجامع لانهر سابقا كغفر الله له جميع ذنوبه وسد في الله
 جميع عيوبه واجاب جميعين والحمد لله رب العالمين
 خلاصة كلام ورين مقام غيبت كه چون از تصریح سيرت علمي سیرت
 كالنور على سابق الطور تابان درخشانست كه تعظيم بالقيام نزد
 ذكر نام آن سرور نام عليه صلوات و اسلام مباشرت ان ^{سيرة الاسلام}
 امام حافظ تقی الدین سبکی عليه الرحمه فرموده و جمله مشايخ و قضاه اعيان
 ان وقت تا بعثت شیخ محمد و روح دین قیام نموده و نیز امام بزرگي در
 عقد جوهر استحسان قیام نزد ذکر و شرف از ائمه و روایت و تیره و تیره
 نقل ساخته بقول استحسان این فعل حسن پر و احسن ^{و اعظم علی}
 كه بظن محو مولانا عبد الله بن محمد بن حنفی و مولانا حسن بن ابراهیم

خلاصه احوال
 علماء و مسله
 قیام

اذا سقطت عمامته او خلع الثياب اذا سقط ثوبه عنه
 بالتحريق فالموافقة في هذا الامور من حسن الصحبة و
 العشرة اذا المخالفة موحشة ولكل قوم رسم ولا بد من
 موافقة الناس باخلاصهم كما ورد في الخبر لا سيما اذا كان
 اخلاقها حسن العشرة والمخالطة وتطيب لقلب المسألة
 وقول لقائل ان ذلك بدعة لم تكن في عهد الصحابة فليس
 كل ما يحكمه بالاباحة منقولة عن الصحابة وانما المحدث
 بدعة تراغم سنة ما توروا ولم ينقل النهي عن شي من هذا
 فالقيام عند الدخول للداخل لم يكن من عادات العرب بل
 كان المحابة لا يقومون برسول الله صلى الله عليه وسلم
 في بعض الاحوال كما رواه انس رضي الله عنه ولكن اذا
 لم يثبت فيه نهى عام فلا ترمى به باساق في البلاد التي
 جرت به العادة فيها باكر ام الداخل بالقيام فالقبض
 منه الاحترام والاكرام وتطيب القلب به وكذلك سائر
 انواع المساعدة اذا قصد بها طيبة القلب اصطلح عليها

جماعة فلا بأس بمساعده هم الا في ما ورد فيه فهي لا يقبل
 التاويل انتهى و مطابق اين در كميك سعادت نير مذکور است
 پس يكسيكه خشم نيا و گوش نشنوا دار و چون سپين صبح در خند كه كلام اين
 مستكلامين مقصد متصوين باطوق نسبت كه موافقت با فعل جاد و امور مساجد
 از آداب صحبت و حسن نسبت از ان جمله است موافقت قيام بر امتياز
 صاحب حد و حال موافقت قيام بر تعظيم داخل مجلس بلا و يكه بنا بر اكرام
 و احترام عاويت و همچنان موافقت سائر انواع مساعده است كه بر آداب
 قلوب مصطلح جماعت باكي نذار و بشه طيكه آن فعل جماعت ميورد نهی قابل
 تاويل نيت باشد و كلام بانگه اين قيام نسبت زير كه در عهد صحابه نبوده و نسبت
 بانگه بيگانه از امور مساجد كه منقول از صحابه نسبت بهت موم نسبت
 كه فراحم سنت ما شوره باشد پس در اين باب مستكلامين هم بدعت منقسم بيه و نسبت
 و بدعت موم سما كه فراحم قواعد سر باشد و هر گاه تخلف از قيام هابند
 خلاف آداب صحبت و حسن عشرت موجب حشمت و نفرت جماعت است
 پس اين تخلف و انحراف از موافقت با جماعت هرگز وجهي از صحبت
 كه با وجود مخالفت با فعل جماعت مشكولم انحراف از تعظيم كسي نسبت است

معظم و مکرم نزد خدا و جمله انبیاء و سایر برابری است و دیگر سخنی که بشر
از سیر اسامیان باید نیست که بعضی از مستخدمین قلاوه او از حیدر عتقا
بذنب آورده گویند که اکابر علمای حرمین و در ایام عات گشته اند
پس قول فعل ایشان با قیام سگام لاوت سرانام علیه الصلوة
و اسلام بدون حجت شعی قابل تائسی اقدانیت بچواب این کسان
غیر از تلاوت کریمه کبرت کلمة تخرج من افواههم ان
يقولون الا لکن با دیگر چه باید گفت کاش در حرمین بفرین که هنوز اقا
حد و شرعیه در اینجا است بچنین پدید آید البته بسیاری گفتار خود میر
درین بلاد هندوستان که آقا شعی مائل مافول است باب است
حد و شرعیه بالمره مسدود کسی هر چه خواهد بگوید سبحان الله مقام
که انجوامی مآراء المسلمین حسنا فهو عند الله حسن و توارث
مسلمین مو جبت تابع و حجت شعی باشد توارث علمای سکنه مہبط و
و مورد جنود ملائکه مقدسه لائق تائسی اقدانیت شعی نبأ باعتبار
یا اولی الالباب ان هذا الشیء عجاب معجزه او کتب معجزه بجا
و خود محض است که در امور غیر ممنوعه واج هر شهر معتبر است بلکه عمل

۹۴
قولہ سید زین العابدین
بجز از اینها بود که بفرین که در وقت
کلی از آنها بود که بفرین که در وقت
ناشایسته خود نشان از سبط ملائکه
مهاجرین و در مطر و بسفاله
الهند سید زین فاعترفا و الا
مع قولہ واج شهر مختلف
اسکامه باجلاف العرف
تداول الثمار الساقطه و الا
فیه من الاموال الربویة
مکمل او مورد تادیه و الا
المدرسة توفیه علی در
شکلا و العرف از ارباب لغت
قال من جوبیا تابع
بل قال بعض
بیرت محض
باعتبار و کان
بعض

۱۲ المورف بعض الضانی غلاف المنوع العرف علی الفطن تقیر ستم مورف الخیفة

با مور غیر ممنوعه و بجه اهل اسلام واجب شده اند پس گاه رواج بر شکر
 در اموریکه نص شرعی در منع آن رود نشد در شرع معتبر بلکه واجب است
 امور مروجه اکابر علما حرمین باین کیفیت چگونه معتبر نباشند و از اینجا است
 که صاحب هدایه توارث اهل حرمین را در جواز ادا آن فخر قبل از وقت
 حجت گرفته حجت قال یجوز للفجر من النصف الاخير من
 اللیل لتوارث اهل الحرمین انتهى وبالآثار نهیه است
 حاوی محمد بن طاهر المقدسی است که سنده خود از زید بن ثابت رضی الله
 آورده انه قال اذا ریت اهل لمدينة اجمعوا علی شیء
 فاعلم انه سنة انتهى و لهذا بیشتر از مشایخ قول اهل مدینه
 حجت گرفته اند چنانچه در عینی شرح کتر مرقومست و ذکر شمس الائمة
 الخسری مشتمل بر مختار و اقوال اهل لمدينة بخوار استیجار العلم
 علی تعلیم القرآن فینحی ایضا نقول باجواز و در هدایه منبوسند و
 بعض مشایخنا استحسنوا الاستیجار علی تعلیم القرآن
 الیومر لانه ظهر التوانی فی الامور الدینیة و فی الامتناع
 تزییح حفظ القرآن علیه الفتوی و در نهایت در بیان بعضی شایخ

اجماع اهل حرمین
 ذکر علی توارث
 فی حصول اثباته ان
 المالکة قالوا لا یجوز العمل
 بجملة الاعداء فی ما عمل اهل المدينة
 فیہ بجملة و قد نقت للمالکة
 خیار مجلس الثابت کثیر
 الصحیحین و اتباع اهل مدین
 و اعدائهم

نوشته و هم آمده بلخ فانهم اختاروا قول اهل المدينة
 انتهى و اگر شواهد عمل بقول فعل اهل مدینه استقصاء رقی شوند
 جدا گانه باید بر این باطن با انصاف بین گرفت طرفه نسبت که در
 فتاوی این باب بقره تیر در فتاوی مولانا عبد الله سراج حنفی مولانا
 عثمان حسن میباشند در استحسان قیام نقل و حکایت از استحسان
 علی سابقین است حکم با جهاد علی آخرین پیغمبر عبارت هذا اما
 استحسانه العلماء در فتاوی بر یکی از علماء مرقومست پس این قیام
 از معتدات علی آخرین نمی تواند شد و طرفه ترا نیکه بدعتی بود
 مقصور و محصور در علی حال نیست بلکه سلف صحابین نیز
 نیز این مستحسانان را باب عت میدانند چنانچه استناد بر سائل بعضی
 افاضل که ملا علی قاری هم یکی از جمله است برین دعوی است چون
 تصحیح رسائل علماء مدوح و غیر آن کرده شایسته از صحبت استناد
 و تشبهات بنور و نظریات و پس این فریه بلام نیست معتمد بر تقدیر
 منزل تسلیم گوئیم که اگر مراد از بدعات حریمین بدعات حریم است که ایبه
 عظام و علماء کرام از تلقی بقبول نموده اند پس منطبق صدق و ثبوت

من سن سنة حسنة فله اجرها واجر من عمل بها
 ايجاد واحداث چنين بركات موجب اجر و ثواب و اگر معاذ الله
 مراد از ان عادت سینه است پس بر تقدیر مضمون این مصراع
 چون کفر از کعبه برخیزد کجا ماند مسلمانان از اهل سنت و جماعت
 بلکه از دین اسلام بماندند و در تمام عالم باقی نخواهد بود که فساد و اهل
 متعددی بفساد فرغ است پس بر تقدیر یک سلف صالحین حرمین جانشان
 جنابهم مصداق کل بدعة ضلالة و کل ضلالة في النار
 باشند و دیگری نه از اهل جنت با و حال آنکه احادیث صحیح که در کتاب
 حرمین روایت ناظرین کتب حدیث مخفی و محجب بنا و درین مقام بنا بر
 اختصار باریاد حدیثی از مشکوٰۃ که در باب الاعتصام بالکتاب و السنة
 ذیل فصل ثانی مذکور است انفا میرود و عن عمرو بن عوف رضی الله
 عنه قال قال رسول الله صلا الله علیه و سلم ان الدين
 ليارد الى الحجاز كما تارز الحية الى حجرها وليعقل الدين
 من الحجاز معقل الامة من اس الجبل ان الدين هذا
 غريباً وسيعود كما بدأ فطوبى للغرباء وهم الذين يصحون

احادیث صحیح
 در مناقب
 حرمین و اردشیر

ما ائنه الناس من بعدك من سنتي رواه الترمذي
 بدستیکه دین بر آئینه گرد می آید و می خیزد و باز میگردد بسوی حجاز
 یعنی مکه و مدینه چنانکه باز میگردد و میخیزد و باز بسوی سوخ خود بر آئینه
 میخیزد دین از حجاز و میگیرد و از اهلجا و معاذ مانند پناه جستن بزکوی
 از سر کوه بر آمدن او از ابد استیکه دین پیدا شده است غریب
 تنها وز و دست که باز گرد و چنانکه بود پس خوشی و خرمی باد و غریبان
 را و غریبان فی آنکه نیکو میسازند چیزی که بد ساخته اند مردم بعد
 من از سنت من ازین حدیث و حدیث دیگر که مقدم برین آخر فصل اول
 مرویست در آن سجایا حجاز لفظ مدینه و اقصی است ثابت است مکه و مدینه
 مرجع و بلجا و ما من دین ایمان و فساد و بیکه بعد از وفات رسول کائنات
 علیه الصلوات و التحیات و سنت منطبق شد صلاح آن و اوسته
 بذیل همان حمین یعنی سنت پس کسانیکه از اول تا آخر مرجع
 ما من دین ایمان و ارفع فساد بدعت از ساحت سنت شدند
 آنها را از اهل بدعت سینه شمرده می مجابا خانه سلام بر آن
 کردن شجره دین ایمان ازینج بر کسنت قصه کوزه که عمقا صحیح

درین مقام نیست که قیام مذکور اگر چه باشد عمل مولد در قرون ثلثه یقیناً
 نشد لیکن چون متضمن تعظیم و تکریم سرور انبیا علیهم الصلوٰة و الشا و متواتر
 از مسلمین و سلف صحابست عمل بان البته موجب اجر و ثواب اعراض
 اغراض از آن مقررست و حجت و عذاب است و استحسان و استجاب علما
 با همین عمل مولد و قیام مخصوص نیست بسیار استحتنا متاخرین است
 که در قرون ثلثه اثری از آن نیست و علماً آنرا بقبول پیش آمدن
 مستحب و محسن شمرده اند از آن جمله است تلفظ نیست نماز قاضی خان
 اما اصلها از بقصد بقلبه فان قصد بقلبه و ذکر بلساناً
 کان افضل و عند الشافعی رحمه الله لابد من الذاکر
 باللسان انتهى عالم کبری و لا عجب ان الذاکر باللسان
 فان فعله لیجتمع بینه قلبه فهو حسن کذا فی الکافی و من
 عجز عن احضار القلب بکفیه اللسان کذا فی الزاهدی
 انتهى هدایه و النیة هی الارادة و الشرطان یعلم
 بقلبه ای صلوة یصلها اما الذاکر باللسان فلا یعتبر
 به و یحسب ذلك لا یجتمعا عنینته انتهى شرح وقایه

بسیار استحتنا متاخرین که نظر
 مسلمین قیام است
 و تلفظ و نیست نماز

ويصل قصد قلبه صلواته بقرينتها ش هذا تفسير
 النبوة والقصد مع لفظه فضل انتهى جامع لرموز
 ومع اللفظ الدال على القصد افضل للفظ وحده
 لا يعتبر لكن في الجمع ان نسبة القلب ليس بشرط كما في
 الخزانة والمختار استحباب التكلم كما في المنية انتهى شرح
 مختصر فقيه ملا علي قاري ومع اللفظ اي القصد مع ^{التلفظ}
 بما يدل عليه فضل منه بلا تلفظ لان السائر جاز
 الجنان هذا بدعة حسنة استحسنته المشايخ للتقوية
 اول دفع الوسوسة انتهى در مختار والتلفظ عند الارادة
 بها استحباب هو المختار ويكون بلفظ الماضي ولو فارسيًا
 لانه اعلم في الاستنادات ويصح بالحال فهو كقول
 سنة راتبه يعني احبه السلف وسنة علماءنا ^{ينقل} اولم
 عن المصطفى ولا الصحابة ولا التابعين بل قيل بدعة
 انتهى طحاوي فقول احبه الخ اشار بذلك الى
 انه لا خلاف في الحقيقة لانه لم يرو عن النبي صلى ^{الله}

عليه وسلم ولا اصحابه ولا الامة الاربعة التلظ
 وانما هو بدعة ولكنها حسنة على المعتدل لاسبعة
 فيحتاج حينئذ الى تاويل المستحب والسنة ^{لمتصنف} وجميع
 هنا ليس على ما ينبغي قال في البحر وانما يستحسن لاجتماع
 الغرابة لا يستحسن لغيرة قولا بل قيل بدعة قائله
 ابن الضمير ولكنها حسنة لما ذكرنا انتهى ^{ابن رناظر}
 طاهره كه قاضي خان ذكر لسانى ابا قصد قلب گفته تر و شافعى
 ضرورت ذكر لسانى نوشته و در عالم كبرى بعبه بيان اجزاء
 غميت قلبى با ذكر زبان بسند كافى ذكر زبان ابر تقدير بحر قصد قلبى
 بسند زاهدى كافى نوشته و در پد ايه استحسان اجتماع غميت با
 زبان نوشته و در شرح و قايه قصد قلب ابا تلفظ افضل گفته و بسا
 و جامع الرموز بعد ذكر فضيلت لفظ وال بقصد ارجع بسند خزانه
 عدم شرط غميت قلب نقل كرد پسترازان بسند منيه استحباب
 تكلم مختار گفته و ملا على قارى در شرح مختصر قايه در ^{تقليد فضيلت}
 با تلفظ نوشته كه لسان جانين است بعد ازان گفته كه اين ^{تلفظ}

كثر الحصول المستحب ما فقه
 رسول الله صلى الله عليه وسلم
 اجباناً و تركه في غالب الاوقات

بدعت حسنه است که از مشایخ برقی قیامت یاد و رفع و سوسه تحسن
و البته اند و در متن در مختار تلفظ نزد اراوه نیست مستحب شمرده شارح
از مختار گفته بعد از آن متن این را بعنوان قبیل سنت قرار داد و شارح
از اماویل باستجاب سنت علما نموده و توجیه آن فرموده که این تلفظ
منقول از آن حضرت صلی الله علیه و سلم و صحابه تابعین نیست بلکه
بعضی از بدعت گفته اند و مخطاوی گفته که این تلفظ چون مرو
از نبی صلی الله علیه و سلم و صحابه ائمه اربعه نیست البته بدعت است
لکن بدعت حسنه از مختار معتقد نه بدعت حسنه و این سه نام زیاد
گفته لکن در آن بدعت حسنه است تلخیص اقوال علما که اگر بد
معتدّه فقهیه منقول شد و اگر سلفضا اقوال دیگر فقها درین باب
بعل آید بر آن ساله جدا گانه باید با جمله با وجودیکه این تلفظ از حضرت
علیه الصلوٰه و السلام صحابه کرام ائمه اربعه با تورو منقول نیست علما
از بدعت حسنه شمرده تلقی بقبول و عمل نموده اند و کسیکه از بدعت
گفته مراد از آن بدعت حسنه است نه سینه چنانچه ملا علی قاری و مخطاوی
تصریح بان نموده پس از اینجا اقراح تقسیم بدعت بحسنه و سینه نظر است

و نیز بدعت مطلق را علما محمول بدعت حسنه کرده اند و از آنجا که بدعت
 حسنه از روی تحقیق در حکم سنت بلکه منکرین تقسیم بدعت بحسب سنی
 آنرا داخل سنت کرده اند پس بجهت تقدیر قول طحاوی که صنیع
 المصنف هذا لیس علی ما ینبغی لیس علی ما ینبغی
 و مقتضی که اطلاق سنت بر بدعت حسنه مبالا ندارد و باین معناست
 توافق در قولین و رفع تضاد از بدین حاصل شد و از عجایب بیوفاتی
 که یاد از زعفران اکثر میید بدعت است که بعضی از مدعیان علم و دانش
 با وجود اعتراف باینکه علماء در تلفظ و در نیت نیاستند نوشتند که
 که چون این تلفظ ما ثور از قرون ثلثه نیست بدعت است و این بدعت
 چه جارفع سنت فع فرض می یابد چه این تلفظ مورت عقلمت از
 غنیت قلبی فرض است چه بدعت پس تجویز این تلفظ ترک نیست
 که فرض است لازم آید سبحان الله این شق فیه این زبان گمان همانها
 که نیست که اینقدر زدنستند که مواطات ذکر لسانی با غنیت
 قلبی موجب است از آنجا که لسان جهان بن است همین جهت
 داعی بر استحسان تلفظ گردید و لهذا قول کسانی که قصار بر زبان

فتاوى
التنوير

از احادیث صحیح است و آنرا شیخ کرام سبب تصفیه قلب
 موجب حضور قلبی قرار داده اند چه باید گفت و از آن جمله است تنویر
 قاضی نجان و لا باس بالتثویب فی سائر الصلوات
 الخمس فی زماننا و تثویب کل بلدة ما تعارفه أهل
 تلك البلدة و يجوز تخصيص كل من كان مشغولا بمصالح
 المسلمين بزيادة الاعلام انتهى هدايه و المتأخر
 استحسنوا فی الصلوات كلها لظهور التثویب فی الامور
 الدينية انتهى شرح وقایه و استحسن المتأخر
 تثویب الصلوات كلها شئ للتثویب هو الاعلام بعد
 الاعلام انتهى عالمگیری و التثویب حسن عند المتأخرين
 فی كل صلوة الا فی المغرب هكذا فی شرح النقایة للشيخ
 ابي المكارم و هو رجوع الموزن الى الاعلام بالصلوة
 بين الاذان و الاقامة و تثویب كل بلدة على ما
 تعارفه اما بالتثویب او بالصلوة الصلوة و قامت
 لانه للمبالغة في الاعلام و انما يحصل ذلك

بها

بما تعارفوه كذا في الكافي انتهى جامع الرموز والثوب
في اللغة تكرير الدلالة في الشريعة ما تعارفوه كل
بلدة بين الأذنين في المحيط انه في ما نه صلى الله
عليه ^{الاذان والاقامة} ولم الصلاة خير من النوم مرتين في اذان الفجر او
بعده ثم احدث التابعون اهل الكوفة بدلتا الحيعتين
مرتين عنه انه حسن عنه انه يمكث بعد الاذان قدر
ما يقرا عشرين آية ثم يتوب ثم يصلي ركعتين للفجر ثم
قليلاً ثم يقيم وعن ابي يوسف انه يمكث ساعة و
في الجامع الصغير انه يكره في سائر الصلوات عن ابي
الاسود بن يمينه كل من اشتغل بمصلحة المسلمين كما
والقاضي ع اعلام ثم مشائخنا اليوم يقولون انه
حسن في كل صلاة من نحو الصلاة الصلوة او قامت
قامت كما في سمرقند وهو اختيار السرخسي ^{القضاة} صلوة
كما في الرازي در مختار ويتوب بين الاذان والاقا
في الكل للكل بما تعارفوه ويجلس بينهما بقدر ما يجهد

انما يكون بعد الفراغ قبل بكرة التثويب في غير الفجر لما روي عن بلال
 رضي الله عنه قال اخبرني رسول الله صلى الله عليه وسلم بان
 اثوب في الفجر ونهاني عن تثويب العشاء ولان الفجر وقت نوم
 وغفلة فاختص بزيادة الاعلام اعانة للناس عادة
 على استدراك فضيلة الجماعة ولا كذلك غيرها من
 الصلوات في زماننا باس بالتثويب في سائر الصلوات
 لتغير احوال الناس وتثويب كل بلدة ما تعرفه اهل
 تلك البلدة في بعضها الصلوة الصلوة وفي بعضها ما
 قامت قال بويق لا باس بان يقول المؤمن للسلام عليكم
 ايها الامير رحمة الله وبركاته حي على الصلوة حي على
 الفلاح يرحمك الله وبركاته في حسن زيادة الاعلام في
 حقهم لا كذلك امر زماننا قيل هكذا اكل من كامن
 بمصلحة المسلمين لقاضي المغني جاز تخصيصه بالاعلام
 انتهى في كتابه خطي از علم حديث وقفه ميدان زميدانك صل
 تثويب ثابت از زمان حضرت علي الصلوة والسلام مستخفا

تثویب در سایر نمازها مستحسن است و این تقریبیست و حسنات
 متأخرین محسوبگردد و بدین حدیث بدال که در آن منع از تثویب عشا
 مرویست نیز اثر حضرت علی مرتضی رضی الله عنه که مؤمن از تثویب
 عشا منع و خبر فرمودند فراموشستحسان خیرین اینند شد که معنی این
 توجیع همان نظر وقت از شارع است که برای زوال عقول مردم تثویب
 فرموده هرگاه مناظرتثویب پیش نظر شارع بوده عشا و غیر آن متحقق
 گشت و آن حکم بر آن استحسانات عقلی و عیسیت و از جمله است
 عامه بستن بر ابی میت قاضیخان اکثر ما یکفن فیه الرجل
 ثلثة اثواب لیس فیها عمامه عندنا و استحسنا المتأخرین
 وهو عن ابن عمر رضی الله عنهما و به اخذ مالک
 رضی الله عنه انتهى عالمکبری و لیس فی الکفن عمامة فی ظاهرها
 الروایة و فی الفتاوی استحسنها المتأخرون لمن کان عالماً
 و يجعل ذنبه علی وجهه بخلاف حال الحیفة کذا فی البحر
 البیة و قایه و سنة الکفن از اروق فیص لفاة و استحسن
 المتأخر من العمامة انتهى جامع الرموز و استحسنه علی الصیحة العمامة

عامه بستن بر ابی میت

وقال قتاد بن شاذان قال كفن رسول الله صلى الله عليه وسلم في ثياب بيضاء وثلاثة أثواب قميص الذي يفر فيه وعليه جرابين روي في صحيح ابن الحسن عن أبي عبيدة عن حماد بن عمار عن إبراهيم النخعي ان رسول الله صلى الله عليه وسلم كفن في ثياب بيضاء وقميص قال أبو عبيدة حدثت عائشة رضي الله عنها وقدرت في كفن النبي صلى الله عليه وسلم

بالكسرة سميئا وتدنت ويلف ذنبه على كورة من قبل يمينه وقيل يذنب على وجهه كما في الترمذي قيل هذا اذا كان من الاسراف قيل اذا لم يكن في الورثة صغار وقيل لا يعمم بكل حال كما في المحيط والاصح ان بكرة العمامة كما في الراهد انتهى شرح مختصر وقاية ملا على قاري واستحسن عند المتأخرين العمامة وهو بظاهرة مخالف بقواعدها كفن رسول الله صلى الله عليه وسلم في ثلثة اثواب بيض سدحوا من كرسف ليس فيها قميص ولا عمامة متفق عليه وسحوا بفتح السين يضم قرية باليمن وقد تظاهرت طرق كون واحد منها قميصا واحدا في الصفة اكتشف على الرجال من النساء كيف لا وقد ادل على ذلك الاثبات على النفي ولا يتعدان بحمل النفي على القميص الذي غسل فيه والاثبات على الذي مات فيه انتهى در مختار وليس في الكفن له ازار وقميص ولغافة وتكبير العمامة للميت في الاصح محبتي واستحسنها

ابن عباس رضي الله عنهما قال كفن رسول الله صلى الله عليه وسلم في ثلثة اثواب قميص الذي يفر فيه وعليه جرابين روي في صحيح ابن الحسن عن أبي عبيدة عن حماد بن عمار عن إبراهيم النخعي ان رسول الله صلى الله عليه وسلم كفن في ثياب بيضاء وقميص قال أبو عبيدة حدثت عائشة رضي الله عنها وقدرت في كفن النبي صلى الله عليه وسلم

دايات تلتف وهديت عائشة

اصح الترمذي في صحيح ابن عساق روي في صحيح ابن عساق

المأخوذ من صحيح ابن عساق روي في صحيح ابن عساق

المتأخرين للعلماء ولا شراف ولا باس بالزيادة على الثلثة
 انتهى مطاوي فوق ^{بن فاطمة} ويكره العمامة اي على راسه ^{خل} دا
 اللقافة وهي محل الخلاف واما ما يفعل على الخشبية
 من العمامة والزينة ببعض حلي فهو من المكروه بلا
 خلاف لما تقدم انه يكره فيه كل ما كان للزينة ^{قوله} فقل
 استحسناها المتأخرون للعلماء الخ ويجعل الذنب على
 وجهه كما فعل ابن عمر رضي الله عنهما وقيل تدار
 يمينا ويلف فيه على كورة من جهة يمينه كما في
 القوسا واحترز بالعلماء عن الاوساط فلا يجهون كما
 في النهر عن السراج ^{قوله} ولا شراف في الظهيرة العلوية
 اي ولاة علي رضي الله عنه ^{قوله} ولا باس بالزيادة
 هذا هو المذكور في غاية البيان كما في النهر ثم قال
 فلا اقتصار على الثلث لنفي كون الاقل مسنونا وصرح
 في المحبتي بکراهة الزيادة فان قلت الكراهة في عبار
 المتزنية كان المال واحدا انتهى ارشاد الطالبين

قال في قوله
 لا باس بالزيادة
 ان ابن عمر رضي
 الله عنهما
 وافقوا في خشيته
 فبعض من ذلك
 لقائف اوار العمامة
 التي تحت حذوه
 سعيد بن منصور
 كذا عن الحلبي
 وقال في قوله
 لا شراف في الظهيرة
 بان يكفن في البجة
 او خشيته بخارجها
 ما اذا اوصى ان
 يكفن في ثوبين

السنة ان يكفن الرجل في ثلثة اثواب زار ومتيصف لغافة
 لانه اكثر ما يلبسه عادة في حيوته فكنا بعد عامته و
 ان اقتصر على ثوبين جاز والثوبان زار لغافة وهذا
 كفن الكفاية لقول ابى بكر رضي الله عنه اغسلوا ثوبي
 هذين وكفوني فيهما ولا تهاوني لباسا لاجبا وكما
 بعضهم تعمير الميت وقال بعض العلماء اذا كان عالما معروفا
 من اشرف الناس يعيم وان كان من الاوساط فلا
 يستحسن المتأخر في تعمير الميت مطلقا وهو الاولى
 حديث ابن عمر رضي الله عنهما انه كان يعيم الميت ويجعل
 ذنب العمامة على الوجه بخلاف حالة الحيوة حيث
 يرسل قبل الفقار المعني الزينة وقد انقطع ذلك لموت
 انتهى كشف الغطا وبعض مشايخ مكرهه ^{في الارسال ۱۳} شتمه اندوستان
 زيركه مجموع اثواب كفن با و ستار حفت شود و سنت طاق ست و
 مستحسن شتمه نذرا لبعض متأخرين بر علماء اهل شتمه
 ديگران مرويت از ابن عمر رضي الله عنهما كه عامه مي بست ميت را

فانما للميت والصديق
 والحي اخرج من الميت الى
 الحديق بكه ارويته الفقهاء
 كما رواه النيسفي في الكافي
 والفرغاني في البداية و
 في شرط الحديث اخرج ما
 في الموطا فقال ابو بكر
 غدا و ايا الثوب لثوب عليه
 قد صاب مشق اور غفران
 فاعطوه ثم كفونيه
 في

و وصیت کرده بود بومی و همین وایت اخذ کرده اند بعضی مالکیه
 باید که گردانیده شود و بعمامه یعنی شمله را بر سر و میت بر عکس
 حال حیات چنانچه از ابن عمر همین طریق است مخفی نماند که در تعمیم میت
 اختلاف علماست بعضی آنرا مکروه و نثری اند لیکن معتقد و مختار نزد
 متأخرین استحسان آنست چون تشکیک ثواب کفن سنت بر نفی اقل
 از آنست چنانچه شنیعت در کفایت که از حضرت ابو بکر رضی الله عنه
 مرویست پس بیادوت بر سه احرام سنت تواند شد و تعمیم میت و وصیت
 بدان که از ابن عمر رضی الله عنهما ما ثورست مؤید این جمیع است تفقه ابن عمر
 و اعرافیت سنت چنانکه است عارفین حال صحابه کرام پوشیده است
 پس اگر صلاه و عمامه و ثواب کفن مزاحم سنت می بود هرگز چنین فقیه
 جلیل القدر تعمیل آن وصیت را نیکو و چون انکار قول و فعل ابن عمر
 در تعمیم میت منقول از دیگر صحابه نیست پس این تقریر موجب تفسیر
 این تعمیم است در قول عائشه رضی الله عنها در ثواب کفن آنحضرت
 مع الله علیه و سلم که نفی تمیص و عمامه از دست این قول با اول و معتقد
 بسبب نبودن بطاهر خود دست چنانچه ملا علی قاری در شرح

فیروز آبادی باب غسل عید
 میگوید که در کفایت حال
 مرد و زن هر دو صحیح است
 اما اثر این امر در حدیث
 سابقه و بی متابعت است
 آن سیکند که حدیث در دنیا
 شیخ عبدالحق دلبوی این حدیث
 صحیح است و در حدیث
 و بی گفته که یکبار در
 نیال در حدیث این صحیح است
 آنکه در طرف ماند بود بر گردان
 درخت میریست که در آن
 و اگر
 علی الله علیه و سلم
 شیخ مذکور
 بعد

این بطریق صحیح است
 اقتضا می نماید
 اینست
 علامت
 انور که بنابر
 بر گاه در مثال این
 این حکایت است
 نقل

مختصر و قایم تاویل نفی قیصص ده اند و چون احدی می بوی دن علامه در
 انواب کفن آنحضرت صلی الله علیه و سلم نسبت پس استناد نفی عمای
 باین قول سجا خود نخواهد بود بلکه اگر برسند قول و فعل ابن عمر رضی
 الله عنهما نظر رود اصل این استحسان مثنای آخرین پیدا و هوید است
 با جمله تحدید کفن سنت بسته و کفن کفایت بد و نظر باقل از آن است چنانچه
 تحدید کفن ورت بهر چه میسرید کرده اند و اگر زیادت کمی از سه غیر مشهور
 می بود زیادت از ابن عمر و می از ابو بکر رضی الله عنهما با توقع نمی آمد
 باقی مانده سخن بهین که فقها استحسان تقسیم میت را صحیح و کرهت آنرا
 اصح گفته اند چنانچه همگی از راهی نقل کرده اند نیز در تنویر الالبصا
 متن در مختار کرهت اصح گفته پس مقتضا تریح و تفصیل اصح بر
 صحیح باید که مقدم و مختار کرهت تقسیم میت باشد گوئیم که بحسب ظاهر
 حال چنین است لیکن علمای ارباب تحقیق حاکم بخلاف آن شده اند
 باصحیح بمقابله اصح اولی نوشته اند چنانچه در مختار و میل مؤلف می نویسد
 قال شیخنا الرملی فی فتاوی و بعضه الالفاظ اكد من بعض
 تلفظ الفتوا اكد من لفظ الصحیح و الاصح و الاشبیه غیرها

را حیح و صحیح

التوارث كذا في التمهيد جامع الزمعي ثم سيخص الشفاء
 على الخلفاء الراشدين كما في الراهد ثم على سائر اصحابه
 اجمعين ثم يدعي سلطان الزمان بالقول وحسب اجتهادنا في
 مدحه عما قالوا انه كفران وخسران كما في الترغيب وغيره انتهى
 در مختار ويندك كرا خلفاء الراشدين والعين الدعاء للسلطان
 وجوزة القهستيا ويكره تحريمها وصفه بما ليس فيه انتهى ^{طحاوي}
 ويريد فيها الدعاء للمؤمنين المؤمنين من ان يدعى في الاولي
 ولا يعط فيها وليس فيها قراءة آية كذا في البحر قوله والعين ^{في الثانية 12}
 الحرة والعباس انتهى ^{تصريح عالمكبرى} وجامع الرموز ومختار
 وغير ان اكتب معتمده فقهية ثابتة شدك ذكر وثنا خلفاء راشدين وعين
 شريفين بلغة سار صحابة اجمعين وعابرا مومنين ومونات وخطبة ثابته
 از مستحسنات متأخرين است وبعض علماء عابرا من ان هم
 اضافة کرده و بعضى از ان منع نوشته بعد از ان كه حضرت حسين رضي
 الله عنهما وسيدة نساء فاطمة زهرا رضي الله عنهما يضافه شد چنانچه
 تا حال مستعار و معمول بلاد و مصارست و غالب اداى برين

اضافه

إضافة أن بوده است تا تعریف بر عبدی صحیحاً که از آن نایل سبب عظام
 تمام بشود و از آن جمله تسلیم بعد از آن است در مختار فائده التسلیم
 بعد از آن حدث فی ربيع الآخر سنة سبع مائة واحدى
 وثمانين في عشائيلة الاثنين ثم يوم الجمعة بعد عشرين
 حدث في الكلال المغرب ثم فيها مرتين وهو بدعة حسنة
 انتهد على طحاوي قوله فائدة المزمع من حسن محاضرة للسيوطي
 وفي القول البديع للشيخ أن ابتدأ حدثه في مدة صلاح الدين
 بن مظفر بن أيوب وبامره فخر قوله ثم فيها مرتين لم يكن في ما
 وليس هو في عبارة السيوطي المنقولة في النهر أيضاً انتهى بأجملة
 تسليم بعد از آن که حدث آن در ربيع آخر سنة مئتين وواحد
 عشر شب و دو شبته پستتر روز جمعه پستتر بعد ده سال تمام نماز با غیر از مغرب
 بعد از آن نماز مغرب بار گردیده از مستحبات متاخرین بدعت حسنة است
 گوید این بان متعارف معمول درین باره و مصار بن باشد و از آن جمله است
 تعاشیر مصحف کتابت اسمی سور و عدد آیات و نقطه و شکل و تعیین
 رکعات و علامات و اوقاف و غیر آن از متعلقات کتابت قرآن

فصل
تسليم بعد از آن

قول منبر باین
 کتابت با غیر از آن
 في المغرب
 لم يتخذ في النهر ولم يرد في غير ذلك
 ذلك كان موجوداً في زمن انتشار
 او المراد به ما يفتعل عقب ان القول
 ثم بعده بين الغائبين ليلة الجمعة
 واثنتين و اربعين في شهر ربيع
 كالذي يعقل قبل اذان الظهر يوم
 الجمعة ولم ار من ذكره ايضا
 من رواه المختار

تعاشير

قاضيخان وكان بوجيفة رحمه الله يكره النقط والتعشير
 في المصحف ومشاخنا رحمه الله لم يروا في زماننا باسبا
 انتهى عالمكري التعشير هو التعليم على كل عشر آيات
 هو الفصل بين كل عشر آيات وعشر آيات بعلامة يقال
 في القراسته حاشية وثلاث عشر وعاشرة كذا في السراج
 الوهاج لا باس بكتابة اسم السور وعد الآي وهو ان كان
 اعداها من بجمعة حسنة وكرم من شيء كان احداها وهو بد
 حسنة وكرم من شيء يختلف باختلاف الزمان والمكان كذا
 في جواهر الاخلاقي كان ابو الحسن يقول لا باس ان يكتب من
 تراجم السور ما جرت به العادة كما يكتب بسم الله الرحمن الرحيم
 في اولها للفصل كذا في السراج الوهاج انتهى شرح مختصر
 ملا علي قاري فقد قال علماء نال باس بتعشير المصحف ونقطه
 وشكله واصل الرواية بكرة التعشير والنقط في المصحف يقول
 ابن مسعود جررد والقراة لا يلقوا به ما ليس منه رواه ابن
 وله معنيان احد كما جر دوة في التاروة ولا تخلطوا به غيره

قوله وشكله
 وشكله عجمه
 وشكله عجمه
 عن الاشكال
 يكون في الاعراب قال ابو الطيب
 كرم رقة بجمعة حسنة
 عن الرقيب بن ابي العادل
 دون التقاطع ما جرت به العادة
 رقيب ارفها وضم الشاكل

و تا اینها مجرد و لا فی الخط من التعمیر و المقطع ثمر فی زمانه
 لابد لغالب الناس من الدلالة فی التعمیر بحفظ الای و
 بالنقط بحفظ التصحیف و بالشکل بحفظ الاعراب فتکو
 بد عام مستحسنة و قد حکم عن ابن مسعود ما رآه المسلمون
 حسناً فهو عندنا لله حسن و یجوز تخلیة لما فیها من تعظیمه
 انتهى ارشاد الطالبین لا بأس بالوقف و النقط و التعمیر
 فی المصحف انتهى از بیان تاضیحان غیر از علما عالیشان ظاهر
 میشود که با وجودیکه از سلف که است لفظ و تعامیر مصحف منقول
 لیکن متنازعین مشایخ نظر بصدح و منافع عامه حکم با تحسان چنین امور
 متعلقه کتابت قرآن نمودند و در عالمگیری آنچه از جواهر اخلاطی نقل کرده از
 شواهد صادق برین عولیت که کتابت اس سور و آیات اگر چه
 احداث است بدعت حسنة او برین قوف نیست که بسیا از بسیا
 محدثه بدعت حسنة است بسیا از چیزهاست که حکم آن با خلاف زمان
 و مکان مختلف میشود پس بنا علیه اگر مکروهات متقدمین مستحسانات متنازعین گردد
 مستبعد نتوان این حکمت و آیینی است که ملا علی قاری نوشته که تعشیر

و نقطه باعتبار اصل و ایت نکرده است لیکن ازین ماجرا بی اثر
 سلمان دلالت تلاوت قرآن ضرورت است به وقت و نقطه و کل مصحف از
 بدعات حسنه شده درین شک نیست که بدون این دلالات که احداث
 متأخرین است عرصه تلاوت قرآن قاریان خاصه درین وزان خیلی
 تنگ میگشاید پس این استحقاق کمال احسان عامه مسلمین است که
 با احداث اموری کوزه تلاوت قرآن قاریان البته سهیل و سنان گردید
 زیرا که از تشبیه محافظت آیات از لفظ محافظت تصحیف و از شکل که
 عبارت از نسبت حاصله از ترتیب حروف با حرکات و سکونات است
 که آنرا صرفیان صیغه گویند محافظت اعراب ^{یعنی چیزی که بیان این نسبت میکنند} ض و ضوح رسین ^{نظر}
 باین اید این احداث و نظائر آن از خمس و نصف و ربع و ثلث و مقرر
 و تعیین کوعات و علامات آیات اوقاف و غیر آن از متعلقات تلاوت
 در کتابت مصحف از سخنان متأخرین است و قول ابن مسعود که
 حکم تجرید قرآن از غیر آن میکند هر گاه موافق تصریح ملا علی قاری متحمل دو
 معنی است پس باعتبار معنی اول یعنی تجرید قرآن و تلاوت از غیر
 آن اضافه تعاشیر نقطه و اعراب دیگر امور که موجب سهیل و تنگنالی است

و قرائت است سنا این تجرید نیست و از اینجا متفرخ میشود که بمعناست
 بر اعتبار معنی اول و معنای کبر است با احتمال معنی ثانی در قول ابن مسعود
 پس این تقدیر میان قول متقدمین که قائل بکبر است شدند و قول متأخرین
 که قائل باختصاص امور معلومه مستند منافی باقی ماند که برای یکی ازین
 دو فرقه مجلی جدا گانه پیدا و هوید است مذهب اقول و م ابن مسعود
 یعنی ما راه المسلمین حسنا فهو عند الله حسن مؤید
 اراده معنی اول از قول اول ابن مسعود است و نیز مؤید این معنی است
 آنچه از مساعی جمیله حضرت عثمان در جمع مصابحین و در مساجد
 اجله صحابه که حضرت علی ابن ابیطالب حدیفه بن ابی اسلمه
 بطور آید چه از بدیهات اولیه است که در آن وقت قرآن اختلاط
 قرآن تبعاشیر و نقطه و شکل رکوعات غیر آن ده که تجرید از آن
 نظر خلافت اثر میگشت بلکه مقصود از آن تجرید قرآن از غیر آن تلاوت
 بوده که هر گاه بعضی از عبارات تفسیر معنی قرآن که هنگام تلاوت از زبان
 حضرت سالت صلی الله علیه و سلم شنیدند داخل مصاحف نمودند
 چندین زاویه قنوت هم در قرآن نداشتند و قرائت شاذه تیر داخل

۴۱
 کما روی عن الحسن از سنان
 یقرأون منکم اللیل و ادرها
 العورد و الراجل قال
 ابن النابری فی قول العورد و الراجل
 تفسیر الحسن یعنی العورد
 و غلط فی بعض الزوائد فی تفسیر
 بالقرآن ۱۳

۴۲
 عن ابن بن کعب ان یقینت
 السور فی الحفد و الخلع
 انه کان یکتبها فی مصحفه
 کذاک عن ابن عباس ۱۳

مصاحف ساخته این اختلاط قرآن بغیر آن البته مخرب اسراف و
 تشاجر و تخالف و تلاوت قرأت گردید لهذا تجرد و اخذ مصاحف از همه
 بلاد و با گشتن بکتاب مصحف مکتوب بدین ثابت که مبرازین اختلاط
 بوده و فاسد و جعل آید و همان مصحف موسوم و ملقب مصحف امام است
 و هنوز در مدینه منوره موجود پس ازین گیر و دار هم ثابت و متحقق شد که
 مراد از تجرید قرآن از غیر آن تجرید و تلاوت است چنانکه بدلول اختلاط
 اول قول ابن مسعود است و اگر کسی بید که چنانکه مصحف امام مجرد از
 اختلاط عبارات تفاسیر بیان معانی قرآن و عیبه قنوت و قرأت شناسده است
 همچنان مجرد از تعشیر و نقطه و شکل و غیر آن از رکوعات و دیگر اضافیات
 قاریانست پس مطابقت باین مصحف مقتضی آنست که مصاحف ازین قاریان
 متاخرین خالی باشد تا مخالفت با مصحف امام منطبق نگردد و گوئیم
 که آنفاستخیر و تقریر بلا علی قاری غیر آن قرع صلاح معین کرده که
 این امات متاخرین چند بدعات لیکن بدعات حسنه و نیش
 بنامه توضیح گذشت چون در محتاج بدالات و تلاوت گردیدند باین
 سبب خیرین علما حسب مراتب ایضاح بر ادالات تلاوت اصل است

بکار بردند چنانچه در عهد حجاج بن یوسف والی حجاز و عراق اءاب
 قرآن را یافته و همچنان بر استهیل قرات در رکعات ناز و فطرت
 آیات حساب خمس آیه مثل عشر آیه مقرر شد بعد از آن قرات
 از اجزای ثلثین که یازده از سی پاره بود هشت جزو مساوی قسمت کرد
 هر جزو را ازین اجزای شصتگانه مقرر نمایند بعد از آن قرات را در النهر
 و توران خراسان تجویز امام ابوحنفص صغیر بخاری که از اکابر حنفیه بودند
 برای تسهیل قرات زمره استختم در تراویح تقسیم پاره از سیب
 بشاره حصه کرده هر حصه را کوح تمام کردند بعد از آن امام مدوح تعیین
 رکعات در آرای اجزای فضیلت شریف یا صد و چهل قرار دادند تا
 ختم قرآن تراویح بحسب است رکوع دست کت شب بیست و یکم
 سه خاتم بدو علی بن ابی طالب است پس آیات تراویح خاص قتل
 عرفی تا آیه کاد و تا آیه تا آیه کانی در سن و بیست و یک رکعت
 قرار قرار داد و تا آخرین قرات و شصت و یک فصل این جزو دیگر
 قرار داد تجویز پاره دیگر است تعلیم ملانم تدوین کتب عالی
 من تجویز و تا دیوان بیع و لغات کتب بیع و تا حدیث

تعلیم علم
 و تدوین کتب

باطل صرف هست میشود نقل مستقما چه سفر مانند علمای این
 رحمهم الله در خواندن مولد ایشان یعنی قانع ولادت و وفات
 سر کائنات علیه فضل التحیات بطوریکه مروج این نامه است یعنی
 بتعیین و تخصیص ماه ربیع الاول بر خاستن وقت که ولادت با سعادت
 آنحضرت صلی الله علیه و سلم و با تمام و تدایع مجلس استن طعام
 شیر در آن مجلس حاضر کردن و تکلف در شمع و چراغ بعل آوزن
 پس باین بین این عمل چه حکم دارد داخل در بدعت است یا نه و اگر بدعت
 است چه قسم و انعقاد این چنین مجلس در مسجد حکمشین بنیو اتوجرو
نقل جواب ثابواب و صوت قومه باید دانست که
 ذکر محمده و محاسن آنحضرت صلی الله علیه و سلم بنوعیکه از شارع
 ثابت شد از ایمانیات و مرضیات الهیه است مدام میگردد باشند
 لیکن بطوریکه مروج این نامه است که انعقاد مجلس بود تعیین ماه
 ربیع الاول و تخصیص آن بهیئت مقرر نموده اند و مروج از آن حضرت
 صلی الله علیه و سلم و اصحاب کبار و آل اطهار و علمای مجتهدین
 منقول ما توار شده خصوصاً از امام عظیم ابوحنیفه و صاحبین و اتباع
 رضی الله عنه ۱۲

امروز آنچه در دست
 خصوصیت هیچ روز و ماه ندارد
 ایشان نوحه بسیار کرده اند
 کبریا قوی می خواهد احد از این سعادت
 سینه نماید بعضی در کمال نظایر نبات
 خصوصیت تعیین شهر ربیع الاول
 یا تاریخ و وارد هم این با میکنند
 اوله استجاب جواران در
 سابق گذشت و بعد از این
 چشم پدید ۱۱

و کلام غیر آن که اینجمله امور بدین صیغه یا صیغه متاخرین تقریر و ترتیب یافته و در قول
 و معمول جمیع علما و فضلائه آنست که مختصر اگر استقصا مستحسنات متاخرین
 و استیفای آن بعمل آید برتری قیام قدر مسبوهم قریبا باید درین مقام مشتبه
 نمونه از خرواری اکتفا رفت داعی برین اطناب هم ابطال رعم طبل
 فرقه مستحیثه است که امور بدینیه که بعد انقضای وقت ثلثه بصواب بدین
 متفر شد از افراد بدعت سینه قرار میدهند و هر چه بعد مره و کراهت بعد
 گذشت که بدعت سینه همانست که مخالف قواعد شرعی است کتاب سنت
 و اجماع و اثر باشد و مستحسنات متاخرین که بطایفه اصلی برای آنها در
 درون نباشد لکن منطوق اثر شبارت اثر ماراه المسلمین حسنا
 فهو عند الله حسن اصل اصیلی است که مقبول منظور حق جل و
 علی و حضرت محمد مصطفی علیه الصلوٰة و التنا و جمهور علما و فضلائه
 اما خاتمه پس در شبهات منکرین عمل مولد و قیام که
 بطرز استفتا و جواب آن درین فایده بظن این احقر الانام رسید
 و گویا علت غائی تألیف این ساله همین سوال و جواب دیدن اولاً
 قلم سیر نقل استفتا و جواب نا صواب می رود ثانیاً باحقاق حق و ابطال

باطل صرف بمت میشود و نقل مستقفا چه سفر مانید علمای این
 رحمهم الله و خواندن مولد عتیر یعنی وقایع ولادت و وفات
 سیر کائنات علیه فضل التجیات بطوریکه مروج این نامه است یعنی
 بتعیین و تخصیص ماه ربیع الاول بر ستمین وقت که ولادت با سعادت
 آنحضرت صلی الله علیه و سلم و با تمام و مدای مجلس آستن طعام
 شیر در آن مجلس حاضر کردن و تکلف در شمع و چراغ بعمل آوزن
 پس باطنین این علاج حکم دارد داخل در عتیر است یا نه و اگر بدعت
 است چه قسم و انعقاد این چنین مجلس در مسجد کعبه نیست بنویسند
نقل جواب ناصواب و صلوات قومه باید دست که
 ذکر محامد و محاسن آنحضرت صلی الله علیه و سلم بنوعیکه از شارع
 ثابت شد از ایامیات و مرضیات الهیه است مدام میگردند باشند
 لیکن بطوریکه مروج این نامه است که انعقاد مجلس بود تعیین ماه
 ربیع الاول و تخصیص آن بهیئت مقررانه که ائمه و مروجه از آن حضرت
 صلی الله علیه و سلم و اصحاب کبار و آل اطهار و علمای مجتهدین اخیار
 منقول ما توارشده خصوصاً از امام عظیم ابوحنیفه و صاحبین و اتباع
 رضی الله عنه ۱۲

اموزانجه هم شایع است
 خصوصیت بسیار کرده اند
 ایشان تو شیخ بسیار کرده اند
 کبریا و شیخ خواجه ابراهیم بن سعید
 که در بعضی و در کفر نظیر بنات
 که نماید بعضی و در کفر نظیر بنات
 خصوصیت تعیین شهر ربیع الاول
 یا تاریخ دوازدهم این و میکنند
 اوله استخبارت جواریان در
 سابق گذشته و بعد از این
 هم آید ۱۲

اینان از طبقات سبعة خفیه اثری از آن پدید نیست و بر طاهر است که
که صحابه عظام آل کرام با وجود غلبه محبت اقتضای تمام و نقیض تمام
که از آن صلی الله علیه و سلم میداشتند این را بعمل میآوردند پس از دو
خالی نیست یا تخمین تعیین و تخصیص ما و یوم بهیئت که انبیه ملتزمه را
از دین نمی شمردند که تخمین بهیئت که انبیه ملتزمه را بجا آورده اند یا احراز
نواب تخمین هم معین بهیئت که انبیه ملتزمه بی خبر و لاعلم بودند که ازین
خیر کثیر محروم ماندند حال آنکه ایشان ضی الله عنهم اعلم الناس و احقرهم
علی جمیع العبادات بودند و سپینان ازین خبر شدند و علم آن حال بود
که اتفاقاً در این مجلس بهیئت که انبیه یکی از شعائر موقته ملتزمه میدادند
حال آنکه علمای نویسنده که اتباع چنانکه در فعل و کردار باید همچنان
در ترک آن نیز شاید فالبتاعی کما یکوا فی الفعل یکون فی
الترک کذا فی المواهب اللطیفه فی شرح مسند ابی حنیفه
ولهذا اشارح مؤید لدینه گفته است وقد انقض الشارح علی
افضلیة لیللة القدا ولم تعرض للیللة من ایدیه صلوات الله علیها
و کلامه و الامثالها بالتفضیل و لیللة فوجب علینا ان نقصرا

علی ما جاء عندنا من صلوات الله عليه وسلم ولا نبتدئ شيئا
 من عند نفوسنا القاصرين عن ذلك انما هو كلام
 في ان الكلام في شرح موهبت النبوة هو يدرك ويدرك في موهبت عبادت توبه
 مخصوص من ان حضرت صلوات الله عليه وسلم وصحابة كرام ما توفروا
 بوجه بيان مخصوص موهبت توبه ودرست بر انها عمل
 بايد نمود و از طرف خود رايت و نقصان يکديگر که موجب کرامت
 و بدعت گردید که آنچه شایع است نموده پس در موهبت همان محسوس
 و از راسی خاص خود شرح نه شاید و همچنین در کتب تفسیر هدایه و
 بحر الرائق و مستملی شرح موهبت صلوات الله علیها عدم فعل نقل از حضرت
 علیه الصلوٰه والسلام است گرفته در ترک آن میگوید آن یک سلسله است
 موهبت غافلان نیستند شایسته صلوات و غافل میگوید فعل ایضا است
 ما سوا منی ارد ما توفروا و مقبول کرده و در موهبت توبه نیز انکه از حضرت
 صلوات الله علیه وسلم و صحابه کرام منقول نیست چنانچه در بحر الرائق و
 کافی و علی بن ابي حمزه و در المصباح و در مختار و محط اوسى و
 طالع اللغات و غیره منقول است معلوم ان النقل با کمال

على سبيل التداعي مبكورة على ما تقدم ما عدا التراويح
 و صلوة الكسوف والاستسقا فاعلم ان كل من صلوة
 الرغائب ليلة او الجمعة من جبت صلوة البراءة ليلة ^{النصف}
 من شعبان صلوة القدر ليلة السابع والعشرين من
 رمضان بالجماعة مكروهاة وقد ذكر الكراهتها وجوها
 منها فاعلمها بالجماعة وهي نافلة ولم يرد به الشرع و
 منها تخصيص سورة الاخلاص والقدر ولم يرد به الشرع و
 منها تخصيص ليلة الجمعة دون غيرها وقد ورد ^{النهي}
 في تخصيص يوم الجمعة بصيام وليله لقيام ومنها ان العامة
 يعتقدونها سنة من سنن النبي صلى الله عليه وسلم
 فيكون فعلها سببا لكد بهم عليه عليه الصلوة والسلام
 ومنها ان الصحابة والتابعين من بعدهم من الائمة المجتهدين
 لم ينقل عنهم هاتان الصلوتان فلو كانتا مشرعتين لما
 فاتتا السلف كذا في المستمل شرح مدينة المصلين ^{سليم} طبع
 وعقل مستقيم پوشيده بما ذكره فقهاى حقيقيه وغيرهم نوافل جماعتا

در غیر موارد ماثوره کرده نوشتند و از بدعت شمر و ند و جوید که
 صلوة بنفسها حسن لعینهاست جماعت نماز فرض واجب
 و سنت مانند تراویح و استسقاء است سمیت لیکن چونکه صلوة غلب
 جماعت و نفل خاندن قبل از عیدین از غیر موارد ماثوره یافته شد
 لهذا مکرر بدعت از الفتنه و قد علم انه قیل لابن مسعود
 رضی الله عنه ان قوما اجتمعوا فی مسجد بیلون و
 یصلون علی النبی صلی الله علیه و سلم و یرفعون اصواتهم
 فذهب الیهم ابن مسعود رضی الله عنه و قال ما عهدت
 علی عهد رسول الله صلی الله علیه و سلم و ما ارکم الا
 متبذین فما زال ینکر ذلک حتی اخرجهم من المسجد
 کذا فی التتار خانیه و طواله الا نوار مجتنبین اتفاقا برین مجلس معلوم
 بهیست که از ایام ملتزمه موقته را باید فهمید که معهود و معمول زمان
 آنحضرت صلی الله علیه و سلم و آل عظام صحابه کرام نبود پس
 این برسان حق باید داشت اختراع از طرف خود هرگز نباید داشت
 و جمایح لانا شاه عبدالعزیز قدس سر برین اشاره فرموده اند که

عیدین در روز رمضان ۱۲

روز تولد نبی و وفات نبی اجماع قرار داده اند چنانکه عبارت اینست
 تمامها برین مدعا نقل نموده شود که از آن انشود شرع را بخوبی واضح
 خواهد بود عبارت ده هکذا نوع پانزدهم امثال متجدده است که
 بعینه و این هم خیلی بر صغیف العقولان غلبه دارد حتی که آب
 و شعله چرخ و آفتاب را اکثر اشخاص آب یک شعله خیال کنند
 اکثر شیعه در عادت خود منتهک این جناب اند مثلاً در عاشورا در هر سال
 که بیاید آزار و شهادت حضرت امام حسین رضی الله عنه گمان برند
 و حکام ماتم و نوحه و شویون گویند و گویار می بقمری آغاز نهند مثل زمان
 که هر سال بریت خود این عمل نمایند حال آنکه عقل بالبدیهه میداند
 که زمان سال غیر قاسمیت هرگز جزوات ثبات قرار ندارد و اعاده
 معدوم محال است شهادت حضرت امام روزی نباشد بود که این روز
 از آن روز فاصله هزار و دو صد سال دارد و این روز را بان در پی
 و کدام مناسبت و روز عید الفطر و عید النحر برین قیاس نباید کرد که
 در اینجا به شر و شادی آن سال متجددست یعنی آدمی و زه و مرضا
 و آدمی حج خانه کعبه که شکر اللعنه المتجدده سال مسال فرحت و

خود را می خرد

که انانیت است
تخیل میگردد

چنانکه از تنوع حالات
قداسی بر این صحنه
برای این است که
می آید

و سرور نوپیدا میشود لهذا عباد و شرف برین رسم فاسد نیاید و
 بلکه اکثر عقلا نور و نور و مهر جان مثال تجد ذات لغیرات است
 رعید گرفته اند که هر سال خیر می نوپیدا شود و موجب حکام می
 و علی بن اقیاسن رعید بابا شجاع الدین رعید رعید غدیر مثال
 ذلک مبنی بر همین رسم فاسدست و ازینجا معلوم شد روز و
 آیه الیقین اکملت لکم دینکم و در روز اول محرم شب معراج
 چرا در شرع رعید قرار داده اند و عید لفظ و عید انحراف از داده اند و
 روز تولد و وفات پیغمبر اعظم گردانیدند و چرا صوم می نمایند
 که سال اول بموفقت پیوسته حضرت صلی الله علیه و سلم سجاده
 بودند منسوخ شد درین سینه است که رسم ادخلی نباشد بدو
 تجد نعمت حقیقه که سرور و فرحت بیرون یا غم و ماتم کردن خلاف
 عقل خالص از شوائب و بهمست انتهی ما فی آنا عشرین سنین بود
 قاعده کلیه مطر و نه کوزه بالا انقطاع و مجلس بهدیت گذریم
 ملتزمه اگر هست بدعت خالی نخواهد شد زیاد کف و فاحر برین
 موجب و در قیاحت خود اید شد زیرا که خوبی عبادت علی

و امر است پس چنانکه شارع کرده امر نموده بر همان طریق عمل
 جنت ^{ابتداء} با بدست خسر اطاعت موافقه الامر محسن العباد
 عبادت عزت و نفاخالصه عز شائسته الریا ابو السعد
 کذا فی الخطاوی و الله اعلم بالصواب بر ستم وقت ذکر
 ولادت آنحضرت صلی الله علیه و سلم نیز لا اصل له است چنانکه در
 سیرت شریک و غیره مذکور است جرت عاده کثیرین ^{المجید}
 اذا سمعوا بدکر وضعه صلی الله علیه و سلم ان يقوم ^{تقطعا}
 له صلی الله علیه و سلم و هذا لقیابده لا اصل له
 ما فی السیره الشامیه و دیگر کلمات تا تدریج روشن کردن
 چراغان و غیره هم کرده است ایصال ثواب طعمه و شرب و تقویت
 طبوسات بلا تقید و غیر تعیین سنت و محبت شرعاً و تقیود
 ملتزمه مروجهالی از کریم است نخواهد بود و الله اعلم بالصواب
 انقصی بحرفه مشهوره و خواطر ارباب علم و فضل و سایر
 ارباب صدق و صفا که متحلی بحلیه الانصاف و خیر الایضا بوده اند و خود
 که این استفتا هم پاک و صاف و تصب و تقصیب و تصرف نیست

ک

که ذکر وقایع وفات زائر و ذریع وقایع ولادت سرکامیات
 علیه افضل الصلوات و التسلیمات منوره حال آنکه درین بلاد هندوستان
 تا محط اسلام ایام یعنی حرمین یعنی درها و عظیمات و کرامات
 مجالس که در ماه ربیع الاول یا غیر آن شرف انعقاد می یابد بجز بیان
 اعجاز تو امان فضائل و مناقب و تبا سعاوت و جللیه و رضاع
 نبی آخر زمان صلی الله علیه سلم ذکر وفات معمول در رسوم علیست
 و احدی از علمای سلف رسائل مولود ذکر وفات را ستمه ذکر ولادت
 نساخته اند اما فضل کاهانی که رب النوع منکرین این عمل حیرت
 در رساله خود شرح بر انقض وقت گفته که چنانکه این ماه ربیع الاول
 ماه ولادت ماه وفات هم هست پس باید که ذکر وفات هم نموده باشند
 و آنچه پیش مولانا جلال الدین سیوری در زند تمام کمال با جواب
 و سوال سابقا در باب اول منقول شد پس اینجا متقترح می شود
 که ذکر وفات مجالس مولود معمول در رسوم سلف صحابین هم نبوده
 و از ابتدای این عمل تا زمان حال کسی مجلس وفات یا حدیثی که
 نیز منقطع نموده اضافه کلمه یا تمام ندای مجلس استین که صریح

تکلف از آن می برد و لفظ تکلف در شمع و چراغ افزون که صاف
 تصنع از آن می آید و شعاری بله با غیر واقع و ایما می باشد ترازم
 که میکند عیانست و عیان چه بیان چون حال استفتا حالی ارباب
 نظر کردید حال اکوشن بر صغائر دیدات قوی باید داشت با نحو
 و تامل همت بر ملاحظه تحقیقات باید گماشتت قولی در صورت
 مر تومی باید دانست که ذکر مجاهد و محسن الخ اقول کلمه حق
 یرید بها البطل چه اگر ذکر مجاهد و محسن آنحضرت صلی الله علیه و آله
 را از ایمانیات و مریضیات آلمیه میدانست حکم بعدم از فقها مجلس
 بتعیین مابیع الاول تخصیص آن به بیت لترم مروجه نیکر دل آنکه
 این نوع تعیین و تخصیص از قول و فعل شارع ثابت است کما مر ذره و
 سببی محقر ب و حال تعلیل علی معنی منقول و ما ثور شدن این
 مجلس باین بهیئت گذاید از آنحضرت صلی الله علیه و سلم و اصحاب کبار
 و آل اطهار و علما مجتهدین اخبار نیز از سابق واضح و لاجبت که
 این معنی مستلزم عدم جواز این عمل غیر نمی تواند شد و نظر
 با شباع کلام در اثبات مولد خیر الانام علیه الصلوٰة و السلام

۱
 قریب و صحیح معنی آنکه
 از هیچ یکی ازین طائفه منقول نشد
 که گاهی بدون تعیین
 عمل خیر قیام در سید با غیر این
 ایشان در سید و علانیه از غیر
 آنحضرت مآل شش بعین آن
 بپدید آن بطریق افور اند
 و باین الله الان تیم نوزده ۱۲

که از اکابر سلف صاحبین خاصه مولانا جلال الدین سیوطی و صاحب
 سیرت حلبی و سیرت شامی و ملا علی قاری و غیر آن منقول شد حاجی تبحر
 جواب این چنین کلمات کلیتاً نبود لیکن در اینجا بطریق صلح نقص
 رقمی میشود به بصر بصیرت دید نیست و گوش حق نبوش شنیدنی که از
 طریق و اسلوب جدید موجب بهتر از خاطر از کیاست اما عمل پس باید داشت
 که خلاصه قول مذکور غیر از این نیست که انعقاد مجلس مولود تعیین ماه ریح الا
 و تخصیص آن بهدیت ملتزمه مروج چون از قرون ثلثه و ائمه مجتهدین ماثور
 و منقول نیست بدعت سینه و مکروه و مذمومست پس منشای غلط این مجیب
 غیر مصیب همان مغلطه معنسی بدعتست که آنچه در قرون ثلثه یافته نشود
 از ابدعت سینه نامند و این بیچاره مجیب فقید الاستعداد در چه حساب است
 که این مغلطه سقده ایانش را چنان از جا برده که از سلوک طریق صواب
 در معنسی دور تر افاده اند و از شواهد این دعویست آنچه مولانا رشید الدین
 دهلوی رحمه الله تعالی در جواب سوال ازین که عدم قول و فعل آنحضرت
 صلی الله علیه و سلم و صحابه و تابعین دلیل عدم جواز است افاده فرمودند
 که عدم قول و فعل آنحضرت صلی الله علیه و سلم و صحابه و تابعین دلیل عدم جواز

و غیر از این
 از اکابر الغراب
 درین نوم قاری
 ایوب بن سعید
 ۱۱

نمیشود چه برای حکم شی و دلیل می باید مطلق عدم دلیل برای آن کفایت نمی کند
 و معنی اگر فعلی را که آنحضرت صلی الله علیه و سلم صحابه کرده باشد لازم آید
 بوزان آن و از عدم فعل عدم آن برین تقدیر بنیاد اجماع و قیاس منهدم شود چه
 احتیاج بظرف قیاس و اجماع در امور غیر منصوصه میباشد و هرگاه امور غیر منصوصه
 داخل در منوعات و بدعات سنیه گردید پس اجماع و قیاس لغو باشد انتی و اول فصل است
 درین مقام بهما تر تفصیل در مقدمه گذشت که بدعت سنیه همان امر است که
 در دین است که مخالف کتاب سنت و اثر و اجماع باشد و فقط بودن آن در دین در
 قرون ثلثه مستوجب بدعت سنیه بودنش نسبت مهندا تعیین و تخصیص نکند و اگر چه
 در قرون ثلثه نبوده لیکن چون ابی آن اصلی در قرون اول که بیشتر خبر القرون
 است ثابت و متفق چنانچه از تخریج این وجه صاحب تنویر و از افاده ابن حجر
 همیشه و جلال الدین سیوطی و تقریر دیگر سلف صاحبین از تعیین صوم یوم عاشورا
 و تخصیص صوم دوشنبه و اعاده عقیقه ببرزین شد پس تعیین و تخصیصی که محل
 نزاع است بدعت سنیه نباشد و الا قیاس که اصل رابع از اصول دین است
 از بدعات سنیه خواهد بود که تنزیه آن از بدعت سنیه تر و قابلین انحصار بدعت
 در سنیه نیز بر وجود اصل آن از کتاب و سنت و اجماع بوده است این است
 در کتب معتبره

این
 قیاس در غیر منصوصه
 با مقدار آن که با اجماع
 تنزیه میگردد و آن
 قطعی حکم است و الا
 قیاس رابع است و این
 مستند نیست

شروع و ماثورست و ریجی مویذ جواز و اباحت و استحسان و استحباب است
 یا موجب کراهت و منع و امتناع میو او تو جروا و آزا بخاکه عدم ماثوریت از
 قرین نشه موجب سمیه بودن این عمل خیر و منافی استجاب و استحسان نیست
 پس عدم منقولیت از امام ابوحنیفه و صاحبین بکفرین و اتباع آنها بطریق
 اولی مستلزم بدعت سمیه بودنش و منافی استجاب و استحسانش نخواهد شد و
 طبقات سبعه حنفیه که نوشتت تعیین و متحد بر از مننه این طبقات و ابتداء آنها
 فیض روح القدس ریا زده و فراید و بکران هم بکنند را ^{بسته استجاب کرده}
 آنها بیان نماید تا کلام در آن متطرق شود وجه الترمی از اکابر حنفیه مثل ملا علی قاری
 و امثال ایشان قائلین استحسان و استحباب مولود شریف هستند و بر تقدیر
 تسلیم هم این عدم منقولیت ضرری بانمیر سازد نمی بینی که بسیاری از
 مستحسانات متأخرین است که منقول از امام ابوحنیفه و صاحبین بکفرین
 نیست و با وجود عدم منقولیت علمای حنفیه آن امور را حسن شمرده اند
 و تفصیل بعضی از آن در او اخر باب ثانی گذشت فذکر علاوه از اتفاقیات
 علمای حنفیه است که ما توارثه المسلمون واجب الاتباع و درین شکست
 که اتفاقا مجلس مولود بهیئت مقرره متعارفه زیاده از شش صد سال متوارث
 از اکابر مسلمین و ائمه دین است پس لا محاله واجب الاتباع باشد گویا روایتی

چند بار خوانده ترک فرمودند و خلیفه اول نیز اقتضای این مشرک نکرده پس از دو
حال عالی نسبت با اینچنین التزام و اجتماع را آنحضرت صلی الله علیه و سلم و خلیفه
اول از دین نشمرند تا بجایانیا و روزی با از احراز ثواب چنین اجتماع و التزام که حضرت
عمر سبأ شتر آن شدند معاذ الله بلی خبر و لا علم بودند که ازین خبر کثیر محروم ماندند
حال آنکه آنحضرت صلی الله علیه و سلم و یحییان خلیفه اول اعلم الناس و صریح
علی صبیح العبادات بودند پس حضرت عمر با التزام اجتماع محرز حسانت شوند و
مغوب با الله آنحضرت صلی الله علیه و سلم و خلیفه اول ازین ثواب محروم باشند
حال آنکه علمای نو بسند که اتباع چنانکه در فعل و کردن می باید همچنانکه در ترک آن
نیز شاید فال اتباع کما یکون فی الفضل یکون فی التکرر کذا فی المواعظ اللطیفه فی
شرح سند ابی صلیفه و درین شک نیست که آنحضرت صلی الله علیه و سلم
نماز تراویح در شبهای رمضان خوانده اند و بعد از آن ترک فرمودند پس
موافق روایت مسطوره بسند مواعظ اللطیفه حضرت عمر را اتباع آنحضرت
صلی الله علیه و سلم در ترک تراویح ضرور بودند اینک تکرر آنحضرت صلی الله علیه و سلم
و التجهت و خلیفه اول را اختیار و التزام نموده چنان کمر همت بانصرام آن
بستند که لغت البدعت هی فرمودند ان هذا الاعجب العجائب اگر

قال
فی مدینه بلال بن عبد الله
قال ثم نزلت بعد از آن
و انزل رسول الله صلی الله علیه و سلم
قال لغت البدعت هی فرمودند
ان هذا الاعجب العجائب

باذان ثالث روز جمعه که اختراع ایجاد خلیفه ثالث است و بالفعل همان اذان
ترتیب متعارف اول است تعرض بکار رود و آیه نقص و بسع تر گردد و
قباحت بر قباحت افزون شود که حضرت عثمان رضی الله عنه متروک آنحضرت
صلی الله علیه وسلم و خلیفه اول و خلیفه ثانی را افضل آوردند حال آنکه الاتباع
کما یکون فی الفعل یکون فی التکرار حالاً از هر کس مخالف ارشاد شود که
که آیا التزام تراویح و ایجاد اذان ثالث روز جمعه که حضرت عمر موجد این التزام
در رمضان و حضرت عثمان مخترع این اذان شدند آنحضرت صلی الله علیه وسلم
از دین نبی شمرند لهذا ترک آن فرمودند یا معاذ الله از ثواب آن بی خبر و سلام
بودند که ازین خبر کثیر محروم ماندند حال آنکه آنحضرت صلی الله علیه وسلم احکم القاسم
و احرمهم علی العبادات بودند و چه باعث شد که این بر دو خلیفه اتباع آنحضرت
صلی الله علیه وسلم در ترک نکردند متروک حضرت رسالت صلی الله علیه وسلم
را عمر و عثمان افضل آوردند و طرف انبیسست که مسلمانان از سلف تا خلف در
فعل اتباع خلیفه ثانی و ثالث نمایند و در ترک اتباع آنحضرت صلی الله علیه وسلم
و خلیفه اول نسبت از این ترجیح غیر مرجح بل ترجیح مرجوح چه جواب توانند گفت
و با وجودیکه در کتب نقه مانند هدایه و بحر رائق و ستملی شرح معنیه صلی الله علیه وسلم

فعل و نقل از آن حضرت علیه الصلوة و التحية راجحت در ترک گرفته اند پس خلیفه
 ثانی و ثالث چو ترک این حجت گفته آنچه نمی بایست فعل آورده و در شان بلکه
 عامه مسلمانان امر کتب متروک شارع نمودند و تشارح و ترازج که درین ترک
 فعل میان خلیفه اول و خلیفه ثانی و ثالث متطرق است آن که امام حساب علیه و
 حضرت خلیفه چهارم با وجود مساوات طرفین در عدد و آثار مخالفت با حضرت
 رسالت صلی الله علیه و سلم خلیفه اول اختیار موافقت با خلیفه ثانی و ثالث
 فرموده ترجیح مرجع الگوار نمودند پس خلاص و مناصر از برد و مات چنین نقوض
 در الزام ترازج آیات برای محیب غیر مصیب معتبر بلکه متغیر است حالیا صواب بدین است که
 بنحوای من جفر بدرا لاختیه فقد وقع فیها این محیب عاقبت
 نا اندیش را درین کججه نقوض و کنا کش مغلطه که داشته فلم یسرف قول فصل
 رو و ناحق از باطل ممتاز شود پس برین القی السمع و هو شهید پوشیده نباشد
 که تحقیق مقام در حین و بیص انیت که متروک شارع که واجب الاتباع است
 آن متروک معنی دیگر است نه مطلق متروک خواه معدوم بعد تم در زمان شارع
 باشد یا بمقتضای مصلحتی معدوم بطار و لاحق بعد وجود سابق گردد و نفع
 و امتیاز در متروک شارع که واجب الاتباع است و در متروک شارع که فعل آن جائز

فی شرح نهج البلاغه قدوسی
 الرواه ان علیاً و نقوض لیل
 فی شهر رمضان فی خلافة
 عثمان المسلمون یصلون الیهم
 فقال نور الدین غیر
 کما نوست بونا

بلکه مستحسن و واجب است مبتنی بر وقتی و عمومی است که غیر از اولیا که نفوس صی
شان مخفی از کثافت بشریت و تحملی بصفت ملکیت شده اند بلکه آن متوجه است
و چون این مقام تحمل تفصیل این تفرقه نمی تواند شد محلی زمان بظهور در آید است
که چنانکه مطلوب شارع در ترک چیزی ترجیح عدم آن بر وجود آنست اگر چه مراتب
طلب از باحت و ذنب و وجوبی که است و حرمت متفاوت با و از اینجا
که گفته اند که چنانکه در امر طلب فعل است و نهی طلب کف از آنست و مطلوب است
ترجیح وجود بر عدم یا بالعکس مستفرد بر مصالح و حکم در نظر شارع باید داشت و
از اینجا که مقتضای مصالح و حکم با حکمات اوقات احوال نسبت باشد
در فعل چیزی و ترک آن مختلف میشود البته از نظر احتیاط است
فصل چپیزی و ترک آن باین ر بگذری گزیری نخواهد بود و باین نظر شارع
تبدیل و تغییر در احکام اتفاق می افتد و همین است مبنای تغییر شارع اینها
علی بنیاء علیهم الصلوة و الثنا و همین است منشأ نسخ احکام شرعی که توفیق
حکم را در نظر شارع بدت معین مقتضای مصلحت تغییر به نسخ کرده اند و این
معنی بحسب ظاهر البته مشعر تبدل و تغییر احکام است و از اینجا است که اکابر
علمای تصریح نموده اند که گاهی مقتضای شارع از ترک فعلی و فور شفق و غایت

که در احکام شرعی نسبت به احوال
مقدور است نسبت به احوال
اطلاع بر مصالح مستفاد
الاعتدیل فصوص لغو فقه در سطح
در امور فقهی خصوصاً در باب
حکم شرعی که گاهی بسبب تغییر
مقتضای شارع در نسخ باید

فصل فی بیان تالیفات فی شرح مواهب
 فی شرح مواهب لکن در بیان تالیفات
 فی شرح مواهب لکن در بیان تالیفات
 فی شرح مواهب لکن در بیان تالیفات
 فی شرح مواهب لکن در بیان تالیفات
 فی شرح مواهب لکن در بیان تالیفات
 فی شرح مواهب لکن در بیان تالیفات
 فی شرح مواهب لکن در بیان تالیفات
 فی شرح مواهب لکن در بیان تالیفات
 فی شرح مواهب لکن در بیان تالیفات
 فی شرح مواهب لکن در بیان تالیفات

رحمت بر امت میباشد یعنی اگر شارع آن فعل را ترک نمیفرمود التزام ستمراری
 آن فعل موجب موجب بر امت میگشت چنانچه در ترک التزام تراویح همین
 قرار داد حمل است پس این چنین ترک لامحاله واجب الاتباع نباشد و فعل آن
 ستمروک و التزام آن از حریم اباحت و استحسان خارج نیست که منطوقه و جوب
 که در فعل و التزام شارع بوده و فعل و التزام دیگر می تصور نیست و در حق
 مسئله اتباع در ترک این مقدمه را که اصل در اشیا اباحت است با حظه
 توقف اگر دخل در هم و به نتیجه آن پردازیم کلام از محل تراویح بدو دو سلسله
 سخن از یکجا یکجا است قوله و لهذا شارع مواهب لذتیه گفته است و قد
 الشارع آنچه شرح مواهب لذتیه همچنین مواهب لطیفه شرح مسندانی
 بعد تمییز درین مقام کتب کا پور که ما وارد آنیم پیش نظر نسبت تا حاصل
 مطابقت نقل با اصل منکشف میشود و با غرض لیس از کشف حال مطابقت
 عدم تطابقت منقول با منقول عنه گوئیم که استناد بقول شارع مواهب لذتیه
 مذکور است باینکه عدم تعرض شارع با فضیلت شب مولد خودش داعی
 همان فرط شفقت و رعایت رحمت بر امت است که داعی بر ترک التزام
 تراویح آید که اگر شل همان فضیلت شب قدر بیان فضائل شب مولد است

و تفکر در معانی که در این کتاب
 در تفکر در معانی که در این کتاب
 در تفکر در معانی که در این کتاب
 در تفکر در معانی که در این کتاب
 در تفکر در معانی که در این کتاب
 در تفکر در معانی که در این کتاب
 در تفکر در معانی که در این کتاب
 در تفکر در معانی که در این کتاب
 در تفکر در معانی که در این کتاب
 در تفکر در معانی که در این کتاب

۵۵
 در تفکر در معانی که در این کتاب
 در تفکر در معانی که در این کتاب
 در تفکر در معانی که در این کتاب
 در تفکر در معانی که در این کتاب
 در تفکر در معانی که در این کتاب
 در تفکر در معانی که در این کتاب
 در تفکر در معانی که در این کتاب
 در تفکر در معانی که در این کتاب
 در تفکر در معانی که در این کتاب

میفرمود و لا محاله قیام آن شب مانند قیام شب قدر بلکه افضل از آن گشت
 که از امام احمد حنبل و دیگر اجدادین افضلیت شب مولد شریف از شب قدر
 مرویست و مومنان است آنچه سیوطی در رساله خودش نقل کرده که حاصل آنست
 که بزرگی شب مولد مقتضی آن بود که شارع درین شب از عبادت و خیر تباد
 شکر نعمت و ولادت بر شهبای دیگر عطا فرماید و لکن نظر رحمت و شفقت
 خویش بر امت زبان بر بیان خیر و عبودت درین شب با برکت نکشود و معجزات
 قول شارح مذکور معارض تصریحات سواد عظیم حفاظ حدیث کار علیا که بر افضلیت
 این شب و استحسان ابن عمل خیر اتفاق دارند نمی تواند شد علاوه بر بنای این
 قول هم بر همان مغلطه عدم نقل از شارع است که تحقیق آن گذشت قدر
 قوله پس از کلام شارح مواهب لدنیه بود اگر دیدیم این تفریح فاسد
 فاسد است و بتین فساد آنفاقند که علاوه اگر بنامی قصر احکام و مسائل
 شرعی بر همان قدر که از شارع ماثور و منقول است مقصود باشد و تصرف است
 ائمه دین و علی درین قصر مقصود نیاید در مسائل غیر منصوصه که در کتاب است
 مصحح نیست تا سنین برای و قیاس و غرضشان احکام حلال و حرام که بر آورده اند
 چه باید گفت که برین تقدیر سلسله قیاس که آنرا اصل اربع از اصول دین شمرده اند

باطلیه از دست میرود و از آنکه عبدالمعین بن سعید رضی الله عنه معنی ما را
 المسلمون حسنا فهو عند الله حسن بالمره اثری باقی نمی ماند
 قول فقها که توارث مسلمین واجب الاتباعست باطل و با مسموع مگر در
 علمای مجتهدین دیگر کاربردین در استخراج و استنباط احکام شرعی تصرفها
 برده برای خودها بسیار از مسائل باورده اند که منصوص در کتاب سنت
 و اقوال صحابه کرام نیست خداوند که این بزرگان دین چه افتاده که عمل
 و تصرف در شریعت بر آن اقص خود کرده اختراع و ابداع احکام از طرف
 خود نموده مسائل شرعی را بر همان قدر که مانور و مقول از شارع بوده باقی گذاشته
 و خودشان امانت بقای حیات مرکب بدعت و کرامت داشتند و ما
 که تصرف بجهل صحابه همچو خلیفه ثانی و ثالث برین تقدیر محل کلام باشد
 سخنان متأخرین اگر می پرسد که موافق این قول که ماه چه کرده که ما
 به خواهد کرد این غیر بان در کدام شمار و قطار هستند با جمله تمام عبرت
 که برای ابطال عمل مولد شکرین بی اندیشه میخوانند که اختلالی در
 شرعیه چنان پیدا شود که اصلاح آن از مساعی جمیله علما خارج باشد
 قول و همچنین در کتب فقه مانند هدایه و بحر الرق اجماع است که در کتب فقه

هدایه و غیر آن متروک آنحضرت صلی الله علیه و سلم در ترک محبت گرفته اند لیکن حال
 این ترک و متروک بوجهی مبین شد که باز آن متروک محبت برای آن متروک
 شد قوله *بمنحله* آن یک مسئله برای تنبیه غافلان نوشته میشود که صلا
 رغاب آنجا بجا هم این غافل همان آتش در کاسه داد که عدم منقولیت آن
 حضرت صلی الله علیه و سلم و صحابه کرام موجب کرامت میداند مهند این
 تمام خلصی نجیبی و انتشاری و اضطرابی که این محیب غیر مصیب دارد
 تا شاعر نیست که مقتضای *الغریق یعلق بكل حشیش اول نیلی*
 تعلیل کرامت بر عدم نقل از آنحضرت صلی الله علیه و سلم و صحابه کرام گذشته
 بعد از آن اسامی کتب مثل بحر رائق و کافی و غیر آن مذکور ساخته است پس از آن
 فقط بقول عبارت مستعملی شرح منیده المصطلی با کفار پرداخته پس اولاً بتعلیل
 ملاحظه شود که چیست و شبست در استناد بدان کسبت نامیا سخن در عنوان
 کرامت نقل با جماعت رود که این لزوم ملاحظه میفرم محض از مختصر حالت والا
 در احادیث مرویه درین باب که مطرح انظار محدثین در صحت و ثبوت است
 و نیز در معمولات مشایخ کرام ذکر و التزام جماعت و نیازهای مذکور نیست و
 تا شاعر و متشبه منقوله است مبطالع در اید که ملول و ج اول و دوم فقط

عدم ورود شرع است اگر چه در اول الفعل جماعت و در دوم تخصیص سوره قدر
 اخلاص باشد پس این هر دو وجه سببی بر همان مغلطه سابقه است که بیان شد بکرات
 گذشت و مفاد وجه سوم نهی از تخصیص روز جمعه بصیام و شب آن بقیامت
 و ظاهر است که صلوة الرغائب و غیر آن در جمعه نیست بانی ماند قیام این شب
 و چون فضائل شب جمعه هم نسبت به دیگر شبها بجای خود ثابت است پس تعارض
 روایات ادین باب مسامخی نیست علاوه این قیام از معمولات مشایخ کرام
 است این بزرگان دین البته سندی برای این عمل معمول نزد خود داشته
 و سببی بیانه دو وجه چهارم که منادی با شنبه است سنو نیست این نماز با برعم عوام
 است و آن تنافرم کذب پس اولاً از عم عوام محط است بار و موجب الزام
 بر خواص نمی تواند شد و ثانیاً عوام این نماز را اسنت مشایخ کرام میدانند
 نه سنت آنحضرت علیه الصلوة والسلام و این اعتقاد عوام صحیح و مطابق واقع
 پس محل کلام نزد علمای اعلام نمی تواند شد که متواتر است مسلمین چون نزد
 علمای ظاهر واجب الاتباع است متواتر عارفین کاملین بطریق اولی
 واجب الاتباع خواهد بود و وجه پنجم که مشتمل بر عدم مشروعیت این دو
 نماز است معلوم نیست که ازان سه نماز که در عنوان کلام مذکور است کدام

صیام و شب جمعه در شب است نزد
 ابن خلدون و مالک و طحا
 گفته که صیام در شب است
 محمود علی که قال که است از
 نقل کرده که ایشان اتفاق
 دارند که نهی از آن جمعی است
 نیز است که است نیز از

و واروده کرده این اجمال بلکه اجمال قابل ملاحظه است علاوه در مقدم
 ماعدای تراویح و صلوة الکتوف جماعت نقل را کرده نوشته و در تعیین آن
 جماعت و صلوة الرغائب و صلوة البراءة و صلوة القدر بشمار آورده و در آخر از
 کراهت جماعت ترتی نموده و نماز را غیر مشروع گفته پس این ترتی قابل
 بار دیگر قابل تماشاست و چون مستند در همه همان عدم منقولیت است
 و حال این استناد بار با حالی ارباب انصاف کرده شد باز حاجت بود
 و قبح درین مقام نیست باجمله کلام استملی سبب اضطرابی و انتشاری
 که دارد قابل احتجاج نباشد بانی مانند کلام در کیفیت صحت و ثبوت مشروعیت
 صلوة الرغائب و نظائر آن پس باید است که در صحت و ثبوت این نمازها
 سیانته محدثین و صوفیه کالمیلین اختلاف است ارباب حدیث منبع و اصحاب تصوف
 بجزا و استحسان آن رفته اند و مسایط انکار محدثین فقط کلام در اسانید اجابو
 مرویه در ین باب است که بطور ایشان فایز بزرگوه صحت و ثبوت نمی شود و
 حضرات صوفیه که از حنفیض شنید با وج دید رسید اند پس بفرمایند
 شنیده کی بود مانند دیده پذیر چه می کنند دیده و دانسته می کنند و
 این مقام نیست که چنانکه مدار صحت و ثبوت احادیث نزد محدثین بر صحت

وثبوت اسانید ظاهر است همچنان منبای صحت اعمال افعال حضرت
 صوفیه بر صحت اسانید باطنی است و کُلُّ حَرْبٍ بِمَا لَدَيْهِمْ فَوْحَانٌ
 آری اگر از شارع منع صریح و نهی صحیح و خصوص علی از اعمال وارد شود و از
 محدثین بطور خودشان بپایه ثبوت رسانند البته صوفیه را حاجتی برای اثبات
 جواز آن ممنوع خواهد افتاد که مخصوصان خاصه و محرمان است که باید ارسال
 و احکام شرعی اتباع شارع را از دست نداده اند و از آنجا که منع در حدیث
 از احادیث صحیحه مرویه بطور ارباب ظاهر مقدمه صلوة الرخائبه است
 آن وارد نشده پس تنها کلام در اسانید احادیث مرویه در میناب حویلی
 الزام بر صوفیه نمی تواند شد که عدم صحت دلیل بر عدم صحت مایه اول
 آن دلیل نیز و علم نیست که ممکن است که همان دلیل دیگر فایز به ثبوت
 باشد و چون بطلان دلیل سمعی مستلزم بطلان دلیل عقلی نیست از
 عدم صحت سند ظاهر عدم صحت سند باطن لازم نمی آید مع هذا یضعف
 محدثین اسانید احادیث مستنده صوفیه را قاطع در عمل بدولت آنها
 نمیتواند شد که ضعاف احادیث را محدثین در خصوص اعمال مغیره داشته اند
 چنانچه شیخ عباد الحق محدث دهلوی در شرح سفر السعادت تصریح بآن فرموده اند

پس استنباط احکام از مجرد قیاس که فقها در باب این نمازها بجای برند
 ره بجائی نخواهد رسانید که هم للناس فیما عیشقون مذاهبت و وصفیه
 هم باسائید باطنه خودشان متشبهت شده عمل ما بن نمازهاست حسن استنباط
 و قول فصل درین عمر که همین قدر بسند که بطوریکه احادیث معنیه می
 در صحت و ثبوت مشروط بشرط مقرره ایشانست همچنان احادیث معنیه
 صوفیه صحافیه در صحت و ثبوت مشروط بشرط معینه روایات این طائفه
 عالیشانست و ازینجاست که بسیاری از احادیث مرویه کتب صوفیه
 هست که محدثین نفی و اثباتا تعرض بدان کرده اند اگر جانی تعارض و مخالفت
 در احکام احادیث این سرود طائفه اتفاق افتد محافظین آداب هر دو
 طائفه را لازم که بعمل تطبیق که برای دفع تعارض میان احادیث محدثین کار
 می برند دفع آن نمایند و درین شک نیست که اولیا خداست و بر او
 و معزز بمصاحبت و مجالست حضرت سرور انبیا علیه الصلوٰة و السلام
 و می شوند پس سخنی که از زبان حق ترجمان سرور پیغمبران بلا اریاب و
 بغیر حجاب بشنوند چگونه بعمل آن بزدانه شان اجنب و لازم نباشد
 و هرگاه محدثین اتباع و امتثال احادیث ثابته سموعه معنیه لازم خواهد

شیخ اکبر محی الدین ابن کثیر
 در فصل احادیث از کتاب فضیلت احکام
 در بیان کیفیت روایات صحیح
 علیه السلام گفته و اینست
 بجز در صورتی که در کتب صحیح
 یا در پنجاه او پنج و یک کاتب
 عنین بحیثه الدیالین الاحکام
 علی حسب ما یکون لفظ الدیال علیه
 من نقل او ظاهر او عمل او کلامی ۱۲

است صوفیه را اتباع و امتثال احادیث مشافیه بطریق اولی لازم و آ
 خواهد بود که دیدار بر شنید فرستی که هست خود ظاهر و هرگاه مشایخ کرام و
 صوفیه عالی مقام که پایه علوم ظاهری را باقصی غایت رسانیده اند
 قائل بخوار و استحقاق عملی بلکه عامل آن باشند تا بعین این باب
 معاینه و مشاهده را در اتباع و امتثال آن مخدور باید داشت نمی
 که امام حجة الاسلام غزالی در احیاء العلوم و عالم کامل و عارف و اصل
 ابوطالب یکی در قوت القلوب بفضائل صلوة الرغائب طب اللسان
 باشند صحت و ثبوت این نماز محل کلام نباشد و اگر استناد بقول
 صاحب احیاء العلوم و قوت القلوب بسکت الغین و مغفم منکرین منفید در
 بجهت الاستدلال ملاحظه رود که با وجود قول باجماع مشایخ کرام استحقاق
 این نماز قول و فعل حضرت محبوب سبحانی قطب بانی سید محی الدین
 عبدالقادر جیلانی رضی الله عنه بسند ابنین مکرین و قطبین مظهرین حضرت
 عبدالوهاب و عبدالرزاق قدس سرهما بمعرض استشهدا آورده چنان
 اشباع کلام در اثبات فضائل نماز مذکور نموده که در حالت معتدله بر
 اثبات آن باقی نیست تفصیل آنچه باجالش بنا بر اختصار الفاو زریتم

در رساله ما ثبت من السنة و دیگر کتب مرقومست این بود بنامی از حضرت
 صلوة الرخائب ما کلام در صلوة البراءة و صلوة القدر پس فضائل
 شب نیمه شعبان که مشهور است برات است نزد محدثین هم ثابت و محقق
 است و احادیث صحیح در آن آرد چنانچه در رساله ما ثبت من السنة
 می نویسد عن عكرمة بن قول المدسجانه فيها يفرق كل احر
 حكيوه قال في ليلة النصف من شعبان يبرم امر السنة
 وينسخ الاحياء ويكتب الحاج فلا يزداد فيهم احد ولا
 ينقص منهم احد رواه ابن جرير و ابن المنذر و ابن
 ابى حاتم و ذهب اكثر اهل العلم الى ان ذلك في ليلة لطفه
 و الا ابتداء فيه يكون من ليلة النصف من شعبان و
 در آن سال از حضرت عائشه رضی الله عنهما روایت قام رسول الله
 صلى الله عليه وسلم من الليل يصلي فاطال السجود حتى
 ظننت انه قبض فلما رايت ذلك قمت حتى حركت اهامه
 فتحرك فرجعت فلما رفع رأسه من السجود و فرغ من
 صلوته قال يا عائشة اوايحدياء ظننت ان النبي

و عن عبد الله بن فضال بن
 علي بن ابي طالب قال قال
 رسول الله صلى الله عليه وسلم
 اذا كانت ليلة النصف من
 شعبان قوتوا البليبا و صوموا
 نهارها فان الله ينزل فيها الغزوة
 الممطر الى السماء الدنيا يقول
 آنا من سننك ان تغفر له الا
 مستزق فارز الآبى في ذنوبه
 الا اذا الاذخى نفع اجرا
 اخرج ابن ماجه

قد خاس بك فقلت والله يا رسول الله ولكني ظننت انك
 قبضت بطول سجودك فقال ائتدريين اية ليلة قلت الله
 ورسوله اعلم قال هذه ليلة النصف من شعبان ان الله
 يطلع على عباده فلي ليلة النصف من شعبان فيغفر للمستغفر
 ويرحم المسرحمين ويؤخر اهل الحقد كما هم رواه البيهقي
 واحاديث دگر نیز در فضائل این شب قیام آن در آن ساله و دیگر
 کتب حدیث مرویست اما شب قدر که آن شب است و هفتم رمضان نزد
 اکثر علماست پس فضائل آن از قرآن واحادیث صحاح آنقدر متعارف
 و مشهور زرد نواص و عوام است که حاجتمندیان نسبت نمیدانی که بر
 قدر از قرآن برای بیان فضائل همین شب نازل شد و در احادیث صحیح
 فضائل قیام این شب بخوبی مرویست که در آن گنجایش کلام منکرین اصحاب
 چنانچه در مشکوٰۃ ذیل کتاب الصوم روایت کرده و عن ابی هریرة رضی
 عنه قال قال رسول الله صلی الله علیه وسلم من صام رمضان
 ايمانا واحتسابا غفر له ما تقدم من ذنبه ومن قام رمضان
 ايمانا واحتسابا غفر له ما تقدم من ذنبه ومن قام ليلة القدر

خیرین از شب قدر کرد
 معنی این است که بقول
 خاس بسا قدر بود خاس
 بالعباد ای نکس اگر

ایمانا و احتسابا غفر الله ما تقدم من ذنبه متفق عليه
 و نیز در است و عن النسب بن مالك رضي الله عنه قال دخل
 رمضان فقال رسول الله صلى الله عليه وسلم ان هذا
 الشهر قد حضر لكم فيه ليلة خير من الف شهر
 من حرمها فقد حرم الخبز كراهة ولا يجرم خبزها الا كل
 شهر و رواه ابن ماجه و عن سلمان الفارسي رضي الله عنه
 قال خطبنا رسول الله صلى الله عليه وسلم في اخير يوم من
 شعبان فقال يا ايها الناس قد اظلمت شهر عظيم شهر مبارك
 شهر فيه ليلة خير من الف شهر الحديث ائمة شريفة
 از فضائل شب نیمه شعبان و شب قدر که در رمضان است و احادیث و اثر
 در فضائل ماه رجب اگر چه بعضی از آن محل کلام نزد محدثین است نیز در کتب
 حدیث مرویست و احادیث فضائل صلوة الرغائب که در شب جمعه الیوم
 این ماه معمول مشایخ عظام است هر چند نزد این ظاهر فایز در ترجمه صحیح نیست
 لیکن چون از معمولات حضرات اولیا است بر آن صحیح است و سند طریق دیگر
 سواى طریق ارباب ظاهر است بحکم اگر کلام در فضائل شب جمعه و شب نیمه

شعبان و شب قدر است پس مضامین این شبها مقبول و منظور محمد است
 و اگر کلام در قیام این شبها و تادیبه صلوة در آنهاست آنهم از شارع ثابت
 و اگر کلام در جماعت نماز نفل در این شبهاست پس سلم که فقها جماعت نفل را
 غیر از موارد و ماثوره کرده گفته اند لیکن قیام در این شبها و تادیبه صلوة در آنها
 معمول حضرات مشایخ با جماعت نیست پس الزام غیر لازم بر ذمه این بزرگان
 دین عائد نمی شود و از عنوان کلام که از مستمل نفل کرده علت کراهت
 درین نماز با همین جماعت و بسبب حثیت قال فعلم ان کلام من صلوة الزعاب
 لیلة اول جمعة من رجب و صلوة البراءة لیلة النصف من شعبان و صلوة
 القدر لیلة السابع و العشرین من رمضان باجماعه مکروهه انتهی و نیز در
 تفریح آئینه علت کراهت نوافل در غیر مواد ماثوره همین جماعت نوشته
 پس بجزای الحقی یعلو ولا یعلی چون آفتاب غیر زود پیدا و بود است
 که در معمولات مشایخ که بالترام جماعت درین نمازها تلفت اند موافق ظاهر
 شرح و تصریح فقها هم شائبه کراهت نیست مع هذا اقوال فقها در کراهت
 جماعت نفل مختلف افتاده بعضی قائل بطلق کراهت و بعضی کراهت
 را تسقید بسبب تداعی بغیر موارد و ماثوره نموده و بعضی متقید باعد از مضامین

للم

در نفل نماز
 کراهت از
 اهل اختلاف

ساخته به تحقیق و تنقیح این مسئله پرداخته اند ملا علی قاری در شرح مختصر قایم
 نوشته و لایوتی جماعه خارج رمضان ای یوتی لامام
 جماعتی در رمضان فقط و علیه اجماع المسلمین و لایوتی
 باجماعت خارجیه لانه نقل من وجه و الجماعتی فی النقل فی غیر
 رمضان مکروه و عمر شمس الائمة ان التطوع بالجماعه انما یکره
 اذا کان علی سبیل التداعی اما لو اقتدی واحد بواحد او
 اثنان بواحد لایکره و اذا اقتدی ثلثه بواحد اختلف فی
 و اذا اقتدی اربعه بواحد که اتفاقاً انتهی و صاحب در مختار گفته
 و لایصلی الوتر و لا التطوع بجماعت خارج رمضان ای یکره
 ذلك لو علی سبیل التداعی بان یقتدی اربعه بواحد کما فی
 الدور و لا خلاف فی صحته الا اقتداء اذ لا مانع ظهر و ظاهر
 که مراد از تطوع در عبارتیکه ملا علی قاری از شمس الائمة نقل کرده و نیز در
 عبارت در مختار نماز نفل است چه بقرنیه سیاق و سباق کلام در
 نماز نیست که خارج رمضان تنها خواندنش مشروع و جماعت در آن
 سبیل تداعی مکروه باشد و آن نماز نفل و وتر است بخلاف تراویح که

مشروعیت و سنونیت آن مخصوص برضانت فقط پس برین تقدیر
 بوافل شب قدر هر چند معمول مشایخ کبار التزام جماعت در آن نیست اگر
 باجماعت بسبیل تداعی بخوانند نیز مشروع خواهد بود زیرا که کراهت جماعت
 در نماز نقل بسبیل تداعی مقید بخارج برضانت چنانچه از تصریح ملا علی قاری
 و نیز از عبارت در مختار استفادست و بنابراین اگر نماز تجمید هم در رمضان
 باجماعت بخوانند جائز بلا کراهت می تواند شد و لهذا جماعت در تجمید خواندن
 قرآن در شبهای طاق از عشره اخیره رمضان مقبول از سلف و معمول درین
 دیار و امصار است و کسانی که از فقها جماعت را در تجمید بدعت گفته اند معمول
 بر بدعت حسنه می توان کرد چنانچه طحاوی قول این بهام را که تلفظ نیست
 نماز را بدعت گفته با وجود اطلاق معمول بر بدعت حسنه نموده و بیانش
 گذشته و نیز شائبه کراهت پیرامون صلوٰۃ الرخائب فی نماز نیمه شعبان
 که التزام جماعت در آن از مشایخ طرفیت ثانویست گردیدن نمی تواند و اگر
 اینها جماعت بطریق تداعی نباشد نیز دست کراهت تا بدامن این نمازها نیز
 قوله پس طریح سلیم و عقل مستقیم پوشیده مباد و آن عقل سلیم و طریح
 مستقیم پوشیده نباشد که این پس مانند پیش منی بر همان مغلطه مستمر است

و خلاصه اش اینکه هر امر که از شارع ثابت نباشد آن مکروه و بدعت است و
 لهذا فقها نوافل جماعت را در غیر موارد ماثوره مکروه و بدعت نهند اما در عمل
 مولود مثل جماعت در صلوٰۃ الرغائب و دیگر نوافل مکروه و بدعت باشد در احوال
 این تقریر اگر چه بیانش قاصر است لیکن مقصود او از این تمثیل و تشبیه همین است
 و بس چون اصلی برای تعیین و تخصیص عمل مولود محدثین و فقها از قول
 فعل شارع بر آورده اند پس این قیاس متقابل لکن بچو قیاس اول من قاس باشد
 و ذکر صلوٰۃ الرغائب جماعت در مقام بطریق سطر از واسر کی عقل مشوب
 بوحم است و تحقیقش است باقیان کلام در خواندن نفل قبل نماز عیدین پس قیاس
 محل نزاع بر چنین نمازها که از موارد مبنی عنہاست همزگ قیاس جماعت در صلوٰۃ
 الرغائب است مهندا چه جای خواص احدی از عوام صوفیه هم قائل بحواز
 این نماز نشد پس ذکرش فی صلوٰۃ الرغائب نیز بجای خود نباشد و دیگر تفصیل
 جواب این سفسطه بکرات و مراتب چنان گذشت است که چنین توهمات فاسد
 پیرامون آن نمیتوان گردید قوله و قد صح انه قيل لابن مسعود رضي الله عنه ان
 تو ما اجمعتوا فی مسجدنا مولانا جلال الدین سیوطی در رساله نتیجه افکر
 فی الجبر بالذکر تضعیف این اثر کرده گفته که محتاج به بیان سند است و حاصل

عبارتش اینست که اگر بلوئی که تحقیق از این مسعود منقولست که دید قومی را
 که در مسجد بر رفع صوت تمهیل می کنند پس گفت که نمی بینم شمار اگر از منبدها
 تا آنکه ایشانرا از مسجد بیرون کردیم گوئیم که این اثر از این مسعود محتاج به بیان
 سندست و بر تقدیر ثبوت پس معارضت با عادت کثیره که ثابت
 و پیش رفته اند و آن حادثه بران اثر از تعارض مقدم انداختی و نیز
 بر تقدیر صحت این اثر گوئیم که محتملست که باعث بر منع و اخراج این قوم
 از مسجد شور و شغب این مجامع بر رفع صوت بوده باشد که منافی ادب و نجابت
 و اب مسجدست بمیدانی که این شور و هیجان موجب انتشار شاغلیت عبادت خدا
 و نمازبان اخلاص آنتا میشود و واقعیست که چنین شور و هیجان متهود در عهد
 رسول خدا صلی الله علیه و سلم نبوده و الا تمهیل و صلوة بر آنحضرت
 علیه الصلوة والسلام و اجتماع مسلمانان در مسجد خود مانور منقول در آن
 عهد رسالت مهد بوده است پس داعی بر منع و اخراج قوم از مسجد فقط رفع
 صوت و شور و شغب خواهد بود مع هذا این روایت که منسوب بتا مازانی
 و طوالع الانوارست صلاحیت معارضه بار و اتی که در صحیح بخاری در کتاب العلم
 مذکورست ندارد و آن اینست باب من جمل اهل العلم ایما معلومه شدنا

عثمان بن ابی شیبہ ناجر مرعین منصور ابی وائل کان عبد اللہ مذکر الناکر
 فی کل خمیس فقال له رجل یا ابا عبد الرحمن لوددت انک ذکر تامل یومین
 اما انه بمنعنی من لک انی اکره ان اظلم وانی اتحولکم بالمو عظه کما کان النبی
 صلی اللہ علیہ وسلم تجولنا بها مخافة السامه علینا یعنی بود عبد اللہ بن مسعود
 کہ چند میداد مردم را بر روز پنجشنبه پس گفت مرا در امر دی یا ابا عبد الرحمن کننت
 عبد اللہ بن مسعود دست ہر آئندہ دست میدارم کاش وعظ و نصیحت میکردی
 تو ما را ہر روز گفت عبد اللہ آگاہ باش تحقیق شان اینست کہ باز میدارم را از
 تذکیر ہر روزہ اینکہ من ناخوش میدارم ملول کردن شمارا و بدستی من مقہد
 میکنم شمارا بپند دادن در وقت نشاط و محل قبول و عدم ملال چنانکہ بود آنحضرت
 صلی اللہ علیہ وسلم کہ تہمد میکرد بار ابو عظمت از بہت ترس ملال بر شمار
 بر طبع سلیم و عقل ستقیم البتہ پوشیدہ نباشد کہ این تعیین و تخصیص روز
 پنجشنبه برای وعظ و تذکیر کہ عبد اللہ بن مسعود از طرف خود ایجاد کرد در
 عمد آنحضرت صلی اللہ علیہ وسلم نبوده پس چه باعث شد کہ عبد اللہ بن مسعود
 بادی ترک کلیہ الاتباع کما یکون فی الفعل یکون فی التکرار کردیدہ معاذ اللہ
 خوشتر از ترک کراہت و بدعت فرمودند پس ازین روایت بخاری

اظهر الشمس و این من الامس است که تعیین تخصیص روز برای عمل خیر کرد
 آنروز از آنحضرت صلی الله علیه و سلم مانور باشد جائز و مستحسن است از آنجا
 است که علما و عظمین از روزهای مفضله روزی برای عطا و تذکیر مقرر کرده
 به بند و مو عظمت می برد از دنیا آنچه در دلی کهنوز مولانا و اسما از ما خاتم
 المحدثین و المفسرین شاه عبدالغفر علیه الرحمه اول و زسه شنبه و جمعه را
 درس مقرر و معین بوده و بیشتر از علما درین باره امصار بعد تاویه
 نماز جمعه محرز این سعادت میشوند و معمول این خادم العلماء هم همین بعد نماز
 جمعه درس قرآن و حدیث و وعظ و تذکیر است با جمله تعیین تخصیص
 عبدالعزیز بن مسعود که روز شنبه را برای وعظ و تذکیر مقرر فرمودند بخارج
 اصل رابع برای تعیین مجلس مولود بهیئت ملتمس و رای اصول ثلثه و کتبه
 سابقه که صوم عاشورا و صوم دوشنبه و اعاده عقیقه است ثابت و متحقق
 گردید ذلک فضل الله یؤتیة من یشاء و الله ذو الفضل
 العظیم قوله همچنین انعقاد این مجلس مولود بهیئت گذشته تا آنکه
 موقته را باید فهمید آنجا گذشت که مولانا جلال الدین سیوطی این اثر
 را که مبعوض استدلال برای ابطال انعقاد مجلس مولود آورده تضعیف

نموده گفته که بر تقدیر صحت معارض احادیث مقدمه که مثبت است
 این اثر است نمی تواند شد و نیز مبرهن شد که محتمل است که سبب منع شود
 از شعب آن جماعه در مسجد بوده باشد نه فقط اجتماع و تخیل و درود بر مصطفی
 صلی الله علیه و سلم پس بخواهی اذاجار الاحتمال بطل الاستدلال
 این استدلال با این اثر صحیح نیست و هرگاه تعیین روز برای انعقاد
 مجلس و مخط و تذکر از قول و فعل عبدالمدین مسعود روایت صحیح بخاری
 ثابت شد همچنین انعقاد این مجلس مولود بهیبت گذاشته مگر موقیبه ^{فمنه}
 که اصل چنین مجلس در زمان هدایت اقران صحابه کرام ثابت و مستحق
 است پس انعقاد این مجلس اختراع از طرف خود استن گبر
 انحراف از طریق اصحاب عظام استن است قول و جناب ما
 شاه عبدالغیر ز قدس سره برین اشاره فرموده اند انما استناد
 بعبارت تحفه درین مقام مدفوع است باینکه چون مدلول این عبارت
 مخالفت صریحه با قول و فعل صاحب تحفه و والد ماجد و جد آنحضرت
 ایشان را و پس لامحاله ماول و مصروف عن الطاهر خواهد بود و ^{نقض}
 این اجمال نیست که صاحب تحفه خودش در جواب سائلی که سوال از

جواز تقرر و تعیین روز بعد سال بنا بر رفتن زیارت بزرگان نموده
 می نویسد که رفتن بر قبور بعد سال یکروز معین کرده البته صورت اول
 آنکه یکروز معین نموده یک شخص یا دو شخص بغیر هدیت اجتماعی مردم کثیر بر
 قبور محض بنا بر زیارت و استغفار روند این قدر از روی آیات
 صحیح ثابت است و در تفسیر در سنن نقل نموده که سه سال آنحضرت
 صلی الله علیه و سلم بر بقا بر سر رفتن و دعای مغفرت اهل قبور می نمودند
 این قدر ثابت است و سبب دوم آنکه هدیت اجتماعی مردم کثیر جمع
 شوند و چشم کلام آمد کنند و فاتحه بر شیرینی یا طعام نموده تقسیم در میان
 حاضران نمایند این قسم معمول زمانه پیغمبر خدا صلی الله علیه و سلم
 خلفاء را شدین بوده اگر کسی این طور بکند باک نیست زیرا که درین
 قسم تسبیح نیست بلکه فائده احیاء و اموات را حاصل میشود سوم طواف
 جمع شدن بر قبور نیست که مردمان یکروز معین نموده و لباسهای
 نفیس و فاخره پوشیده و مثل روز عید شادمان شده بر قبور حاجت بخواهند
 و رقص و غیره سماع با مزامیر و دیگر بدعات ممنوعه مثل سجود بر اقبور و
 طواف گردان قبور مینمایند این قسم حرام و ممنوع بلکه بعضی سجد کفر

بیرسند و همین محل این هر دو حدیث است و لا تجعلوا قبوری
 عمیدا و لا تجعلوا قبوری و ثنا چنانکه در شکوة موجود است انتهى
 و نیز مولانا می ممدوح در جواب سائلی که سوال از جواز عرس بزرگان نموده
 نوشته که زیارت و تبرک بقبور صاحبین و امداد ایشان با پدا
 ثواب تلاوت قرآن و دعایهای خیر و تقسیم طعام و شیرینی امر مستحسن
 و خوب است با جماع علما و تعیین روز برای آنست که آن مذکر انتقال
 ایشان می باشد از دارالعمل مدار الثواب و الا بهر روز که این عمل واقع
 شود موجب فلاح و نجات است و خلف لازم است که سلف خود را
 باین نوع برو احسان نماید چنانچه در احادیث مذکور است که ولد
 صالح بدعوله و تلاوت قرآن و اهدای ثواب عبادت موفرا در اوان
 بهی بر کمال بلا دت و فرط جهل است آری اگر کسی سجده و طواف و دعا
 یا فلان افضل کند بعمل آرد البته مشابیهت با عبدة الاوثان کرده باشد
 و چون چنین نسبت پس حیا محل طعن باشد و در منشور سیوطی مرقوم
 است اخرج ابن المنذر و ابن مردويه عن النضر بن رضی الله عن رسول الله
 صلی الله علیه و سلم کان یاتی احد اکل عام فاذا اتی

این عبارت در جواب
 اعتراضات عبادت کبیر
 نجابی باندل تفاوت
 نوشته اند

قال رسول الله صلی الله علیه و سلم
 اذا مات الانسان انظر
 انقطع عنه عمله الا من
 صدق جاره او علمت من
 ولد صالح بدعوله کما فی قوله

الشعب سلم على قبور الشهداء فقال سلام عليكم بما
 صدرتموا له واخرج ابن جرير عن محمد بن ابراهيم قال كان
 النبي صلى الله عليه وسلم ياتي قبور الشهداء على راس
 كل حول فيقول السلام عليكم بما صدرتم فنعمة عقبي الدار
 وابوبكر وعمر وعثمان يفعلون هكذا انتهى وروى كتب دين
 مقام واخلفاء الاربعه يفعلون هكذا مروى وتبره لاناى مدوح
 در جواب سائلى كه استفسار از مجلس محرم و مرثيه خوانى نموده افاده
 فرموده كه در تمام سال دو مجلس در خانه تقية منعقد ميشود مجلس ذكر موبود
 شريف و مجلس ذكر شهادت نيز اين كه مردم روز عاشورا يا يكه روز
 پيش ازين قريب چهارصد يا پانصد كس بلكه قريب هزار كس زياده
 ازان فراهم مى آيند و در دو سجده انرا بعد ازان كه فقير مى آيد مى نشيند
 و ذكر فضائل حسين كه در حديث شريف وارد شده در بيان مى آيد
 و آنچه در احاديث اخبار شهادت اين بزرگان تفصيل بعض حالات
 و بد مالى قاتل ايشان وارد شده نيز بيان كرده ميشود و در ضمن بعض
 مرثيه ها از غير مردم يعنى جن و پري كه حضرت ام سلمه و ديگر صحابه شينده

در جوابات اعترافات
 عبدالحكيم بن يوسف
 التفسير الكبير عن رسول الله
 صلى الله عليه وسلم انه
 كان ياتي قبور الشهداء اراى
 كل حول فيقول السلام عليكم
 بما صدرتم فنعمة عقبي الدار
 واخلفاء الاربعه هكذا
 يفعلون

نیز مذکور کرده میشود و خواهرهای محوش که حضرت عباس در دیگر صحایف دیده
 و دلالت بر فرط اندوه روح مبارک حضرت جناب سالت مآب می کنند
 مذکور میشود و بعد از آن ختم قرآن و پنج آیه خوانده بر ما حاضر فاتحه خوانده
 می آید و درین بین اگر شخصی خوش الحان سلام بخواند یا مرتبه مشربوع
 آنحضرت مجلس و این فقیر را هم رقت و کمال حق میشود آیت قدریکه
 بعمل می آید پس اگر این چیزها نزد فقیر همین وضع که مذکور شد جائز نمی بود
 اقدام بر آن اصلاً نمیکرد باقیما نزد مجلس مولود شریف پس عالش است
 که تاریخ دو ازد هم شهر ریح الاول همین که مردم موافق معمول سابق ایم
 شد و در خواندن در و دستخول گشتند و فقیر می آید و الا بعضی از احادیث
 فضائل آنحضرت صلی الله علیه و سلم مذکور میشود بعد از آن ذکر ولادت
 با سعادت و نهدی از حال رضاع و حلیه شریف و بعضی از آثار که در
 او ان ظهور آمد بعضی بیان می آید پسر بر با حضرت از طعام با شیرینی
 فاتحه خوانده تقسیم آن بجا حاضر مجلس میشود و حلاده بر آن یارت موی
 مبارک آنحضرت صلی الله علیه و سلم نیز معمول قدیم است و مولانا شاولی
 والد ماجد صاحب تحفه در رساله الانتباه فی سلاسل اولیاء الله از والد

خودشان یعنی مولانا شاه عبدالرحیم روایت می کنند اخباری که
 سیدک الوالد قال کنت اصنع فی ایام المولد طعاماً
 صلوة بالنبی صلی الله علیه وسلم فلم یفتخر لی فی سنه
 من السنین شیئاً اصنع به طعاماً فلم اجد الا حصاً مقلیاً
 فقسمته بید الناس فرایتہ صلی الله علیه وسلم و بیان هدایت
 لسان الحکیم انتهم و در معانی نوشته اند که از نجاست حفظ
 اعراض مشایخ و مواعظت زیارت قرانی ایشان و التزام فاتحه خود
 و صدقه دادن برای ایشان و اعتنائی تمام کردن بتعظیم آثار و اولاد
 متسببان ایشان انتهى اینست حال قول و فعل صاحب تحفه و
 بزرگانیش اما حال خردان پس مولانا شاه رفیع الدین که برادر کوچک
 صاحب تحفه بودند و کیفیت تبحر حدیث و تفسیر علوم نقلی و عقلی بلکه
 علوم ریاضی ایشان معلوم خواص و عوام است در جواب سوالی آنچه
 می نویسد اینست سوال بر سر قبر بزرگی در سال جمع آمدن و
 آنرا روز وفات و عرس قرار دادن با وجودیکه زمان امر سیال
 غیر قارست چه حکم دارد جواب زمان اگر چه سیال غیر قارست

اما آنچه بآن تقدیر کرده میشود زنان از شب و روز ماه و سال اینها
 شرعاً و عرفاً دوره مقررست چون یک دوره تمام میشود و باز از سر
 میشود و بهمین حساب رمضان شهر صوم و ذبح به شهر حج و همچنین
 شهر دیگر در دوره حکم اتجا و با نظیر او داده میشود و چنانکه در حدیث
 است که پیغمبر عرض کردند در حضور جناب نبوت صلی الله علیه و سلم
 که حق تعالی نجات حضرت موسی علیه السلام و غرق فرعون را
 روز عاشورا کرده است برای شکر آن روزه میگیریم جناب نبوت
 صلی الله علیه و سلم فرمود انا احق بهوسی منکم فصام یوم عا
 و امر الناس بصیامه و نیز حضرت بنی صلی الله علیه و سلم
 بلال را وصیت کردند بصدوم روز دوشنبه فرمودند فیه ولد
 و فیه انزل و فیه هاجرت و فیه اموت بنا برین یاد کرد
 آن تاریخ و آن ماه رسم مردم افتاده و چون مردمان از نیهان
 بمحافظت این رسم گذشته اند ایشانرا انتظار سبوی ولد با
 کسی دیگر از اقارب خود میباشد پس رفع انتظار آن فائده است
 معتدبه و معاملات مکاشفه دریافت شد که در چنین روز اجتماع

ارواح دوستان در عالم برزخ هم میشوند پس با او بدعا و تحم و طعام
 بدعتی مباح است و وجه قبح ندارد و اما ارتکاب محرمات از روشن ساختن
 چراغان و طبلوس ساختن قبور و سرودنواضن معارف همه بدعتها
 شنیعه اند و حضور چنین مجالس ممنوع است ازین جوابات افادایا
 چند فایده مستنبط میشود اول آنکه رفتن مردم به هیئت اجتماعی و جمع
 شدن بر قبور بعد سال برای زیارت بزرگان و ختم قرآن کردن
 و فاتحه بر شیرینی باطعام خوانده تقسیم آن نمودن این قسم اگر چه
 معمول زمانه پیغمبر خدا صلی الله علیه و سلم و خلفا راشدین نبوده
 لیکن چون این طور قبحی ندارد اگر کسی بعمل آرد باک نیست بلکه بشارت
 بر فائده برای احیاء اموات طرفی از استخبار استخوان اهدا
 و نیز از اینجا مقترح میشود که بودن امری از امور خیر در زمان آنحضرت
 صلی الله علیه و سلم و خلفای راشدین موجب عدم جواز و کراهت
 و بدعت سمیه بود بشرطیت و این فایده مبنی بر همان قول امام شافعی
 علیه الرحمه است که مختار امام نووی و غیره علمای دین است که هر امر
 مستحدث که مخالف قواعد شرعی نباشد آن اگر استحسنات و

و در عاتق سینه است لهذا اجتماع مردم خواه بر روز ولادت یا وفات
 یا ارتکاب امور ممنوعه شرعیة البته بدعت سینه و ناجائز خواهد بود که باین
 صورت مخالف قواعد شرعیست دوم آنکه تعیین روز و ماه برای
 مولود شریف و اجتماع مردم یکجا در ماه ربیع الاول و همچنان برای انقضاء
 مجلس ذکر شهادت امام حسین علیه السلام در ماه محرم روز عاشورا یا غیر
 آن و شنیدن سلام و مرثیه مشروع و گریه و بکا بر حال شهید است که بلا جواز است
 است سوم آنکه عید گرفتن بر روز ولادت یا وفات بنی یا غیر آن عبادت
 از اجتماع مردم با ارتکاب مخطوبات شرعی است و آن البته ممنوع و همین
 معنی روز تولد و وفات بنی را عید قرار نداده اند گفتن صحیح است بجز
 اجتماع مردم در آن روز و تلاوت قرآن و ذکر احادیث و خواندن روایت
 و تقسیم طعام یا شربنی بعد فاتحه بجا نرسد مجلس که این امر محسن و موجب
 ثواب است چهارم آنکه زمان اگر چه سیال غیر قارست لیکن چون تقدیر
 زمان از شب و روز و ماه و سالست و هر یکی از اینها شرعاً و عرفاناً دور
 سفر است که بعد از انقضای یک دوره دیگر شروع میگردد لهذا بتیظیر
 اعاده این احوال تقضیه هر دوره را حکم اتحاد و تظیرش داده میشود

و همین حساب رمضان شهر صوم و در حججه بشهر حج و پنجمین شهر و دیگر مثل
 ریح الاول بشهر ولادت و وفات سرور کائنات صلی الله علیه و سلم و غیر
 در هر سال محسوبست و منتهی بر همین اعتبارست و شرع صوم عاشورا و صوم
 دو شبه و ایام بیض و صوم عرفه و دیگر امور شرعی که منوط و مربوط
 بنوعین و تخصیص روز یا ماه یا سال است پنجم آنکه با وجودیکه جواز استجاب
 اجتماع مردم بر روز عرس و اهدای ثواب از خواندن قرآن و اطعام طعام
 و تقسیم شیرینی با ائمه استند که خود صاحب تحفه مولانا شاه
 ولی الله و مولانا شاه عبدالرحیم بحمله آنها با ثبات رسید مسأله کاشف
 هم موبدائیت که در چنین روز اجتماع ارواح دوستان در عالم بزرگ هم
 میشود پس ایداد بدعا و ختم و طعام بدعنی مباحست و در هیچ ندارد
 کما مر التصریح بهذا التعمین من مولانا رفیع الدین بر تصریح مولانا ی
 مدوح موقوف نیست و دیگر بزرگان مثل شیخ عبدالحق محدث دهلوی
 و غیر آن نیز همین راه رفته اند و حکم اتحاد نظیر در دوره ماه و سال در عبارتی که
 سابق از رساله سید علی نقول شد تیر استفادت بلکه ندرت هیچ بود
 علمای سلف همین است و الا اعتبار اکثری از احکام شرعی که تخصیص

بعضی از آنها آنجا که شد از دست خواهد رفت از نجابی شایسته
 و بی غائله تصلف بعضی ثبوت میرسد که اعاده شادی میلاد حضرت
 آنحضرت علیه الصلوة والسلام هر سال در ماه ربیع الاول مثل اعاده
 صوم عاشورا و صوم دوشنبه از امور مستحسنة و مستحب است بعضی
 از بی ادبان حق ناشناس که اعاده مجلس میلاد شریف را در ماه
 ربیع الاول تشبیه بجنم کنند اوده روی بیاض را همچو نامه اعمال خود
 شان سیاه ساخته اند کمال اسارت ادب پرداخته اند و از این کلام
 دریده و مین دور نیست که رفته رفته تقییل حجر اسود و طواف خانه کعبه را
 پوچا بنویمان و در بناور هماد یو گویند نفوذ بالمد من تلک الهوات
 و الکفریات و تقوه بانیکه تقییل حجر اسود و طواف خانه کعبه چون با ثور
 از قول و فعل شارعست نقص بان نمیتوان کرد و نوعست بانیکه اعاده
 شادی میلاد شریف نیز مستفاد و مستنبط از قول و فعل شارعست
 منیدانی که شکر آنه نعمت نجات حضرت موسی علیه السلام از دست
 فرعون و روز ولادت آنحضرت علیه الصلوة و التحیة که مناط اعاده صوم
 عاشورا و صوم دوشنبه است همان مناط اعاده شادی میلاد شریف

بعضی از امور مستحسنة

در ماه ذی قعدة الاول موجود است بلکه انعقاد مجلس میلاد و شرفی چون متضمن
 اشاعت و نشر فضائل و معجزات آنحضرت علیه الصلوٰة و الزکات و
 التسلیمات الواقیات با شکرانه نعمت وجود با وجود استحضار
 و استحباب آن نبی یاده تر از استحضار استحباب صوم در دو شب و نظر
 آن خواهد بود بکرات و مرات گذشته که حدوث استوحسنه وینیه بعد از
 قرون ثلثه قانح و استحضار نمیتواند شد معجزه هر گاه از تخریج ابن عباس
 نوکر ولادت با کرامت در قرن اول و سماع آنحضرت علیه الصلوٰة و
 التحیة و دعا های خیر برای نوکر معروض ثبوت میسر شد باز عاوده این
 تقریر بموجب و مقبول است که منهل خیرات و معدن جنات است نشینیم
 کنبیا و ادون بی تکلف باب جنیم بر روی خود کشادست علا و تشبیه
 در اعمال و افعال با فرق ضالّه مطلقا ممنوع شرعی نیست و الا اگر کسی
 از اعمال دینیه که خالی از فی الجمله است بهت استند جائز نباشند
 بلکه مراد از تشبیه ممنوع مشابهت در امر مذموم است و نیز منظور فاعل
 فعل قصد مشابهت با آن امر ممنوع باشد و اینکه گفته میسر در کتاب
 مقهوره است چنانچه در در مختار ذیل باب بالفسد الصلوٰة و یا کفر فیها

وجواز قرأت قرآن دنما از مصحف مرقوم است و جوزه الشافعي بلا كرا
 و هما بهما للتشبه باهل الكتاب اي ان قصد فان التشبيه بهم لا يكره في
 كل شئ بل في المذموم وفيما يقصد بالتشبه كما في البحر انتهى و در خطا و
 نقل عبارات بحر نموده و آن اعزيت قال في البحر ثم اعلم ان التشبه
 باهل الكتاب لا يكره في كل شئ فاننا ناكل ونشرب كما يفعلون
 انما الحرام التشبه فيما كان مذموما وفيما يقصد بالتشبه
 و اگر اضافه برين بايد در رساله تنوير العينين في اثبات رفع اليد من ملاحظه
 رود که مولوی حاجی محمد امین صاحب بلوی در جواب اعتراض ضفیه بر رفع
 یدین که تشبیه بار و افض دارد و هیا نوشته اند جانی که می نویسد که
 ترک السنه للتحرز من التشبيه بالفرق الضاله غیر مشروع کما اخرج لکن
 فی شامله ان رسول الله صلی الله علیه وسلم کان یسدل
 شعره و کان المشرکون یفرقون رؤسهم و کان یحب موافقه
 اهل الكتاب فیما لم یؤصر فیہ بشئ ثم فرق رسول الله صلی الله
 علیه وسلم رأسه و روى غیره انه فرق لانه علم ان
 التفریق من سنن ابراهیم علیه السلام فقد احسب ان الله

١٤
 بافتح شيخان و ابوداود
 و ابن ماجه عن ابن عباس
 نحوه ١٢

١٥
 لم اقف على نزهه الراديه الا
 ناقض عن قنادي الغراب
 كان النبي صلي الله عليه
 عند قدم النبي سيد
 و كان المسلمون ثم انا جبريل
 فانخرو بالفرق ففرقوا
 على السلام المسلمون
 الى الطوبى
 والسلام

صلی الله علیه وسلم تشبیه اهل کتاب مع کونهم کفار افاضی بظهور
 کونهم سنیین الانبیاء السابقین مع انه لو توهم بتقلید هم
 فی جمیع الافعال فکیف بالسنة التي علمت سنتها بالنبینا
 صلی الله علیه وسلم فی حقنا مع اننا لا نخری تشبیه الفرق
 الضالة بل اتفقت الموافقة ثوانه صلی الله علیه وسلم ترکوا
 ووافق المشرکین مع انهو اسوء حالا من اهل الکتاب لما علم
 کون القریق من سنیین ابراهیم علیه السلام انتهى
 پس از تصریح صاحب در مختار که ما خود از بحر استغیر تصحیح با ثبات
 که تشبیه اتفاق با فرق ضالان در فعلی که آن فعل مذموم شرعی نباشد مخدور
 ندارد و آنچه از تحقیق مولف توفیر المعینین ستفاد است برای اثبات دعوی
 و اسکات منکر فقط کافی است که بسند حدیث مذکور غیر آن در خصوص
 اختیار تفریق شعر اس برسد که آنحضرت صلی الله علیه وسلم بظهور آمد
 چه جایی مشابته با اهل کتاب از مشابته با مشرکین هم بالاتر از مشابته
 پس مشابته اتفاق با جنم کهنه است که داعی بران تکرار شادی میلاد شریف
 در هر سال است پس هرگز مخدور شرعی نمی تواند شد یعنی منی که هرگاه

تفریق موی سر با وجودیکه مشابهت با مشرکین داشت نظر بریک از سزا
 ابراهیم علیه السلام است اختیار شارع افا و پس تکرار شادی میلاد ^{تشریف}
 که مستند بسابع و سند بقول و فعل شارع از تکرار صوم و روزه و شب
 و صوم عاشورا و تکرار عقیقه است بطریق اولی اختیار را باب اسلام و
 ایمان خواهد افتاد و چنانکه قصد شارع از تفریق مذکور مشابهت با اهل کتاب
 و مشرکین نبوده بلکه منظور نظر برایت از فقط اتباع سنت ابراهیمی بود
 همچنان مقصود و مباشرت تکرار شادی میلاد شریف تشبیه با جنم کهنیاست
 بلکه پیش نظر اینها اتباع قول و فعل شارع از تکرار صوم و روزه و غیره
 است پس اختیار این تکرار البته امر تحسن و مأمور شرعی باشد پس ^{این} وجود
 تکرار مشروع با این مشابهت جنم کهنی کاشدن کمال ادبی و نبی است
 پوشیده نماند که اینقدر اطباء کلام درین مقام اگر چه شایسته از تحفظ صفتی
 در شرح کلام صاحب تحفه داشته باشد لیکن حسب اسلام نگذاشت
 که این مرحله را چنانکه باید طی ناکرده سخن را ناتمام گذارم حالاً باز رجوع
 باصل کلام نموده میگویم که از تحقیق و تنقیح ما سبق معلوم شد که مقصود صاحب
 از عبارت نوع پازویم که منقول است فقط تشبیه بر او نام تشبیه با جنم

بدعات شیعه است چنانکه میگویند که اشغال مستحبه را یک چیز بعینه دانستند
 و این وهم خبیث بر ضعیف العقلمان غلبه دارد فقط و مراد از آن شیعه
 چنانکه تصریح می کنند که اکثر شیعه در عادت خود منتهک این خیال اند
 سئال روز عاشورا در هر سال که بیاید آنرا روز شهادت حضرت امام
 حسین رضی الله عنه گمان برند و احکام ماتم و نوحه و شیون
 گریه زاری و فغان و بیقراری آغاز نهند تا آخر زیرا که ازین کلام
 صاف می تراود که شیعه روز عاشورا را که هر سال می آید بعینه روز
 شهادت امام حسین علیه السلام گمان بده بدعات مذکوره عمل می آید
 و میدانند که گویا امام مدوح در همین روز و همین وقت شهید شدند پس
 مدار شیعه بر گمان عینیت این روز عاشورا با آن روز عاشورا و آنجا
 بدعات شیعه مذکوره است و این گمان البته سناط تشیع شرعی و عقلی
 است چه مبنای ادوار لیلی و نهاری و سبوعی و ایامی شهری و حلی
 باعتبار مماثلت نظیر با نظیر است نه گمان عینیت صرفه که از اغلاط
 واهی و نه اختراع بدعات شیعه که از تلبیسات البلیسی است از اینجا باید دانست
 که بودن مان مرستیال غیر فار و عدم ثبات و قرار آن او و اعاده نمودم

محال بر کسائی وارد میشود که قائل بعینیت حقیقی زمان باضی زمان حال
 باشند بر کسانیکه قائل تغایر حقیقی در اجزای زمان بوده برای اجزای
 احکام مشروعه اعتبار اتحاد نظیر با نظیر می کنند و از شواهد این عمومیت
 آنچه صاحب نخه خودش از تفسیر در سنن معروض استناد نقل کرده که
 آنحضرت در سر هر سال بر مقابر می رفت و دعا می گفت اول قیوم می خواند
 و از عبارتی که در جواب سوالی از مولانا رفیع الدین معروض نقل شد که ششم
 علی نصف السماء حکم اتحاد با نظیر میدرخشد و نیز از عبارت انبیا و اهل بیت
 که تخلی بخلیه نقل گردید تا میدانیم جنسی کالقمی فی لیلۃ البدر ساطع و لامع
 و اگر اضافه بر مذکور است سابقه مطلوب است ملاحظه رود که صاحب نخه
 در تفسیر فتح الغر فی ذیل سوره الحاقه در تفسیر ایام خالی می نویسد
 یعنی در روزهای گذشته یا روزهای که اکل و شرب خالی بوده و
 آن روزها روز ماه رمضان است و دیگر ایام صیام سنون مثل ایام
 بیض و عرفه و ذی کعبه و روز عاشورا و روز دوشنبه و پنجشنبه و روز
 شب برات و غیر ذلک انتهی و این عبارت چنانکه
 می بینی از فروش تا عیش من او می بالست که

روزه روز عاشورا و روزه دوشنبه و همچنین پنجشنبه و
 روز شب برات مثل ایام بصل و غیره و ذمی حجه از جمله
 صیام سنون است و تفرقه که در عبارت تحفه میانه روزه
 عیدین و عاشورا از شکر گزار برای نعمت متجدده سال بسال
 یعنی ادای روزه رمضان و ادای حج خانه کعبه است فقط در
 عیدین جاریست نه غیر آن و هرگاه صوم دوشنبه و پنجشنبه و
 عاشورا در صیام سنون محسوب گشت این تفرقه از میان
 برخواست که درین روزها چه جای تجدد نعمت حقیقه خیر از تجددات
 و تغیرات آسمانی چنانکه در روز و مهر جانست نیز متصور نیست
 لهذا حکم بپوزة دوشنبه برای تادیه شکر نعمت ولادت و غیر آن
 و بروزه عاشورا برای شادی نجات حضرت موسی و غرق فرعون
 شرف نفاذ از شارع یافته بلکه شارع خود بنفس نفس بمواره ملتزم
 روزه دوشنبه مانده و بلال را وصیت باین روزه فرموده و یک
 سال میاشر صوم عاشورا شده بدگیران حکم نموده آری تعید بعد با تمام
 و عید نوز و عید غدیر البته مبنی بر و هم فاسدست و مخالف مذیب

اهل سنت و جماعت و آنچه مرقوم است که از اینجا معلوم است که روز
 نزول آیه الیوم اکملت لکم دینکم^و انما از مسامحات علمای
 زیرا که تفرقه در روز نزول وحی و شب معراج و عید فطر و عید نحر از
 تجد و نعمت بهر سال و عدم آن مسلم لیکن روز نزول آیه الیوم اکملت
 لکم دینکم^و در دائرة نفی عید گنجدین نمیتواند که از روایت بخاری
 و تصریح شارحین ثابت است که روز نزول آیه مسطور و عید گرفته اند
 در بخاری ذیل باب زیاده الایمان و نقصان مرویست عن عمر
 بن الخطاب رضی الله عنه ان جلا من اليهود قال یا امیر المؤمنین
 آیه فی کتابکم تقرؤنها لو علینا معشر الیهود نزلت لاتخذنا ذلک الیوم عیدا
 قال ی ایه قال الیوم اکملت لکم دینکم و انتم علیکم
 علیکم بغیتی و رضیت لکم الاسلام دینا فقال عمر قد
 عرفنا ذلک الیوم و المكان الذی نزلت فیہ علی البنی صلی الله علیه
 و سلم و هو قائم بعزقه لوم الحجة انہی شیخ الاسلام در ترجمہ این حدیث
 نوشته بدستی که مردمی از یہود که نام قوم موسی علیه السلام است گفت مرزا
 یا امیر المؤمنین آتی است در کتاب شما که میخواہد آنرا اگر بجا کرده بود ما را

بر آنکه میگرفتیم ما روز زول اعیاد که تعظیم میکردیم از خوشی میبودیم در آن
 هر سال اهمیت عظمت و بزرگی آنچه حاصل شده است در آن روز شرف و کمال
 وین و تمام نعمت ازین آن یگونی قائل کعب جبار بوده پیش از آنکه اسلام آورد
 عمر کدام آیت است آن گفت نفرز این یلیوم اکملت لکم دینکم یعنی
 کامل کردیم شمار دین شما از جمله آنچه محتاج بودید شما در صلاح معاش و معاتبات
 قواعد عقائد و تهید اصول شرائع با توفیق قوامین اجتهاد و تمام کردیم بر نعمت
 خود را که البته با ما مورد مذکوره است و راضی شدیم و اختیار کردیم بر بی شما اسلام
 که ملت خفیه سلسله است از رویین بودن پس گفت عمر در جواب یهودی
 بجهت حق و استیم آن روز را و آن حاجی آنکه نازل شده بود این آیه در آن زمان و مکان
 بر پیغمبر ماصلی الله علیه و سلم بجالی که آنحضرت استیاده بود بعرفه روز جمعه یعنی
 در عرفات چه وقوف روز عرفه معروفست بعرفات یعنی فراموش کردیم
 زمان مکان نزول بلکه حال قیام را که در آن وقت بود روز جمعه و روز
 عرفه هر دو روز عید است چنانچه در روایت دیگر صریح آمده پس یک عید
 چه باشد دو عید گرفته ایم یا آنکه بگرفتن عید جدید حاجت نداریم از
 سابق دو روز عید بود که همه و عرفه است و زیادت بیان مکان در جواب

یا برای اعتبار روز عرفه است در برابر روز جمعه یا اشاره است بان که فضل کانز
 که در آن نازل شده نیز مد نظر داریم و به تعظیم وی می پردازیم چه جای سزوتنا
 و محبت که مراد آن باشد چنانچه کرمانی گفته چون بصحت پوسته که زول آن
 آید بعد عصر بود و عید تحقق نمیشود مگر از اول نهار لاجرم روز آینده را عید
 گرفته ایم انتهى و در خیر جاری شرح صحیح بخاری مرقوم است قد عرفنا ذلك
 اليوم یعنی آنخدا ذلک اليوم عید او کذا آنخدا مکان نزولها محلا لا عظم
 ارکان الدین و هو الحج و هذا ذلک کان وقت نزولها آخر يوم عرفه وقد
 جعل الفد منه عید انتهى همچنین است در دیگر شروح بخاری اگر باستیفاء
 نقل عبارات شروح که مثبت عید گرفتن روز زول آیه مذکوره است بایدیم
 کلام بطول انجامد پس از اینجا معلوم و متیقن شد که روز مذکور را عید گرفته اند
 و اگر از عید تعظیم و تکریم آن روز و تا وید مراسم تهنیت و سرود و اجتماع
 مسلمانان بر وضع مشروع مراد دارند در عید گرفتن روز نزول وحی و تسبیح
 بلکه روز ولادت بنی خاصه روز ولادت باکرامت حضرت سالت علیه الصلو
 و التحیة هیچ مضائقه نیست که منافی درین باب از شارع مانور و منقول
 نگردیده و اگر مراد از آن اجتماع مردم و ارتکاب بدعات شنیعه و غیر

قیوم است پس البته عید گرفتن آن روزها ممنوع و غیر شروع خواهد بود و
 آنچه از منسوخیت صوم عاشورا که سال اول موافقت یهود آنحضرت
 صلی الله علیه و سلم بجا آورده بودند نوشتند نیز محمول بر ستم
 میتوان کرد چه اگر مراد ازین منسوخیت فرضیت صوم روز مذکور
 است پس البته صحیح و مسلم لیکن این معنی منافی سیاق کلام
 است که فرضیت صوم عاشورا یعنی بر وجه مذکور نبوده تا منسوخیت
 آن دفع وجه مذکور میگردد بلکه منسوخیت فرضیت آن صوم لغز
 صیام رمضانست چنانکه بیانش بیاید و اگر مراد از منسوخیت
 صوم مذکور منسوخیت آن صوم است که آنحضرت صلی الله علیه و سلم
 برای تادیبه شکر نجات حضرت موسی علیه السلام موافقت یهود
 در مدینه یکسال داشتند و بدین حکم فرمودند و در سال آینده قاضی
 یافتند و همین معنی متضمن سیاق کلام است پس بحر نکوت
 دیگر چه باید کرد که خودشان در تفسیر ایام خالیة قائل منسوخیت
 این صوم بوده اند نه فرضیت آن پس حکم به نسخ فرضیت
 این روزه سنتی چگونه صحیح باشد معهود در

رساله ما ثبت من السنه از ابن عباس رضی اللہ عنہما
 مرویت قال قدم رسول الله صلى الله عليه وسلم
 المدينة فأرى اليهود يصوم عاشورا فقال ما هذا
 قالوا اليوم صالح انجا الله فيه موسى وبنی اسرائیل
 من عدوهم فصامه فقال انا الحق بموسى منكم فصامه
 واعرصيامه وفي رواية فقال لهم ما هذا اليوم الذي
 تصومونه قالوا هذا يوم عظيم انجا الله فيه موسى و
 قومه وغرق فيه فرعون وقومه فصامه موسى
 شكرا فحسب الصوم تعظيما له اخرج البخاری ومسلم
 انتهى وهو اوفق این روایت است آنچه از مولانا رفیع الدین بن حو اب
 سیامی از تعبیر بوم روز وفات و عمر بن باوجود بودن آن سیال غیر قاصه
 این صوم نوشته اند و قدم نقله و پیشتر از بن این روایت از رساله
 ملا علی قاری نیز منقولست و دیگر علماء هم این قصه روایت کرده اند
 پس این احتمال هم محتمل صحت نمیتواند شد مگر اینکه گفته شود که مراد از
 منسوخیت صوم عاشورا همان احتمال اول است و آن خود صحیح چنانکه

در کتب صحیح مصرحت که فرضیت صوم عاشورا قبل از فرضیت صیام
 رمضان بوده همین که روزه رمضان فرض شد فرضیت صوم عاشورا
 منسوخ گردید در رساله ما ثبت من السنه از جامع الاصول منقول است
 عَنْ حَالِشَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا قَالَتْ كَانَ عَاشُورَ الصِّيَامِ قَبْلَ
 رَمَضَانَ فَلَمَّا نَزَلَ مِصْرًا كَانَ مِنْ شَاءِ صَامٍ وَمِنْ شَاءِ فَطَرَ
 وَفِي رِوَايَةٍ قَالَتْ كَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَحْرَ
 بِصِيَامِ عَاشُورَ الْحَدِيثِ وَفِي أُخْرَى قَالَتْ كَانَ إِذَا صُومُوا
 عَاشُورًا قَبْلَ أَنْ يَفْرُضَ رَمَضَانَ وَكَانَ يَوْمًا سَتَرَفِيهِ الْكَلْبَةُ
 قَالَتْ فَلَمَّا فُرِضَ رَمَضَانَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ
 مِنْ شَاءِ أَنْ يَصُومُوا فَلْيَصُومُوا مِنْ شَاءِ ابْنُ سَلَمَةَ يَتْرُكُهُ أَنْتُمْ وَعَلَى نِزَاجِ
 الْقِيَاسِ فِي أَحَادِيثٍ وَبِغَيْرِهِمْ مُوَافِقِ ابْنِ رِوَابِتِ آدَمَةَ وَدَرْفَسِيهِمْ لِعَزِزِ
 ذِي نَفْسِيهِ كَمَا كَتَبَ عَلِيُّ بْنُ أَبِي طَالِبٍ فِي رِوَايَتِهِ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ
 وَبِإِثْمَانِ وَرِوَايَةِ عَاشُورَ وَبِهِمْ فَرَشْتَهُ أَرْفَعَتْهُ تَحْتَهُ نِزَارَتِ بَعْضِ أَحَادِيثِ مَعْلُومَةٍ بِصَوْمِ عَاشُورَ
 هُمْ مَعْمُولِ أُمَّ حَالِشَةَ بِوَدِّهِمْ وَأَخْبَرَتْ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بِأَنَّ صَوْمَهُمْ شَدِيدٌ
 رَمَضَانَ فَرَضَ فَفَرْضُ عَاشُورَ شَدِيدٌ بَابِ حَالِشَةَ وَبِإِثْمَانِ وَرِوَايَةِ عَاشُورَ بِمَا تَمَّ

از فحاشی حاوی حدیث منقوله از جامع الاصول ظاهرست ^{و بیست}
مذمب حقیقه در کتب اصولیه تعصیل این مسئله بجای خود مذکور
بالجمله بنور این مقام خالی از غائله تردد نیست که از قطع کتب حدیث
مستفاد میشود که قصه صوم یهود که در مدینه بوقوع آمد بعد از
رمضان منسوخست صوم یوم عاشورا است ^{و حضرت در آن سال}
خلال ماه ربیع الاول فایز یافتند و بصوم نهم محرم که بشرط
حیات اراده آن سال قابل میداشتند موفق نشدند و از اینجا
که صوم عاشورا سنت قولی و فعلی هر دو بوده است و صوم نهم
محرم را فقط سنت قولی میگویند و چون این صوم عاشورا قابلیت
سسخ ندارد پس بنا بر این صوم بر مجرد و هم نمیتوان گذشت حال آنکه
در کتب حدیث موجودست که روز عاشورا کفار گناهان بسیار
مستفردست چنانچه در رساله ما ثبت من السنه نوشته و عن
ابی قتاده ان النبی صلی الله علیه و سلم قال صیام یوم عاشورا
انی احتسب علی الله ان یکفر السنه التي قبله اخرجہ الترمذی
انت ^{منقوله} قصه مختصر عبارت از تحفه درین مقام ^{محتمل التاویل و}

و مصروف عن الطایفه است استناد منکرین اعمال حسنه مثل عمل
 مولودیت و عرس شایخ کرم آن صحیح و درست تواند شد
 علاوه مقدمه مسلمه عقلی و غیره که قول مقابله فعل و عمل اقوی
 افضل و اولی از مجرد قول است پس محقق قول موافق ظاهر عبارت تخته
 صلاحیت رضاء قول فعل صاحب تحفه و نیز گانش که سابق منقول
 شد ندارد قول پس چیه قاعده کلیه مطروده مذکوره بالا انعقاد بر
 مولودیت کذایه ملترمه موقته از سابق تا بیانات مسکته نظر
 و مفرجه مناظر بکرات و مراتب بینین پس که مرد می که آنرا قاعده کلیه
 مطروده قرار داده ممنوع و مردود است بیکه بعضی از امور دینی
 که در عهد آنحضرت صلی الله علیه و سلم از قوه لبعقل نیاید در عهد خلفای
 راشدین ضوان الله علیهم جمیع جلوه ظهور یافته بعضی از آن در عهد
 خلیفه اول و بعضی از آن عهد خلیفه ثانی و بعضی در عهد خلیفه ثالث
 چنانکه بیانش رفت و بعضی از آن زبان خلفاء اربعه هم رنگ وجود
 نگرفته در زبان تابعین بوقوع آمده علی بن ابی القیس رفته کار متواتر
 مسلمین و نوبت بست تحت متاخرین رسید و هرگاه متواتر

مسلمین واجب الاتباع گردید پس اگر استجاب استحسان ^{نعمت}
 مجلس بود بهیئت کذائمه مذکوره سابق ترقی کرده قابل بود شوند
 اولی و حسن خواهد بود لهذا بعضی از اکابر حرمین بقیه قیام سنگام که
 ولادت آنحضرت علیه الصلوٰه والسلام واجب نوشته اند و اگر
 مسلمانان حال عدای بین اسلام درین و زمان که هر کویچه برین
 فضائل بیغیر خود برائی و حج دین و ترغیب مردم میکنند بدیده حمیت
 استکلاما لحظه نمایند ^{نعمت} مجلس بود وقت که موجب نشر فضا
 و معجزات سرکائنات علیه الصلوٰه و التحیات در ماه ربیع الاول
 بلکه در هر ماه فرمونه خود با لازم واجب اند و چون بسبب اتباع
 شرع متمثال توارث مسلمین متمثال شرع و انکار آن انکاران باشد
 پس حسن الطائفه موافقه الامم و قهها مخالفتهم بمعارضه بالطلب
 البته در مقام صادق آید و توهم گرفت و بدعت و در عملی که کارش
 از استجاب خوب هرگز نمیتوان کردید قوله در سخن وقت
 ذکر ولادت آنحضرت صلی الله علیه و سلم نیز اصل است استسخ
 بر ناظر اهل بصیرت و منصف است و جابجرت مستتر خواهد بود که قیام

النظائر واللبام + فيما جئ من المزايا العظام + وما ندرست
 من النديا الفخام + الذي اوجدت بوجوده لا يكون فضلك
 حام وسام + وتشرفت بولادته الليالي والايام + ولا يرا
 مولده تشرفا بالمشرف والاكرام + منجى الآتين عن هاتين الآثام
 ومفسس النفوس اولى الامور والآثام + عن سواها الهابوية و
 الآثام + الآسى الموصى للاساسة العصاة والعصام + المباح
 المباح عند المدعين قيام القيام + حاشى الملبدة من يوم يسا
 جميع حميا من عموم الالتهام + واشتغلت المشفع لغيرهم الكبار
 اجسام + عطرته ترتبه وتورات كل من نتمى اليه من الاحفاد
 والندام + بعرف شدي من الصلوة والسلام + ما فاحت فواح
 الرند والكشام + وما تشمت المشوم المشام + بعد فالعروض
 على ذوى المزايا الركية من اصحاب الافهام + واولى المزايا الذكوة
 من ارباب الافهام + ان زبطا من الجملة اللبام + وشرفته
 تمن السفلة القدام + الذين سمو انفسهم العلماء وروى لهم العلم
 لا يعطون حتى معنى القدرة والاولوية واختتام + بعوا اية الاحصا

كسان النبي نوح عليه السلام

والى الامم

في الاعوام + وطعوا طغيان غير بل الحام + غنغوا ان بعدوا في عد
 الاعلام + وليتبار اليهم بالبنام - في لغوا فيما لا خلاف فيه من ^{نظروا ١٢}
 الاسلاف الى الاخلاف الكرام + ظنا منهم انهم بعدون باسكا
 في الاشجار الشبهام + تحسبان اكثرهم لسمعوا + ويعقلون ان
 بهم الا كالاتعام + وسوف يعلمون حين يرون العذاب كيف ^{جمع اسهم هو سدا في الفوا ١٢}
 اضلوا الامام + زين لهم شيطان اعمالهم فصدتهم عن السبيل
 فهم لا يهتدون بالتفهيم والاعلام + بل يضلون ويضلون ^{١٢}
 الشبهام + فلكم جابل ومهواو يا موابا يد اعلم الا ويا م + وتبعوا
 قوم قد ضلوا من قبل وضلوا الكثير من العوام + فاوا بدت ^{ازمهم يغتصبه ١٢}
 وغتر بغورهم الفصام + وتبدو شمل المسلمين وتبدو ^{١٢}
 انتفض قوم مستقيمون الى القيوم القيام + مقومون للدين ^{نفا في القيوم ١٢}
 القوم على منوال القوام + الذينهم لا يوانه قوام + ولشانه قيام
 يقيمون ويقومون للقومون بهذا القيام + مرودار واهم ^{١٢}
 لا يرد عليه ورتاب طعام + وحوهم اوا حوهم كل حج لقام ^{١٢}
 وصر مواصولهم المهينه شد الاصطرام + بيراع كالصارم ^{١٢}

الخيام + حتى الفرمست اى الفرام + وصحت بالصرم كالصرم فمنهم
 بربر ورجل سفواتا ولىك الكلبام + ومنهم قزام قد استهم باثبات
 سمحت من منكرات هولاء القزام + وكل وجهه يومولها فله بها
 العرام + ولما لم يات لاثبات المولد والقيام + ما شفى العليل ويستقى
 العليل وينقع الا دام + شمر على ساق السجد واخرتم بانجرام استخرب
 المولد واخسان القيام + من هو متفرع فارع في الاصول والكلام
 متبرع بارع في العلوم كلها برعه سبحانه الكلام + الذى علام علوم
 مرفوعة بين العلماء الاعلام + وفيوض صنه سائلة في السهل والرخام
 يحلى الخلاق بالخلق الوسام + وكل الخلاق عن الاخلق الزنام
 وانه لبا مام ميين قد ابانه الامام + وقاصد مقصد الهدى كل قاصد
 باعد يقصد قصد الامام + فلم من امته لامة لها تهتم به هذا
 الامام + وتدين وياتقويا قد قوم الامام الامام + ياتم به النبيل
 يومه الرجال نشيد الرجال من وبادوا كرام يرفون اليه كيازف
 الحام + لاقتراف العوارف المعارف الاحكام + وكل عقد لا تحل
 بانامل العقول والاقمام + وينفى اليه الركاب لينيل المرام + كل

لن

ثنا موصي معا ليه من صين اوشام + فمن اثر اثره اثر الماثره
 العظام + ومن اخذ اخذه يعرف في العرفاء العظام + منقولاته
 نقله معنفة الى الشارع المنعام + وهو يشهد ان كانها بالمعقولات
 احسن العيشيد ووالاحكام + يرمى المعقولات محسوسات ان انهام
 يرمى مناظره كلما ناطره صميتا سيكتيا بالافحام + زان علمه تقاه
 حكمه براه كما ترين الوسام + السحلي والخدم + وفاق اذوكيا الالفق
 فواق ذكاه على القمر التمام + كما ارى على الربانيين ببرد انعام +
 يلزم الى الحق حق الالزام + ويلزم المصافع بالمنطق والكلام
 يعلم من سمعون مواعظ ان ابن ممنون عنده كهام + واصفاه
 البلاء الى ابن المرافعة روع واهتام + هو العلامة البحر الطظام +
 المقول الفضال المنعام + النكر البحر الهام + الاريب اللبيب القفص +
 الخصي الصفي القهار + انحفي القفص العلام + المحمد المحمد القدام +
 ذو شرف والمجد القدام + الذي الركي الكرام مولانا ومولى لانام +
 استاذنا واستاذ الاعلام + المولوي محمد سلامة الله
 لازل كما سنبهت كما منسجا شدة الانسجام + الى يوم تشقق

من نظم ان الشرف المبرور

العالم الذي يتعلمه
 بالاشفاق

اسماؤه بالنعام + فاجاد بها جاد من المد للنظام + وافاد بها انا و
 باشباع الكلام + لاثبات المولد والقيام ما قد تبين به الرشيد ^{الغري}
 تبين النور عن الظلام + فمن كفى بالطاغوت يوم من به فقد تمسك
 بالعروة الوثقى ليس لها انفصام + زهر به الحق زهر الازهر في ربيع
 بلا جهام + بل ظهر ظهوره الضحا في ضحى يوم لم يغيمه الغمام + عبارة ^{القمرة}
 الفصاح فصاح لعقائد الاسلام + واشارته لفصاح فصاح ^{جميع}
 لمكانه لطغام + فمتى سجد ما عده هذا الايام + عاده به سجد اكل سجد
 عيام + كيف ومن سعى الحق به الوحد والعزم + ومن سعى الحق ^{الوجوه}
 والغرام ^{درمانه ١٢} ^{يطلب ١٣} ^{منفرد ١٤} ^{سجادة ١٥} ^{سجادة ١٦} ^{سجادة ١٧} ^{سجادة ١٨} ^{سجادة ١٩} ^{سجادة ٢٠} ^{سجادة ٢١} ^{سجادة ٢٢} ^{سجادة ٢٣} ^{سجادة ٢٤} ^{سجادة ٢٥} ^{سجادة ٢٦} ^{سجادة ٢٧} ^{سجادة ٢٨} ^{سجادة ٢٩} ^{سجادة ٣٠} ^{سجادة ٣١} ^{سجادة ٣٢} ^{سجادة ٣٣} ^{سجادة ٣٤} ^{سجادة ٣٥} ^{سجادة ٣٦} ^{سجادة ٣٧} ^{سجادة ٣٨} ^{سجادة ٣٩} ^{سجادة ٤٠} ^{سجادة ٤١} ^{سجادة ٤٢} ^{سجادة ٤٣} ^{سجادة ٤٤} ^{سجادة ٤٥} ^{سجادة ٤٦} ^{سجادة ٤٧} ^{سجادة ٤٨} ^{سجادة ٤٩} ^{سجادة ٥٠} ^{سجادة ٥١} ^{سجادة ٥٢} ^{سجادة ٥٣} ^{سجادة ٥٤} ^{سجادة ٥٥} ^{سجادة ٥٦} ^{سجادة ٥٧} ^{سجادة ٥٨} ^{سجادة ٥٩} ^{سجادة ٦٠} ^{سجادة ٦١} ^{سجادة ٦٢} ^{سجادة ٦٣} ^{سجادة ٦٤} ^{سجادة ٦٥} ^{سجادة ٦٦} ^{سجادة ٦٧} ^{سجادة ٦٨} ^{سجادة ٦٩} ^{سجادة ٧٠} ^{سجادة ٧١} ^{سجادة ٧٢} ^{سجادة ٧٣} ^{سجادة ٧٤} ^{سجادة ٧٥} ^{سجادة ٧٦} ^{سجادة ٧٧} ^{سجادة ٧٨} ^{سجادة ٧٩} ^{سجادة ٨٠} ^{سجادة ٨١} ^{سجادة ٨٢} ^{سجادة ٨٣} ^{سجادة ٨٤} ^{سجادة ٨٥} ^{سجادة ٨٦} ^{سجادة ٨٧} ^{سجادة ٨٨} ^{سجادة ٨٩} ^{سجادة ٩٠} ^{سجادة ٩١} ^{سجادة ٩٢} ^{سجادة ٩٣} ^{سجادة ٩٤} ^{سجادة ٩٥} ^{سجادة ٩٦} ^{سجادة ٩٧} ^{سجادة ٩٨} ^{سجادة ٩٩} ^{سجادة ١٠٠}
 بيدانه من باد بما ضرب على سمعة ختام + كانه صمم طبع على صانعه صم
 قضاياه لا اولئك الغاوين قواضيم + ولا صولهم الكاؤبة بهام
 وصراط + وتلاؤم كلماته كلم وايلام + لمن استخرج الفساد في
 دين الاسلام + وما برحت فيه من الجملة والكلام + لجوارح من جرح
 في الدين جوارح وكلام + اقلامة قناد سهانم + وبيض مهذام +
 فتمضى مضاهبه لسظام + تصعظم بها الكبود لهم وايقو ذام + وتخرج

صعظم

الاصحاح الثاني من كتابه

تسمى وتصيب من تصيب نبرة +
 طرف الطين مضاوّه ومثل الطين^{١٤}
 اما الضفار كالافاعي لسعة^{١٥}
 بالافاعي ان سليمان تسعن +
 يا بارك سد اللبام فقد حوت
 فاحذر بحوله سي بالة
 او عارض البيضاء ^{مثل عقبة}
 لابل من اشباع الكلام سلال
 هذا الذي يربى على ^{بمقاومة} النفا
 قوسامة الاوسام نزل
 بيضاوّه من عين محورة
 هي سطرنا هبت الرحمان او
 وبياضه بين لسطور كلفرق
 او ذاك طرف العين شفي غا^{١٦}
 ويعمل من ضل سبيل عن البو^{١٧}

طورا لطرف تارة بلمام^{١٨}
 مؤنقوذه الاكباد مثل سها^{١٩}
 بعد اله من قاتل بسام^{٢٠}
 فسيلها لايرتجى السلام^{٢١}
 ثم التام ملك ليل متام
 اذا حدثت كاللغز بالاسلام
 فلقد تصور بعارض وطلام
 سود على اصفحات مثل خام^{٢٢}
 برشاقة ووسامة وقسام
 ووسامة يقبى على الايام
 وسواوه من مقلة الارام
 فوق الحذو وصفائر الاوسام^{٢٣}
 السحور ابو مض في الدرج لمظلام
 ونفايعي عن صته الاسقام^{٢٤}
 وقد نهوى في ما ثم واثام

<p>بيضاء في حد الوسيم كسائم وفصاته قد فصحت بمرام الغاصي الذي هو مكر الاوبام جعل اليراعة من فروع بنام مما وراق الياسمين الناس من نشر ذكر السيد المنعام اعلى الذرى ليل اسرى بنام برضا به الاحلى وعذب بنام مولى البرية عصمة الانام يمسح عن مغرم وعظام شحات نظم الكفر خير نظام واشاعة التسليم بالاعظام ارسي درود تجمية وسلام من سمها تشفيه عند مقام نما الطيب للجلان رحام</p>	<p>ونقاطه المسكيتة السوداء في اما الدوائر اترات بلاغة كلا الهندي الدائرث واثر عرف الشدتي يفوح نكاته واجبر من مسك الغزال مطر يا قد اسات فذك عرف طيب خير الوري سامي السما على السنا سبح المدي يم الجدي ودي صند باوي صي صي صي صي الصد معنى لعفاة يمسحها العصاة نظام شمل العالمين محمد صلى عليه وآله رب الوري اهدي لنا وية المسكرم ربه فبذكرة فاحت فرح في الوري الا اعدى فعدت به بالولته</p>
---	--

قد يتبع المذكور في الأكرام من صومه الاثنين أي صيام عما هو البشري عن الأعلام الدر النظيم الرهائي نظام هو منقح التحقيق والانهام اضحى بالصميمت بالافحام لما حق الحق بالاقلام تمضى قلب اولى البوادليان فضل المجاهد بالقادوسا فصل الخطاب محقق لقيام	ذكر الولادة خيرة الأذكار اذ تعيينه في شهر مولد بدا كثر الزمان كثير غاوى سدد مرصفت قد صفت يمينه بلغ الكلام بمبلغ ان الذي قد كان يكر ذكره حقته له من على الالقي بذي سهام والقابمضا جنى المؤلف بالوعى بقلام اشدت مرتجلا لعام حقا
---	--

سوده العبد الكهام + قصير الباع والاقدام + كسير البال كثير الآلام
صغار القدر صغير الهمام + الحى خير العيام + محمد عبد الله المستهام
حام السدحين جان له الحمام + يوم يعرف المجرمون بسيامهم فوجده
بالنواصي الاقدام وجباه قلبا سليما ينفع عند الماحذام + يوم لا ينفع ما
ولا بنون الا من اتى الله بقلب سليم عن الاستقام فقط

الحمد لله
الشيخ الفقيه
كفرناش اديب
ابن ابي الفوارس
العالم المعنى
واقف الفروع والاصول
الحاج المولى
محمد بن ابي
اسن المامنى
كيزارد و...
قالب
كعب براد

